

# קלקראת שבת מלכתא



*Dirshu*

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחיזוק  
ועידוד לימוד התורה

# אוגדן עלוני השבת

פרשת וירא

פ"ת	צפת	ב"ש	אלעד	ב. שמש	אשדוד	חיפה	מודיעין	בני ברק	ירושלים	עיר
15:58	16:09	16:21	16:08	16:02	16:18	16:09	16:21	16:19	16:02	כניסת שבת
17:17	17:13	17:18	17:16	17:16	17:18	17:15	17:16	17:17	17:16	יציאת שבת
17:50	17:51	17:55	17:50	17:54	17:51	17:51	17:52	17:51	17:54	ר"ת

# לקראת שבת מלכתא



להצטרפות לרשימת התפוצה ולקבלת העלון ישירות לתיבת המייל - צרו קשר: dirshu@dirshu.co.il

יום המישי ט"ז השון תשע"ז | פניני פרשת וירא | תקציר שבועי ה'דף היומי בהלכה'

## ה'ערבי' שזכה לקיים מצות צדקה בהידור רב, ונעלם...

הרב בנימין בירנצוויג

"וַיֵּרָא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים נֹצְבִים עִלָּיו וַיֵּרָא וַיֵּרָץ לִקְרָאתָם" (בראשית י"ח, ב')

מדוע כתוב בפסוק שתי פעמים לשון 'וירא'? לכאורה ה'וירא' השני נראה מיותר?

קושיה זו הביא רש"י, וביאר לפי דרכו.

ביאור נפלא ביאר מרן בעל ה"אבי עזרי" (בספרו "מראש אמנה").

התורה באה ללמדנו, שקיים מצות צדקה הוא לא רק בנתינת צדקה לעני המבקש מאתנו, אלא בחיפוש וראיית הנצרך לצדקה, לחפש את מי שנצרך לצדקה כדי לעזור לו, וזוהי כוונת התורה שכתבה פעמיים את המילה 'וירא': ה'וירא' השני בא ללמדנו, שאברהם התבונן לראות האם האורחים שבאו לקראתו נצרכים הם להכנסת אורחים וצדקה, הוא לא חיכה שהם ידפקו על דלתות אוהלו לבקש צדקה, אלא ברגע שנשא את עיניו 'וירא והנה שלשה אנשים', מיד התבונן לראות האם הם צריכים אוכל ושתיה 'וירא וירץ לקראתם'.

ובזה ביאר בעל ה"אבי עזרי" את לשון המשנה באבות: "כל המעלים עיניו מן הצדקה" - מהו לשון "המעלים עיניו", היה לו לכתוב "המונע ידו מן הצדקה", אלא שזהו יסוד מצות הצדקה, שלא די בנתינת צדקה לעני המזדמן, אלא שיש חיוב מיוחד, שלא להעלים עין, ולבדוק ולהתבונן מי נצרך לצדקה, ובזה מקיים את פסגת מעלת מצות הצדקה.

\*\*\*

מעשה מופלא סיפר מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א, על סבו, הגאון הצדיק המופלא רבי אריה לוי זצ"ל, שמלבד גאונותו בתורה, היה ידוע ברוב צדקותו, בחמלה ועזרה לעניים ונדכאים, ובפרט בימי חודש ניסן היה טורח עד מאד ומקבץ סכומי כסף גדולים ומחלק למאות עניים, אלמנות ויתומים לצרכי החג.

בימי מלחמת העולם, כאשר קשיי הפרנסה גברו, והעיבו גם על הגבירים והעשירים הגדולים, לא הצליח רבי אריה לאסוף את כספי הצדקה שהיה נוהג להעביר בחודש ניסן לכבוד החגים. ידע רבי אריה שמאות רבות של עניים, אלמנות ויתומים מחכים בקוצר רוח לכספי הצדקה שלו, בשביל שיהיה להם את המינימום לצרכי החגים, ולכן עשה מאמצים עצומים לנסות ולאסוף כסף, אבל טרחתו לא העלתה דבר. מצוקת הזמן גרמה

למשבר גדול, ולא הצליח כמעט לאסוף מאומה. כשלבו הרחום שבור ונדכה, החליט לרדת ולשפוך שיח לפני רבון העולמים, ליד שריד בית מקדשנו - הכותל המערבי. שעה ארוכה עמד הצדיק ליד אבני הכותל בבכי ובתחנונים, אולי יחוס עם עני ואביון אולי ירחם, ותהיה לו אפשרות לחלק גם בשנה זו את כספי הצדקה להם מחכים בכליון נפש ולב מאות עניים, אלמנות ויתומים, שזו היא תקוותם היחידה לחוג את חג הפסח.

והנה, משסיים רבי אריה את תפילתו, מיד בצאתו מרחבת הכותל המערבי, ניגש אליו ערבי שאינו מכירו כלל, ובידו חבילה גדולה עטופה בנייר עיתון. הוא מסרה לידיו של רבי אריה, ונעלם מיד לפני שרבי אריה הספיק לשואלו, למי היא מיועדת ומה תכולתה? רבי אריה פתח בסקרנותו את החבילה... ונדהם. מאות שטרי כסף מסודרים בחבילות, כשעל כל חבילה כתוב את הסכום שיש בה....

בדיקה מהירה גילתה לרבי אריה, שזהו הסכום המדויק אותו הוא מחלק מדי שנה בשנה!!!

הוסיף מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א, שמקובל במשפחה, שהיה זה אליהו הנביא שהתגלה בדמותו 'ערבי'.

ומדוע זכה רבי אריה לגילוי אליהו נפלא שכזה?

בספרו "עלינו לשבח", כתב הגר"י זילברשטיין שליט"א, שהיה זה בזכות מסירותו יוצאת הדופן של רבי אריה לקיום מצות צדקה, שגם בזמנים בהם ודאי היה פטור מלקיים מצוה זו, והיה יכול להעלים עיניו מחיוב הצדקה, הוא תמיד דאג והתבונן לראות כיצד אפשר לקיימה.

כדוגמא הביא לכך את זמן המצור על ירושלים בשנת תש"ח, כשכולם הסתגרו בבתייהם מאימת ההפגזות של הירדנים, והמושל הכריז על עוצר בכל העיר, גם בזמן זה יצא רבי אריה במסירות עצומה ובחירוף נפש ממש, לחלק את כספי הצדקה למשפחות הנזקקות, בידועו עד כמה לבם מחכה ומייחל לכך...

מי שדואג ומתבונן כיצד לקיים מצות צדקה בכל דרך, מבלי לחכות להזדמנות שתגיע לידו, יכול לזכות לגילויים מופלאים מהשמים.

# ניגש אליו מרן החזון איש ולחש לו: "תבכה, תבכה, תורה לא בונים עם כסף, רק עם דמעות, רק עם דמעות..." כיון ששמע זאת, הגביר הרב מפוניבז' את בכיו, ובכה בכיות כאלה שלא ניתן לתאר

על בכיים של החזון"א ורבי יוסף שלמה כהנמן בהקמת ישיבת פוניבז'

כשסיימו להגיד את התהילים ניגשו לעשות את הנחת אבן הפינה. מרן החזון איש התכבד לשים את המלט ביסודות, אך גם הוא לא יכל להתאפק ופרץ בבכי, וכך כשדמעותיו מתערבבות במלט יצקו את היסודות, עם דמעותיהם של החזון איש והרב מפוניבז'.

עמד שם ראש עיריית בני ברק רבי יצחק גרשטנקורן, שהיה יהודי חסידי חס, שהביא עוגה עם בקבוק יין, להשתתף בשמחה, ורצה לכבד את הנוכחים. הרב מפוניבז' סרב בעדינות: "אני בצום - אני לא אוכל היום. שהבחורים יטעמו", אך הבחורים אומרים: "הרב לא אוכל - גם אנחנו לא אוכלים". קרא הרב גרשטנקורן: "ככה פותחים ישיבה ליטאית, אפילו לקח וברונפין (יין) אין בהנחת אבן הפינה..."

חזרו הבחורים ללימודם בבית המדרש. בשעה אחת עשרה בלילה, סוף סדר שלישי, מגיע הרב מפוניבז', נרגש כולו ואומר להם: "טייערע בחורים, הכנתי סעודה לכבוד האירוע, לכבוד הטקס". בסעודה הקטנה, אומר רבי יוסף שלמה לבחורים: "בחורים יקרים, אתם חושבים שהיום היתה הנחת אבן הפינה? הנחת אבן הפינה לישיבה היתה לפני חמישים ושבע שנים. כשהייתי ילד קטן, בן שבע, על הגב של אמא שלי - אז היתה הנחת אבן הפינה."

הפליאה היתה רבה: "הרב היה פה? לפני חמישים ושבע שנים? אמא של הרב לקחה אותו על הגב? בבני ברק?"

מספר הרב מפוניבז': "הייתי ילד קטן בן שבע, גרנו בעיירה קול בליטא, לא רחוק מוילנא. קראו לי יושה קולה היינו בבית שלושה אחים. כל ערב אכלנו ארוחת ערב, וכל ילד היה מספר את חוויותיו מן החיידה, מהמלמד שלימד אותנו. לילה אחד, היה לילה מושלג במיוחד. השלג היה בגובה של מטר וחצי, ואמא אמרה: "מחר לא הולכים



רבי יוסף שלמה כהנמן ז"ע"א

לחיידר בלי מעיל ומגפיים!" בבית היה רק זוג מגפיים אחד ומעיל אחד. אמר שמריהו בן השתיים עשרה: "אמא, אני מקבל את המגפיים! מחר הרב'ה קורא את התוספות בפנים, עד היום הרב'ה אמר את זה בעל פה, ומחר הוא קורא את זה מתוך הכתוב - אני חייב להיות!!!"

זאבי בן האחת עשרה טוען: "מה איתי? הרב שלי מתחיל ללמד מחר קטע גמרא חדש אני לא מוותר."

ואני, הילד בן השבע שלומד משניות צועק: "ומה איתי? גם אני רוצה את המגפיים!"

הויכוח היה עז ונוקב, וההורים לא יכלו להכריע בדיני נפשות... החליטו לערוך גורל. ברכנו ברכת המזון בכוונה עצומה. ואמרנו קריאת שמע על המיטה, מתוך תפילה שנזכה בגורל. באותו יום הלכנו לישון מבלי לדעת מי יהיה המאושר שיקבל מחר את המגפיים ויזכה ללכת ללמוד אצל המלמד.

המשך בעמוד הבא <<<

## הרב ישראל מאיר שושן

"לְמַעַן אֲשֶׁר יִצְנֶה אֶת בְּנֵי וְאֶת בָּיתוֹ אֶתְרֵי" (בראשית י"ח, י"ט) אברהם אבינו הפיץ את האמונה בעם ישראל. הוא פתח ארבעה פתחים באוהל, וכל אורח שרצה להודות לו - לימדו להודות לבורא העולם. הוא החדיר שהכל מאיתנו יתברך. אברהם מגייר את האנשים. שרה מגיירת את הנשים...

נאמר בפרשת וירא: "כי ידעתיו למען אשר יצווה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ד' לעשות צדקה ומשפט". הקב"ה מעיד - אני אוהב את אברהם לאו דווקא בגלל פעילותו הרבה להפצת דבר ה' בעולם, אלא בשל החינוך הטהור שהוא מחדיר לילדים, לעשות צדקה ומשפט. זהו המסר הגדול בפרשה, לכל ההורים - יש לכם תפקיד, לגדל ולחנך ילדים ברוגע, בשלווה, להאהיב עליהם את התורה. הילדים סופגים מההורים...

אחרי השואה האיומה, נשאר רבי יוסף שלמה כהנמן, הרב מפוניבז', בודד וגלמוד, אלמן ואב שכול. בן יחיד נשאר לו בניסים, רבי אברהם כהנמן, שלאחר השואה הגיע לאמריקה. בעיר פוניבז' היתה לרבי יוסף שלמה כהנמן ישיבה ובה 300 תלמידים, בית יעקב המכיל מאות בנות. הכל נשרף, הכל עלה בעשן, וכך הוא הגיע בגפו לארץ, למעלה מגיל 60, שבור ורצוף.

כשהגיע לארץ הקים הרב כהנמן את האימפריה הגדולה של עולם התורה - ישיבת פוניבז'. בחודש חשוון תש"ד, לפני 73 שנה, אסף שבעה בחורים, ביניהם רבי גרשון אדלשטיין שליט"א ואחיו רבי יעקב אדלשטיין שליט"א, רבי חיים פרידלנדר, ועוד כמה בחורים. הישיבה נפתחה בבית הכנסת 'הליגמן', ברחוב רבי עקיבא בבני ברק.

רבי יוסף שלמה הביא איתו עילוי, את רבי שמואל רוזובסקי, המגיד שיעור, המרביץ תורה הגדול ביותר, שהכניס לתלמידים אהבת תורה עצומה. הבחורים למדו במרץ. שבועיים אחרי פתיחת הישיבה, לאחר תפילת מנחה, הגיע הרב מפוניבז' לבית הכנסת 'הליגמן'. הטבח הכין שני

סירים, סיר מרק וסיר תפוחי אדמה. אמר הרב לבחורים: "תסיימו לאכול ארוחת צהריים ותבואו לגבעה. מעבר לשביל של רבי עקיבא, יש שביל עפר, ושם נעשה את הנחת אבן הפינה."

הבחורים הגיעו לטקס הנחת אבן הפינה. מרן החזון איש כבר עמד והמתין שם, ואיתו עוד כמה יהודים. סה"כ היו מנין וחצי יהודים, יחד עם הרב מפוניבז', שהיה שרוי בצום ובתענית באותו יום. אחד הבחורים חילק סידורים לכל המשתתפים והתחילו להגיד תהילים. אך הרב מפוניבז', שהתייפח בבכיות כ"כ גדולות, לא הצליח לומר אפילו פסוק אחד. הקהל הקטן ממשיך לומר תהילים והרב מפוניבז' בוכה ובוכה. ניגש אליו מרן החזון איש ולחש לו (בתרגום מאידיש): "תבכה, תבכה, תורה לא בונים עם כסף, רק עם דמעות. רק עם דמעות..."

כיון ששמע זאת, הגביר הרב מפוניבז' את בכיו, ובכה בכיות כאלה שלא ניתן לתאר, וכפי שמתאר זאת הרב יעקב אדלשטיין: "זה היה מעמד נורא".



# מדוע העלים החפץ חיים את תפיליו של רבי זלמן סורוצקין?

ומנין למד אברהם אבינו שמותר לו לעזוב את השכינה ולהתעסק באורחיו?

הרב ישראל ליוש



הגמרא במסכת שבת (דף קכ"ז ע"א) אומרת, שמאברהם אבינו למדנו: גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני שכינה, שהרי כאשר הקב"ה היה אצל אברהם אבינו לבקר, עזב את השכינה הקדושה ופנה לקבל את אורחיו ולעסוק בצרכיהם. שואלים המפרשים, אכן, יכולים אנו ללמוד הנהגה זו מאברהם אבינו, אך מנין ידע אברהם שמותר לו להחשיב את האורחים יותר מהשכינה הקדושה, כיצד הורה היתר לעצמו לעזוב את הקב"ה בעת ביקורו ולעסוק באירוח הישמעאלים? רעיון נפלא מסביר על כך רבי יעקב שמשון משפוטובקה: אברהם אבינו עשה חשבון שהקב"ה הוציא חמה מנרתיקה על מנת שלא יבואו אליו אורחים ויאלץ לטרוח אחרי ברית המילה, והרי אם אסור לו לארח אורחים כשהקב"ה בא לבקר, אם כן, די היה לו בזה שהוא נמצא אצל אברהם כדי שלא יטרח באורחים, מדוע היה לו להוציא אף חמה מנרתיקה לשם כך? מכאן למד אברהם, שביקורו של הקב"ה אצלו, אינו מתיר לו שלא לארח אורחים, אלא אדרבה, גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני שכינה. הגאון רבי זלמן סורוצקין זצ"ל, התארח פעם בביתו של מרן החפץ חיים זצ"ל. כמנהגו, קיבלו החפץ חיים בכבוד גדול ודאג לכל צרכיו לפרטי פרטים. תיכף בהגיעו מהדרך, ערך לפניו שולחן והגיש לו ארוחה דשנה. כל העת, דאג החפץ חיים להנעים את שהותו של האורח בביתו, הוא

שוחח עמו בדברי תורה, ולא סרו עיניו מצרכיו של האורח הדגול. בהגיע הערב ופנו כבר ללכת לישון, לא הטיל המארח, החפץ חיים, את מלאכת סידור והצעת המיטות על מי מבני ביתו, אלא הוא בעצמו סידר עבור האורח את חדרו ופרס לו את כלי המיטה. נבון מאוד היה רבי זלמן, גדול הדור בכבודו ובעצמו דואג ל"היתכן"? הוא ביקש מהחפץ חיים שיניח ויפסיק לשרתו. "אני אעשה זאת בעצמי", ביקש רבי זלמן, "לא נוח לי לראות כך את החפץ חיים טורח עבורי", הוסיף רבי זלמן לבקש, אך החפץ חיים אינו משיב מאומה וממשיך במלאכתו, סידור המיטות, ודאגה לשאר צרכיו. למחרת בבוקר, הלכו מרנן החפץ חיים ורבי זלמן לבית הכנסת להתפלל תפילת שחרית, בדרכם נתנו את הטלית והתפילין לתלמיד שליווה אותם, כדי שיביאם עמו לבית הכנסת. בהגיעם לבית הכנסת, חיפש רבי זלמן את הבחור שנשא את הטלית והתפילין, אך הבחור איננו, כאילו בלעה אותו האדמה. בלית ברירה, ניגש רבי זלמן אל החפץ חיים לברר אצלו היכן הבחור והיכן התפילין שלו. אמר לו החפץ חיים: "מדוע יטרח כבודו בהנחת התפילין? הלא אני יכול לעשות זאת עבורי!" או אז הבין רבי זלמן את פשר הנהגתו של החפץ חיים באירוחו אמש בביתו, הלא מצוות הכנסת אורחים לאין ערוך, ואם יכול הוא לעשות זאת בעצמו לבדו, אל לו לוותר עליה ולמוסרה בידי אחר מצווה נשגבה כל כך היא כמצווה שבגופו, ששלמות עשייתה היא לא ע"י שליח, אלא בגופו ובמעשיו יכבד את אורחיו.

## ניגש אליו מרן החזון איש ולחש לו: "תבכה, תבכה, תורה לא בונים עם כסף, רק עם דמעות, רק עם דמעות..." כיון ששמע זאת, הגביר הרב מפוניבז' את בכיו, ובכה בכיות כאלה שלא ניתן לתאר

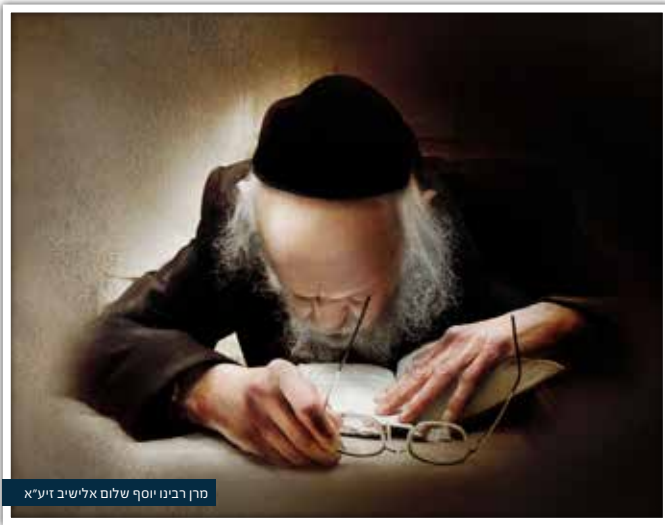
<<< המשך מעמוד קודם

5:30 לפנות בוקר. אמא, מרת כהנמן, שהיתה ספוגה באהבת תורה, עשתה חשבון שבחמש לפנות בוקר שמש בית המדרש כבר הדליק את התנור, ובית המדרש מחומם, וכבר אפשר להביא לשם ילדים. היא נגשה למיטה של שמריהו, בנה הגדול בן השתיים עשרה. "שמר'לה! אתה רוצה לחיידר?" "וודאי", קפץ הילד ממיטתו מאושה. הוא התלבש ולבש את הסווד: "אמא, איפה המעיל?" עונה לו אמא: "את המעיל והמגפיים אני אלבש, ואותך, שמר'לה, אעטוף בשמיכה, אקח אותך על הגב, ואביא אותך לבית המדרש עם שני סנדוויצ'ים, לארוחת בוקר ולארוחת צהריים, בשש בערב אאסוף אותך חזרה מהחיידר." המרחק הרגיל היה שבע דקות של הליכה מהבית לבית המדרש, ואמא הלכה את הדרך הזו עשרים וחמש דקות בשלג. בחוף לא היתה נפש חיה. בקור, שלא תחליק, הלכה לאט לאט, כששמריהו על גבה, "שמר'לה, תלמד בהתמדה, מסרתי את נפשי להביא אותך היום, אני רוצה שתלמד היטב!" השאירה לו את שני הסנדוויצ'ים, נשקה על מצחו וחזרה עם השמיכה הביתה. השעה שש וחצי. העירה את זאבי. "זאבי המתוק, רוצה ללכת לחיידר?" "וודאי אמא! יצאתי בהגרלה?" "לא", עונה לו אמא, "אני יצאתי בהגרלה. אמא מקבלת את המגפיים."

עכשיו עשתה הובלה מספר שתיים. הביאה את זאבי לחיידר. שבע בבוקר. אמא מעירה אותו: "יושלה, אתה רוצה ללכת לחיידר?" "וודאי", קפצתי. לבשתי את הבגדים, אמא עטפה אותי בשמיכה חמה ולקחה אותי על הגב. ברחוב לא היתה נפש חיה. ואמא, עם המשא הכבד רוקדת ושרה, מודה לבורא עולם: אשרי שזכיתי, ששלושת ילדיי לומדים בחיידר בהתמדה. הייתי ילד, התרגשתי, קפצתי על הגב של אמא, וצעקתי לה לתוך האוזן העטופה בצעיף: "מאמא, את סוחבת אותנו היום, שנלמד תורה, כשאהיה גדול, אני אסחב הרבה בחורים לבית המדרש, שיבואו ללמוד תורה..." "ואם היום, מסיים הפונביז'ער רב, אני מוסר את נפשי והולך להקים הכל מהתחלה, זה לא בזכות ראש הישיבה שלי, גם לא בזכות המשגיח שלי, אלא בזכות אמא, שהחזירה בנו את אהבת התורה". לאף אחד אין מושג איזה ילדים גדלים בביתו, איזה פונביז'ער רב עתידי יש לו בבית. הקב"ה רוצה שנחזיר בהם יראת שמים, לומר ברכות ככוונה, שהילדים יענו אמן, ברכת המזון, לימוד תורה... "למען אשר יצווה את בניו", זה מה שהקב"ה רוצה מאיתנו, שנשקיע ביראת שמים, בחינוך טהור לילדים, ואם אנחנו נעשה את ההשקעה שלנו, אז הבא ליטהר מסייעין בידו, נזכה בעז"ה שכל ילדינו וצאצאינו יהיו שתולים בחצרות בית ה'. ונזכה כולנו לאהבת ה', ולגאולה השלמה במהרה בימינו אמן.

# אל רבינו נכנס אדם תושב חו"ל. רבינו אמר לו: "איך וויל לערנען! איך קען נישט!" (אני רוצה ללמוד! איני יכול!) פתח את הגמרא והחל ללמוד. נכדו, לא ידע מה קרה לפתע, שכל קבלת הקהל של אותו היום נעצרה ורבינו החליט בפתאומיות שהוא רוצה ללמוד...

מעשי החסד של מרן הגרי"ש אלישיב זיע"א



מרן רבינו יוסף שלום אלישיב זיע"א

"וַיֵּרָא וַיִּרְץ לְקִרְאתָם" (בראשית י"ח, ב')

'תורת חסד' בדרגה הגבוהה ביותר

עשיית חסד בדרגה הגבוהה ביותר אפשר היה ללמוד מרבינו מרן הגרי"ש אלישיב זיע"א. הדבר הכי יקר בעולם מבחינתו היה הזמן. רבינו ניהל מלחמות גדולות בטרדות המפריעות והגוזלות את זמנו היקר מפז. כל דבר שאין הכרח גדול לעשותו - נדחה הצידה כדי לנצל את זמנו ללימוד התורה! להוציא את רבינו מלימודו - היה כמו לתקוע חרב בליבו. את הדבר היקר ביותר שלו הקדיש רבינו לזולתו. כשנכנסו אליו לדון בעניינים שונים של חסד, היה מקדיש לכך את מלוא סבלנותו, ונתן לאדם שבא אליו את ההרגשה שהוא שמח עמו ונהנה מנוכחותו. רבינו היה, אפוא, גומל החסד הגדול ביותר בדור! כיוון שבעבור חסד מסר את הדבר הכי יקר לו: את זמנו! קשה למצוא בעולם אנשים שמוכנים להעניק לזולתם את הדבר היקר להם ביותר.

דבר מסביב פרט לפניהם. רבינו, בעדינות נפשו, חש את מהותם של השואלים לפניו ממבט עיניים אחד בלבד. מעשה יוצא דופן התרחש באחד הימים. אל חדרו של רבינו נכנס אדם תושב חו"ל כדי לפרוש בפניו שאלה הלכתית. רבינו אמר לו: "איך וויל לערנען! איך קען נישט!" (אני רוצה ללמוד! איני יכול!) - פתח את הגמרא והחל ללמוד. נכדו, שהיה ממונה על סדרי קבלת הקהל, לא ידע מה קרה לפתע וחשב שכל קבלת הקהל של אותו היום נעצרה, מחמת שרבינו החליט בפתאומיות שהוא רוצה ללמוד! החל עושה דרכו מחוץ לחדר כדי להודיע לכל הממתנים על ביטול קבלת הקהל ליום זה. עוד לא הספיק להודיע על כך למי שעמד בפתח החדר, וכבר נכנס הממתין אל החדר. למרבה הפלא, הסביר לו רבינו פנים והשיב על שאלתו. הנכד שמר את הדבר בליבו, אך תמיהתו לא עמדה בעיניו זמן רב. ברגע שהסתיימה קבלת הקהל, וכולם עשו את דרכם אל השיעור, ניגש אליו יהודי תושב חו"ל ואמר לו בפליאה: "ראיתי שהכנסתם מאן דהוא לקודש פנימה, כנראה אינכם יודעים כאן בארץ ישראל על מצבו, אך במקום מגוריו בחו"ל הוא מפורסם כאדם רשע ורב מעללים, מסתמא לא ידעתם על כך!" ולא יכול היה לספר לאותו איש איזה יחס קיבל אותו רשע בקודש פנימה.

(מתוך גדולה שמושה)

לסגור את הגמרא ולשמוע אנשים - חסד

בתקופה שהסכים רבינו להוסיף "קבלת קהל" קצרה נוספת סמוך לתפילת מנחה בצהרים, שוחחו עמו על חשיבות מידת החסד. אמר רבינו בתוך הדברים: "תורה הולכת יחד עם החסד! מי שאינו עוסק בחסד, עמוד התורה שלו שבור ואינו שלם!" נשאל רבינו: "אימתי עוסק הרב בעשיית חסד? הלא אינו מנהל גמ"ח וכדומה?" פתח רבינו צוהר מופלא למתחולל בטרקלינו הקדוש ואמה: "לסגור את הגמרא ולשמוע אנשים פעמיים ביום - זה חסד! העניין של קבלת הקהל קשה מאוד בעבורי, כי הדבר מוציא אותי מהלימוד, בכך שצריך להיכנס לענייניהם ולרכז המוח בדבריהם." הדבר הקשה ביותר בעולם הוא לצאת ממחשבת התורה! משום כך, מעשה החסד הכרוך בשמיעת אנשים, בעיותיהם וענייניהם הוא החסד הכי גדול!

"אני רוצה עכשיו ללמוד"

אגב אורחא, נציג כאן עוד מספר עובדות השייכות לעניינים אלו. לרבינו היה חוש ריח מיוחד להכרת טיבם של אנשים ומצבם הרוחני. מי שעקב אחר הנהגתו במשך השנים שם לב שכשרבינו דיבר עם אנשים - היו כאלו שהיה מסתכל בפניהם ומשוחח עמם, והיו אחרים שהיה מתייחס ועונה לשאלותיהם אך לא הסתכל בפניהם, אלא נועץ עיניו בכל

# באחד הימים, כאשר נכנס רבי דן סגל אל ביתו של רבינו עם אברך, אשר כמה שנים לא זכה להיפקד בפרי בטן, החל רבינו קורא ברגש רב את הפיוט 'קה ריבון עלם ועלמיה'. דמעות טהורות זלגו על לחיו, עד שפרץ בבכי סועה, שגרם לרבי דן ליטול מידו את הסידור, מחשש פן תזיק ההתרגשות הגדולה לבריאותו...

## על האמונה והישועות של מרן הגרא"מ שך זיע"א

אך אברהם אבינו הבין שמדובר בעצת היצה. לדידו היה ברור שאם הקדוש ברוך הוא ציווה - יש לקיים את הציווי בלי כל קושיות. בלי הוראות 'היתר'. אם הקב"ה מצווה, יש לעשות את ציווי בלי שאלות, בלי התחכמויות, בלי להיכנע לפיתוי היצה. מי שחזק באמונה - ברור לו שעליו לציית לציווי ה', וכל מה שמורה לו הקב"ה עליו לעשות, גם אם אין הוא מבין זאת בשכלו.

אברהם אבינו השכיל לדעת, שבכל הנוגע לציווי ה' - יקוב הדין את ההה, ואין לזוז ממנו אפילו כקוצו של יו"ד, גם כשנראה שיש כביכול 'היתר'. גם הקב"ה, הרי, יודע את ה'היתר' ואעפ"כ הוא מצווה עלינו, ואם יש לנו 'קושיה' הקב"ה כבר יתרץ אותה...

מוסיף רבינו מרן הרב שך: "גם בזמננו יש לנו נסיונות כאלה. יש לנו דין תורה ועלינו לנהוג על פי הדין, אפילו אם זה נראה כסתירה למחשבת העולם. לנו יש את השיטה והדרך שלנו, ועלינו לצעוד בה בלי לסטות ימין ושמאל".

מן הראוי להזכיר את המעשה הבא, אשר יש בו כדי ללמדנו על חובת ההתבוננות בגדלותו יתברך המוטלת עלינו, התבוננות אשר אם נתייחס אליה ברצינות הנדרשת, ונשקיע בה את הכוחות הראויים - תפטור אותנו בודאי מסכנתו של ההרגל, ותביאנו אל מחוזות האמונה התמימה.

היה זה באחד הימים, כאשר נכנס רבי דן סגל אל ביתו של מרן הרב שך עם אברך אשר נשוי היה זה כמה וכמה שנים, ועדיין לא זכה להיפקד בפרי בטן. אותו אברך ביקש לשמוע דברי חיזוק ועידוד מפיו של רבינו, עמוד האמונה, וכמובן, ציפה גם לברכה הגונה.

להפתעתו של רבי דן סגל וכן לווייתו, רבינו לא התייחס כלל לבעיה עצמה, אלא ביקש מאחד מבני הבית כי יביא לפניו סידור משהוגש לו הספר - עלעל בין דפיו עד שהגיע לזמירות של שבת, שם החל קורא ברגש רב ובהתפעלות את הפיוט "קה ריבון עלם ועלמיה" אתה הוא מלכא מלך מלכיה". רבינו קרא את המילים ברגש כה רב, דמעות טהורות זלגו על לחיו, עד שבשלב מסוים פרץ בבכי סועה, שגרם לרבי דן ליטול מידו את הסידור מחשש פן תזיק ההתרגשות הגדולה לבריאותו...

והנה זה פלא: שנה לאחר מכן, חבק אותו האברך בן בזרועותיו! לא היה זה מופת במשמעותו המקובלת, לא היתה זו אפילו 'ברכה'... היה זה שיעור מפעים באמונה חושית, שיעור מפעים בהתבוננות בגדלותו הבלתי נתפסת של בורא העולם, שיעור חשוב אשר לימד אודות התוצאות הנפלאות שיכול האדם להשיג, אם יאחז בידו את מטה האמונה ויחולל בו את המופתים!

(אורחות החיים)

"שוב אשוב אליך פנת ה' והנה בן לשירה אשתך" (בראשית י"ח, י')

האמונה צריכה להיות מושרשת עמוק בתוך לבו של כל אדם, עד שכל ניסיון, אפילו הקשה ביותר - לא יזיז אותו מאמונתו כמלוא הנימה. אברהם אבינו, המאמין הגדול, דבק באמונתו מול כל העולם. הוא נקרא 'אברהם העברי' - משום שכל העולם היה מהעבר האחד והוא מהעבר האחר.



כאשר היה בנו יחידו בן שלשים ושבע שנים - מורה לו הקב"ה: "קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק... והעלהו שם לעולה". הקב"ה מצווה אותו ולשחוט את בנו.

כמה קושיות וסתירות עמדו בפני אברהם בשומעו ציווי זה! הרי יש במעשה זה סתירה לכל דרך חייו, לכל ההשקפה לה הטיף, ולאורה חניך במשך כל שנות חייו! אברהם אבינו היה מגייר את הגברים ושרה מגיירת את הנשים, ובמה היו מחנכים את הגרים? היו מלמדים אותם להתרחק מעבודה זרה, להיטיב עם הבריות, להכניס אורחים ולגמול חסד, אפילו כאשר זה קשה, גם בעת מחלה.

ועתה, נוטל אברהם אבינו את בנו יחידו, שנולד לו בגיל מאה, והולך לשוחט... היש סתירה גדולה מזו? היש ניגוד גדול מזה לכל דרך החיים שלו? הרי ללא ספק ידע אברהם אבינו שכל בני העולם יסתכלו עליו כחסר דעה, כמשוגע. היה ברור לו שישאלוהו בני העולם: 'כל חיך אתה מחנך אודות הצורך לרחם על הבריות, להיטיב עם האנשים, ואתה בעצמך הולך לשחוט את בנך?'

# מהקפדתו של מרן ליטול ידיים בין הדגים לבשר, ניכרת גם דבקותו בכל עת, כי כמה פעמים לפני הבשר הביאו לו מים ליטול ושאל 'מדוע?' ואמרו כי אכל דגים, והתנצל כי אינו זוכר שאכל דגים

מהנהגותיו של מרן רבי חיים קנייבסקי שליט"א בסעודה

צריך לברך, כי לא שת אל ליבו מה אכל, וליבו מלא רק בתורה תמימה. ומעולם לא שאל מרן שליט"א מה יש לאכול או האם יש אוכל אחר וכדו', רק אם מבחין שלא הכינו 'פת שחרית' וכדו' מעיר "האם פטורים מלאכול היום ואפשר ללכת ללמוד או שצריך להמתין?" מעולם לא שיבח מרן אוכל דהוא טעים וערב לחכו, ולא ביקש שיעשו דוגמתו כזה אוכל, רק מודה לה' על האוכל ולמי שטרח להכין (וכאשר משבח את מאכלי הרבנית אינו אומר הלשון 'טעים וערב לחיך'). כמו כן, עשרות שנים אוכל אותו מאכל בדיוק בוקר צהרים וערב, ואינו זקוק לשינוי, כי העיקר לעבוד את בוראו וכמו שכתב בשו"ע או"ח סי' רל"א "יתכוון שיאכל וישתה כפי חיותו לעבוד את בוראו".

העידו עליו, בשנים הרבות, שהיה בא כמעט כל יום לבקר בבית אחותו, הרבנית ברזם תחי', שהייתה נותנת לו (בין השאר) תפוחים. יום אחד לא היה לה תפוחים ונתנה לו מילון, והוא לא שם לב ורצה לברך עליו 'בורא פרי העץ', והעמידה אותו על טעותו, והתנצל שלא הבחין מה אוכל, ורגיל לברך 'העץ'. והעידו כמה פעמים שהביאו לפניו מנה נוספת של לפתן ונטלה בידו לברך 'בורא פרי העץ', והעירו לו כי כבר בירך על המנה הראשונה של הלפתן, והשיב כי הם טועים והרי לא אכל כלל לפתן.

פעם אחת דיברו אתו בעניין 'שניצל' - האם ברכתו 'בורא מיני מזונות' היות ומצופה בפירורי לחם או שברכתו 'שהכל' שהרי עיקרו בשר. בתוך הדברים שאל אחד הנכדים את מרן: "ראיתי שסבא אכל בארוחת הצהרים 'שניצל' ובירך עליו שהכל", מרן הגיב מייד: "אני לא אוכל את זה, ואני לא יודע מה שזה", כי אף על פי שבאמת אוכל, אין לו מושג שזה 'שניצל'.

והרבנית ע"ה, אשת חבר למרן, סיפרה בשם אמו ע"ה, כי בבחרותו הייתה שולחת אוכל לשיבה בלומז'ה. והיה שוכח מזה, ולפני שהיה חוזר הביתה בעש"ק נזכר מזה, וכדי שיוכל לומר לה שאכל מה שהביאה לו, אכל מהר את הכל קודם שיצא לביתו.

פעם אחת הביאו לרבנית תנור חדש (ולא הניחו אותו במטבח, כיון שגודלו של המטבח בבית מרן הוא פחות מד' אמות לעניין חיוב מזוזה, ולא היה מקום לתנור), אחד מבני המשפחה שאל את מרן האם הוא יברך 'הטוב והמטיב', שאלו מרן: "על מה אתה מדבר?" השיב: "על התנור החדש שקנו". שאל מרן בפליאה: "איזה תנור, והיכן יש תנור, ומה עושים איתו? איני יודע מה זה?"

(מתוך אלא ד' אמות של הלכה)

"יסעדי לַבָּכִים" (בראשית י"ח, ה')

מרן רבי חיים קנייבסקי שליט"א נוהג לאכול פת שחרית, אחרי התפילה כותיקין.

בברכת המוציא אוחז הלחם בעשר אצבעותיו, אפילו אם אינו ככר שלם. חותך חתיכה מהצד, שיש בה מהעליון והתחתון, וטובל ג' פעמים במלח. מרן מחמיר לא לאכול מיני מזונות בתוך הסעודה, שלא להיכנס לספיקות מה היא 'פת הבאה בכיסנין'.

בין דגים לבשר מקפיד מרן בשטיפת ידיים במעט מים, הדחה וקינוח. היינו, שחושש לדעת השו"ע ולכך שוטף, ועושה עוד "הדחה וקינוח" דהיינו אכילה ושתייה, עי' שו"ע סי' קע"ג ס"ב ומ"ב סק"ד.

על שטיפת הידיים לא הקפיד שכל בני ביתו יעשו כן, ושנים רבות היה מונח בשבת, סמוך למקומו, בקבוק מים קטן וסגור, ואחרי הדגים היה נוטל הבקבוק ונותן ממנו על ידו מעט שבמעט מים, ומשפשף בהם ידיו, ולא הנהיג או אמר לכולם לעשות כן.

מהקפדתו זו של מרן ליטול ידיים בין הדגים לבשר, ניכרת גם דביקותו בכל עת, כי כמה פעמים לפני הבשר הביאו לו מים ליטול ושאל 'מדוע?' ואמרו כי אכל דגים, והתנצל כי אינו זוכר שאכל דגים, וכן איפכא, הביאו פעם בשר לאכול וביקש נטילת ידיים לפני תחילת הבשר, ואמרו לו 'הלא בסעודה זו לא אכלתם דגים, והתנצל שלא עלה על דעתו, כי מעיינו בתורה ולא משים לב מה שאוכל. ברוב הפעמים הרבנית נשאלה ממנו איזו ברכה לברך ברכה אחרונה, האם 'על המחיה' או 'בורא נפשות', אבל עם כל זה נהג לייקר את המאכלים באוזניה, כגון שהתעניין אם יש לפתן מעשה ידיה, ואף על פי שאין לו שום שייכות לזה, עשה כן לשם שמים להכיר לה טובה.

כשמביאים בסוף הסעודה מאכל נוסף, אפילו חשב מרן שכבר סיימו לאכול ואמר 'שיר המעלות' - אינו מברך שוב כי הרי סומך על דעת בעל-הבית ולא הסיח דעתו. והטעם, מפני שאמר שאין לו דין בעל הבית לעניין, משום שאינו יודע מה יביאו. אמנם פעם אחת שמלבד 'שיר המעלות' גם נטל ידיו למים אחרונים, ואחר כך נזכר שלא אכל את חתיכת החלה שרגיל לאכול קודם ברכת המזון (עפ"י השל"ה שהובא במ"ב), הסתפק אם הוי הסח הדעת, ומספק לא אכל (כמדומה). והנה, בענייני אכילה, מרן תלוי לגמרי בדעת בעלת הבית או הממונה על האוכל, ואין לו ידיעה כלל מה וכמה צריך לאכול, ובדרך כלל, כשאינו אוכל פת, שואל תמיד איזו ברכה אחרונה



# מֶרֶן הַגֵּר"שׁ זװאַזנר אָמַר: ״בְּרוּר כַּשְּׁמֵשׁ שֶׁצָּרִיךְ לְדַחֹת לְיוֹם רֵאשׁוֹן אֶת הַבְּרִית אֲצֵל מַחֲלָלֵי שַׁבַּת״ זֶה הִיא מֵתוֹךְ הַכְּרוֹתוֹ אֶת הַחַיִּים. זֶה הֵייתָה לֹא רַק חֲכָמָה בַּהֲלָכָה אֲלָא חֲכַמַת הַחַיִּים, מַה שֶׁנִּקְרָא ״שׁוֹלְחַן עֵרוֹךְ הַחֲמִישִׁי״

הַרְבֵּי ד״ר מֹשֶׁה רוֹטְשִׁילְד מֵיִסְד׳ מְעִינֵי הַיְשׁוּעָה, עַל בֵּית רִפּוּאָה כַּהֲלָכָה וְעַל הַלְיוּוֵי הַצְּמֻד שֶׁל מֶרֶן הַגֵּר"שׁ זװאַזנר זְצוּק"ל

וְחֲכָמָה יַחֲדָיו.

אֲנִי רוֹצֵה לְצִיין שְׁמֵלֶבֶד עֲנִינֵי בֵּית הַחוּלָיִם, הִיא לִי קֶשֶׁר אִישִׁי אֲתוֹ. תְּמִיד הַתְּעַנִּין בְּבִנֵי הַמִּשְׁפָּחָה וְיֹדַע לְהַבִּין אֶת הַשְּׁנֵי עִם הַחִיּוֹךְ הַמִּתּוֹךְ שֶׁלּוֹ וְהוּא הִיא עֵנֶק שְׁבַענִיקִים. זְכִיתִי לְפַעֲמִים לְטַלְפוֹן ״ד״ר רוֹטְשִׁילְד, אֲנִי מוֹדִיעַ לְךָ שִׁישׁ לִי יוֹם הַוּלְדָת״. עוֹד מִשְׁהוּ: קִבְּלָתִי מִמֶּנּוּ בְּמִשְׁךְ אַרְבַּעִים שָׁנָה כֹּל צוּם גְּדָלִיהַ הֵייתָה הוֹרָאָה. עַד יוֹם כִּיפּוּר יִשְׁבְּנוּ בִּיחַד לְהוֹרוֹת בְּשֵׁאלוֹת הַלְכָתִיּוֹת הַקְּשׁוּרוֹת לְתַעֲנִית. רַבִּים בָּאוּ לְבֵית הַהוֹרָאָה מִכֹּל הַחוּגִים, יֵשׁ הַרְבֵּה תַלְמִידִים שֶׁקִּיבְּלוּ הֵייתָה הוֹרָאָה מִמֶּנּוּ אֲבָל לֹא לְעֶשֶׂר יָמִים!

הוּא הַבִּין אֶת הָעוֹלָם עִם הַבְּעִיּוֹת וְהַמּוֹדַרְנִיּוֹת שִׁישׁ וְגַם הָיוּ לוֹ יִדְעוֹת בְּרִפּוּאָה הוּא יָדַע וְשָׁקַל כֹּל דְּבַר וְלֹא תְּמִיד קִבְּלָתִי תְּשׁוּבָה בְּמִקּוֹם. הַכֹּל הִיא בְּחֲכָמָה וּבִשְׂקֻט.

תּוֹכְלוּ לְתַתּ דּוֹגְמָא לְהוֹרָאוֹת הַלְכָתִיּוֹת שֶׁשְׁמַעְתֶּם מִמֶּנּוּ?

הַרְבֵּי ד״ר רוֹטְשִׁילְד: קִבְּלָנוּ הַרְבֵּה הוֹרָאוֹת הַלְכָתִיּוֹת אֲבָל אֲתוֹן לְךָ דּוֹגְמָא. אֲנִי בְּמִשְׁךְ הַשְּׁנַיִם שִׁישְׁתִּי גַם כְּמוֹהַל. לְגַבִּי בְּרִיתוֹת בְּשַׁבַּת אֲנִי הוֹלֵךְ בְּרִגְלֵי בְּשַׁבַּת וְהַלְכָתִי גַם לְתַל אֲבִיב רַגְלִית, אֲבָל לֹא בְּשִׁבְלֵי מַחֲלָלֵי שַׁבַּת. מֶרֶן הַגֵּאֹן רַבִּי מֹשֶׁה פִּינְשְׁטִין זְצוּק"ל אָמַר: ״מַה הֵילֵד אֲשֶׁם? תַּעֲשֶׂה בְּרִית מִיֵּלָה וּמִיֵּד תִּלְךָ״ וְהוּא (מֶרֶן הַגֵּר"שׁ זװאַזנר) אָמַר: ״בְּרוּר כַּשְּׁמֵשׁ שֶׁצָּרִיךְ לְדַחֹת לְיוֹם רֵאשׁוֹן אֶת הַבְּרִית אֲצֵל מַחֲלָלֵי שַׁבַּת״. זֶה הִיא מֵתוֹךְ הַכְּרוֹתוֹ אֶת הַחַיִּים. זֶה הֵייתָה לֹא רַק חֲכָמָה בַּהֲלָכָה אֲלָא חֲכַמַת הַחַיִּים מַה שֶׁנִּקְרָא ״שׁוֹלְחַן עֵרוֹךְ הַחֲמִישִׁי״ וְאִם בְּאַרְבַּעַת חֲלָקֵי שׁוֹלְחַן עֵרוֹךְ הוּא גְּדוֹל הַהוֹרָאָה, בְּשׁוֹלְחַן עֵרוֹךְ הַחֲמִישִׁי הִיא גְּאוֹן שְׁבַעֲתִיּוֹם!

פַּעַם הוּא אָמַר לִי: ״בְּכֹל הַמַּפְעֵל הַגְּדוֹל שֶׁל הַקְּמַת בֵּית הַחוּלָיִם אֲנִי מִקְּנָא בְּךָ וּבְמִיּוּחַד בְּדַבַּר אַחַד: מִנִּיעַת חִילוּלֵי שַׁבַּת!״ הוּא לֹא הִיא רַק קַבְּרִיט, הוּא הִיא קַבְּרִיט מוּפְלַג שְׂרוּאָה לְמַרְחָקִים. הוּא רָאָה הַכֹּל. כֹּל עֲנִינֵי הַחַיִּים. מְאוֹד הַתְּעַנִּין בְּפַסִּיכְיָאטְרִיָּה וְשָׁאֵל וְדַרְשׁ הַרְבֵּה עַל בֵּית הַחוּלָיִם לְרִפּוּאָת הַנֶּפֶשׁ וְזֶה הִיא מְאוֹד חָשׁוּב לוֹ. הוּא הַרְגִישׁ שְׁכָלֵל יִשְׂרָאֵל צָרִיךְ וְהוּא צִיפָה לְזֶה. אִיזָה תְּמִיכָה נִתַּן לָנוּ, הִיא שׁוֹתֵף סְמוּי שֶׁל בֵּית הַחוּלָיִם.

(מֵתוֹךְ רֵאיוֹן לְמוֹסָף שַׁבַּת קוֹדֵשׁ יִתְד נֶאֱמַן תַּשַּׁע"ה)

״נִקְרָא אֱלֹוִי״ (בְּרֵאשִׁית י"ה, א')

וּבְרַשׁ"י: לְבַקֵּר אֶת הַחוּלָה.

בְּחַסְדֵי ה' כְּשִׁזְכִּיתִי לְבִנּוֹת אֶת בֵּית הַחוּלָיִם הוּא הִיא יִכּוֹל לְהִיּוֹת כְּמוֹ בְּתֵי חוּלָיִם אַחֵרִים אֲבָל אֲנִי רְצִיתִי שֶׁהוּא יִהְיֶה מַעוֹז שֶׁל תּוֹרָה שֶׁתִּשְׁמַע בּוֹ דַּעַת תּוֹרָה וְלִכְּן זֶה ״בֵּית רִפּוּאָה״. וּמִיֵּד עִם הַיּוֹסְדוֹ הוֹקֵם ״עוֹד הַהֲלָכָה״ לְבֵית הַרִפּוּאָה כְּשֶׁהוּי"ר הִיא מֶרֶן הַגֵּר"שׁ זװאַזנר זְצוּק"ל וְעַמּוֹ הַהַבְּלִיחַ מֶרֶן הַגֵּאֹן רַבִּי נִיסִים קַרְלִיץ שְׁלִיט"א וְהַגֵּאֹן הַגְּדוֹל רַבִּי יִצְחָק זִלְבֶּרְשְׁטִין שְׁלִיט"א. הַמַּטְרָה שֶׁל ״עוֹד הַהֲלָכָה״ הֵייתָה שְׁבִית הַרִפּוּאָה יִכּוּפֵף אֶת עַצְמוֹ בְּפָנֵי דַּעַת תּוֹרָה.



הַרְבֵּי ד״ר מֹשֶׁה רוֹטְשִׁילְד הַיּוֹן

אֲדָם שְׁפוּתַח חֲנוּת מְדַפִּיס ״כְּרִטִיס בִּיקוֹר״ יִפֶּה וּמַרְשִׁים לְהַצִּיג אֶת בֵּית הָעֶסֶק שֶׁלּוֹ, אֲנִי גַם קִבְּלָתִי ״כְּרִטִיס בִּיקוֹר״ הִכִּי יִפֶּה, בְּדַמּוֹת שְׁלוּשַׁת גְּדוּלֵי הַהוֹרָאָה שְׁעוּמְדִים בְּרֵאשׁוֹת בֵּית הַחוּלָיִם וְנוֹתְנִים גִּבּוּי מִלֵּא לְפַעּוֹלוֹת שֶׁנַּעֲשׂוֹת בְּבֵית הַחוּלָיִם וְגַם זֶה הִסִּיעַתָּא דְשִׁמְיָא שֶׁלָּנוּ. הַרְבֵּי ד״ר רוֹטְשִׁילְד מוֹסִיף כִּי לְכֹל הַפְּרִטִים הַטְּכְנִיִים שֶׁל בֵּית הַחוּלָיִם, כְּגִבּוּי: ״דַּעַת תּוֹרָה״ גַם כְּשֶׁבַחְרוֹ דִּירְקְטוֹרִין לְבֵית הַחוּלָיִם וְלֹא כּוֹלֵם אֲנָשִׁים מִ״שְׁלָנוּ״. כְּשֶׁהָיוּ בָּאִים לִישִׁיבָה עִם ״עוֹד הַהֲלָכָה״ הַתְּפַעְלוּ מִהַאֲצִילוֹת וְהַפִּיקְחוֹת הָאֲדִירָה שֶׁל מֶרֶן הַגֵּר"שׁ זװאַזנר, וְלַפְעַמִּים הִיא קֶשֶׁה לָהֶם לְהַבִּין אִיךָ לְאֲדָם אַחַד יֵשׁ אֶת כֹּל הַמַּעֲלוֹת שֶׁל תּוֹרָה גְּדוּלָה

## קבל את הגיליון ישירות למייל

<<< שלח מייל: [dirshu@dirshu.co.il](mailto:dirshu@dirshu.co.il) >>>



# מדוע קידש החפץ חיים בסעודת ליל שבת בשעה 4 לפנות בוקר?

אם לא היה הנער חוקר לפשר תעלומת השעון, לא היו הח"ח ואף לא הרבנית אומרים לו דבר על התנהגותם המדהימה - והדבר לא היה נודע לעולם!

הרב אהרן כהן

"נִירָא וְנִירָץ לְקִרְאָתָם" (בראשית י"ח, ב')

מסירות נפשו של אברהם אבינו למצות הכנסת אורחים לא ידעה גבול. גם בהיותו זקן, חולה ותשוש, כשבחוץ מזג אוויר הקרוב יותר לכבשן, הוא מתעלה מעל עצמו, ורץ בכוחותיו האחרונים לקיים את המצוה בגופו ממש, למרות שיש לו עבדים רבים שיכולים לפחות לעזור לו, הוא אינו מוותר ועושה הכל בעשר אצבעותיו.

תכונה מופלאה זו של מסירות נפש לאורחים, בתוספת רגישות עילאית לצרכיו האמיתיים של האורח, עברה מאבי האומה לדורות הבאים, וניכרת ביותר אצל גדולי ישראל.

הסיפור הבא מחמם את הלב, לא רק בשל הדאגה והאהבה של גדול הדור שמודגשות בו, אלא משום שהוא שיעור יוצא דופן בהכרת ערך הזמן, סבלנות, סדר עדיפויות, ותורה שלמה בפרק הכנסת אורחים. אירוע יוצא דופן זה סופר ע"י הג"ר קלמן אפשטיין שליט"א, בן הגאון רבי זעליג אפשטיין זצ"ל, ראש ישיבת "שער התורה" בקווינס. הדבר ארע לפני שנים רבות לדודו, רבי לייב, כשהיה בן ארבע עשרה.

ר' לייב למד בישיבה קטנה ברוסיה, והיה בדרכו לבית הוריו. הרכבת שבה תכנן לנסוע היתה אמורה להגיע לתחנה ביום חמישי בשעה אחת בצהריים, ואז היה אמור לצאת לדרכו למסע בן יום

לביתו בסטוצ'ין, פולין. לייב ידע שאפילו אם תגיע הרכבת בזמן, הוא יגיע שעות אחדות ממש לפני כניסת שבת. אך הרכבת הגיעה לתחנה רק ביום ה' בערב. היה זה לאחר חשיכה, כשלייב סוף סוף עלה על הרכבת.

ביום שישי בבוקר הבין הנער שאפסו הסיכויים להגיע לסטוצ'ין בזמן לשבת. הוא יצטרך לשהות במהלך השבת במקום אחר. הוא שאל את הסדרן מהן התחנות שבהן תעצור הרכבת, וקיווה שיזהה את אחת הערים כמקום של ריכוז יהודים, שם ירד בתקווה שיוזמן לשבות בבית אחד היהודים. לשמחתו אמר לו הסדרן שאחת התחנות תהיה בעיר לא רחוקה מראדין.

לייב היה מאושה מכיון שדודו הזקן, החפץ חיים, גר בראדין. סבו של לייב היה אחי הח"ח. ודאי שיוכל לשהות שם בשבת עם הצדיק הגדול! כשעצרה הרכבת, אחז לייב בחפציו וירד. הוא שאל כיצד להגיע לראדין, ועשה דרכו מהר ככל שיוכל, לבית אחי סבו.

כשהגיע לבית, התקבל בחביבות ע"י אשת הח"ח שאמרה לו כי הרב כבר עזב לבית הכנסת. היא הסבירה, שבאופן קבוע הח"ח עוזב מוקדם את הבית לפני כניסת השבת, כי נוהג הוא ללמוד עם אנשים שנאספו בבית הכנסת לפני תחילת התפילה. היא הציעה שלייב ינוח מעט לפני שילך לביהכ"נ, מכיון שכמעט ולא ישן בלילה הקודם. לייב שמח על ההצעה, ובשל דרך החתחתים ומושבו הלא נוח, נרדם הנער העייף מיד. כשהתעורר, ראה כי הח"ח כבר יושב ליד שולחן השבת, מעיין בספר הצדיק ברך את הנער בחמימות, הורה לו ליטול ידיים, להתפלל קבלת

שבת ומעריב, ואז ישבו לאכול יחדיו את סעודת השבת. כאשר סיים לייב את התפילה, קרא הח"ח לרבנית להצטרף אליהם, הוא קידש, ושלשתם - הרב הזקן, אשתו והנער הצעיר אכלו סעודת שבת יחד.

לאחר הסעודה ביקש הח"ח את סליחתם ופרש לחדרו לישון. לייב שכב שוב על אותה ספה שישן עליה קודם, מנסה להירדם בשנית, אך ללא הצלחה. מכיון שישן קודם לכן, התקשה להירדם. הוא קם ונכנס למטבח, על הדלפק שם לב לשעון קטן, הוא הרימו ולתדהמתו לא היה גבול, השעון היה נראה לו תקין, אך הראה על השעה ארבע!! כיצד יתכן שהשעה כעת ארבע לפנות בוקר? תמה לייב הצעיר, לא יכול להיות שעוד כמה שעות יבקע השחר! הוא הביט החוצה וראה שחשיכה עדיין שוררת, ולא יכול היה להחליט מה היא השעה באמת. מבולבל, חזר לספה ונרדם.

כאשר התעורר לייב בבוקר נכנס שוב למטבח, שם ראה את הרבנית, אשת הח"ח. "שבת שלום" בירכה לשלום בהנידו ראשו בכבוד. ואז שאל את השאלה שהציקה לו: "אתמול בלילה, לאחר שסעדנו, לא יכולתי לישון ולכן נכנסתי למטבח, ראיתי את השעון שהראה על השעה ארבע לפנות בוקר, האם השעון היה תקין? מתי בעצם סיימנו את הסעודה?"



מרן החפץ חיים זצוק"ל

"כן" ענתה, "היה זה אכן מאוחר מאד כשסיימנו, אך הסעודה לא ארכה זמן רב".

"מתי בעצם התחלנו לאכול?" שאל לייב הנבוך, "האם ישנתי זמן כה רב כשהגעת?"

"אספר לך מה קרה", אמרה הרבנית. "כשהרב הגיע הביתה מביהכ"ס היית שקוע בשינה עמוקה. רציתי להעירך כדי שתוכל לשמוע קידוש, אך הרב עצר אותי, הוא אמר שאתה ודאי מותש ממסעך הארוך, והציע להניח לך לנוח. נחכה, ונקדש כשאתה תקום. אך ככל שעבר הזמן ולא התעוררת הוא הורה לבננו אהרן ולי לקדש ולסעוד, כשהוא עצמו לא מצטרף אלינו, אלא ישב ולמד בצפייה שתתעורר. קבענו שכאשר תתעורר יעיר אותי ונשב יחד לסעוד את סעודת השבת לכבודך".

הרבנית סיימה: "אכן ישנת שעות ארוכות, אך הרב עמד על כך שהוא לא יתחיל את סעודת השבת ללא אורחו המיוחד..."

אם לא היה הנער חוקר לפשר תעלומת השעון, לא היו הח"ח ואף לא הרבנית אומרים לו דבר על התנהגותם המדהימה - והדבר לא היה נודע לעולם!

סיפור נוסף שממחיש את מאמציו המרובים של החפץ חיים להבטיח את נוחות האורח מביא רבי דוד קולדצקי שליט"א, ששמע זאת מאביו רבי שכנא זצ"ל, בן רבי חיים קולדצקי זצ"ל.

הגאון רבי חיים קולדצקי זצ"ל, מתלמידי ישיבת וואלוז'ין, אשר שימש כשלושים שנה ברבנות בארה"ב, נזדמן פעם אחת לביתו של מרן החפץ חיים ונשאר ללון בצל קורתו.

החפץ חיים עצמו הציע לאורח את המיטה, ולאחר שסידר את הכרית והכסתות, נדהם רבי חיים לראות כיצד הסבא קדישא שכב לרגע קט בעצמו על גבי המיטה כדי לבדוק אם היא מוצעת כהלכה, ואם האורח יוכל לישון בנוחות...

(מאיר עיני ישראל)

# מרן הגרש"ז אויערבאך התקשר אלי בערב שבת אחה"צ וביקש ממני לאשפז חולה זקן בבית החולים, כי בזמנו בתי החולים לא רצו לקבל חולה זקן שהיה כרוך בהרבה ימי אשפוז, וקופות החולים לא אישרו מהה, ולכן כשהיה מגיע חולה זקן, היו עושים כל הפעולות שלא לקבלו

רבי יחיאל מיכל שטרן שליט"א, על מעשי חסד מופלאים של גדולי עולם

"וַיֵּרָא וַיִּרְץ לְקִרְאָתָם" (בראשית י"ח, ב')

## ספר שניצל בגלל חסד

מרן בעל ה"קהילות יעקב" אמה: דבר שבא ע"י גמילות חסד נשאר לנצח, וסיפר שבהיותו בחור ביקש מבעל ה"אמרי משה", שאין לו כסף מספיק לקנות הספר, ורוצה שימכרו לו בזול, ושלה לו הספר בחינם. לאחר המלחמה רצו להדפיס הספר מחדש, ולא היה נמצא, עד שמצאוהו אצל בעל ה"קהילות יעקב" וממנו הודפס מחדש, כי הספר ניתן בגמילות חסדים, וזכה שנשאר אותו עותק אחד יחיד בעולם, וממנו הודפס לרבים.

## חסד בשידוך

אל מרן הגרש"ז הגיעו בני משפחה של בחור מבוגר שישפיע עליו להינשא, מאחר ואינו רוצה להשאיר את אמו האלמנה לבד, וכל שידוך שמציעים לו אומר למשודכת אם מסכימה לגור ביחד עם אמו, וברור שכל השידוכין מתבטלים. ענה להם הגרש"ז: "אולי הבחור צודק, שהרי בחורה שאינה מסכמת לזה - חסרה במעשה חסד וטוב לב". אמרו: "ומה יהיה?" אמה: "נתפלל שהקב"ה יזמין לו בחורה שתסכים".

לימים, נודע לו שהבחור התארס. קראו לביתו ואמר לו: "האם הסכימה להיות ביחד עם אמך?" אמה: "כן". אמה: "אם כך סימן שהיא בעלת חסד. אבל אציע לך, אנא ממך, עכשיו תסדר את אמך בבית אבות נאה, כי אשתך לעתיד לא צריכה לסבול מזה".

## לאשפז חולה בבית חולים

מרן הגרש"ז אויערבאך התקשר אלי בערב שבת אחה"צ, וביקש ממני

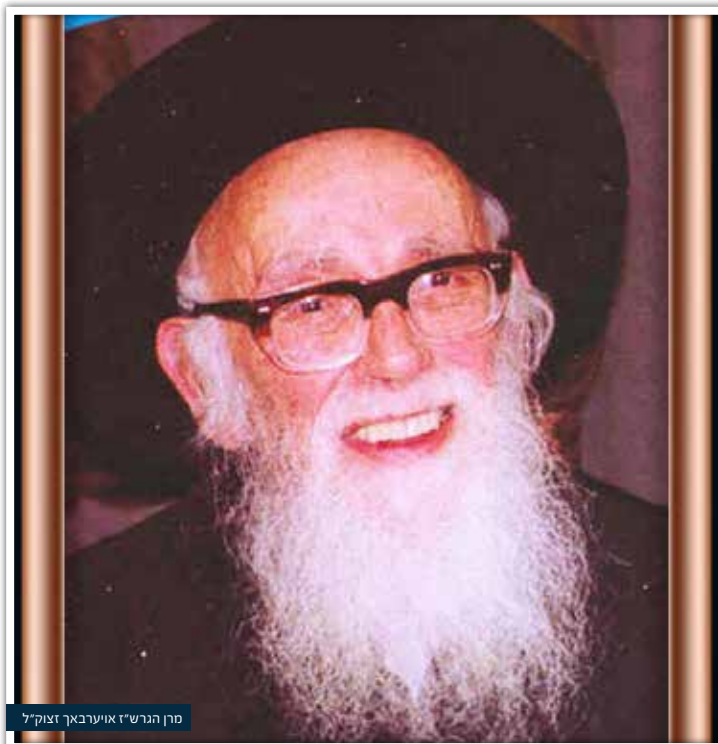
לאשפז חולה זקן בבית החולים, כי בזמנו בתי החולים לא רצו לקבל חולה זקן, שהיה כרוך בהרבה ימי אשפוז וקופות החולים לא אישרו מהה, ולכן, כשהיה מגיע חולה זקן היו עושים כל הפעולות לא לקבלו. אמרתי להגרש"ז: "ומה אוכל לעשות?" אמר לי: "אם אני הייתי יכול, לא הייתי מתקשר אליך".

נטלתי יוזמה ולקחתי מונית והבאתי אותו לביה"ח שערי צדק. מיד התנפלו עלי הרופאים ואמרו לי: "כאן לא תורנות, קח אותו לבית חולים אחר!" אמרתי להם: "אדם זה אינו קרובי, אלא מצאתי אותו מוטל בשוק מחנה יהודה, ואתם חייבים בדבר בדיוק כמוני, אם אתם לא יכולים לטפל בו קחו אותו לבית חולים אחר". כששאלו אותי: "מה יש לחולה?" אמרתי: "מהיכן אני יודע? מצאתי אותו בשוק", ומיד ברחתי מחדר מיון, והתחבאתי באחת הפינות בבית החולים.

השארתי שם אדם אחר שהצטרף לפעולה, והוא עמד מרחוק לראות מה יהיה עם החולה, ולאחר חצי שעה אמר לי: שמעתי שהרופא התורן אמר לחולים: 'חולה שנכנס לשטח חדר מיון אנו אחראים עליו, אין ברירה, צריכים לטפל בו'. לאחר חצי שעה בא אלי ואמה: "הכניסו את החולה לצילומים", ואח"כ עלו על בעיית רפואתו והכניסו אותו לחדר הניתוח.

עזבתי את בית החולים, חזרתי לביתי והתקשרתי להגרש"ז שהענין מסודר וכבר נמצא בחדר הניתוח. שאל אותי: "איך הצלחת לסדר?" אמרתי לו: "עשיתי עצמי כ'תם' וכאילו מצאתיו בשוק". חייך הגרש"ז ואמה: "עשית עצמך כ'תם' אבל נגחת כ'מועד'", והוסיף אח"כ, "אבל אל תתהלל במעשה זה, שהרי סוף היה אמור באמירת שקר".

(מתוך סיידות והנהגות טובות)



מרן הגרש"ז אויערבאך זצוק"ל

# לא ידע רבי מאיר שפירא זצ"ל אם ההצעה לכהן כרבה של לובלין באה מצד הקדושה, להגביר חיילים לה', או מהצד האחר, להטיל עליו צרכי רבים ולהכשילו. אבל כששמע שיש התנגדות לכך, אות היא שמאת ה' הייתה זאת ומצד הקדושה, ולכן נתקלה ההצעה בהתנגדות ועיכובים

הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א על העקידה של יצחק והעקידה כשהאדם נאחז בסבך תאוותיו

רבי שלום הרים ידו: "הנח! איני תופס. אולי תוכל להראות, להדגים לי?"  
איזו צהלה ושמחה! "הרב, מחר אביא כדור, ואחרי השיעור נצא למגרש!"  
מוסכם. כולם חייכו וחיכו למאורע.  
למחרת הגיע הנער עם הכדור, שמעו את השיעור בקוצר רוח והלכו  
בהמולה אל המגרש השומם, שערים משני צדיו, ורבי שלום שמע בעניין  
כמה שחקנים בכל קבוצה ומה תפקידם.

"וכמה זמן אורך המשחק?" שאל.  
"שעה וחצי", נענה.  
"שעה וחצי? וכמה שערים הבקיעו  
שלשום?" התעניין.  
"התוצאה הייתה שנים - אחד",  
נענה.

"שנים - אחד?! הווי אומר, שער לחצי  
שעה? איזה בזבוז! אני אראה לך איך  
אפשר להבקיע ארבעה שערים בזמן  
זה!"  
כולם נדרכו.

הורה להציב את הכדור במרחק  
נגיעה מהשער, בעט, והכדור הבקיע!  
"נו, תחזיר את הכדור ונבקיע שער  
נוסף!"

"זה לא נחשב!", קבע הבחור.  
"למה?" תמה רבי שלום.  
"כי אין שחקנים שמפריעים, ואין  
שוער שיחסום את השער", הסביר.  
"אהה! אז איך לא תבין???"  
כשאתה בא לשיעור, כשאינ  
משחק כדורגל, זה לא נחשב! למה  
שלא תבוא? שיעור מעניין ומרתק,  
עם סיפורים וצחוקים ודברי תורה



הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א

מתוקים מדבש ונופת צופים.  
אבל כשיש משחק, ואתה משתוקק לחזות בו, ומתגבר על עצמך ובא  
לשיעור,

אה, כאן ניצחת במלחמת היצר, כאן הבקעת שער ויש להריע לך!...  
וכשתמצי לומר, זהו: "לפום צערא אגרא!" (אבות פ"ה מב"ב).  
ולכן, היה שופר של איל, אילו של יצחק, השופר הנאחז בסבך על ידי  
השטן, לשופר של מתן תורה, שזה ענין התורה והמצוות, להתגבר על  
המפריעים ובכך לזכות. ואמרו במדרש (פרקי דרבי אליעזר, ל"ח), שבקרן  
שמאל תקעו במתן תורה, ובקרן ימין הגדולה יותר יתקעו בעתיד לבוא,  
שנאמה: "והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול" (ישעיה כ"ו, י"ג).

המשך בעמוד הבא <<<

"וַיֵּרָא וְהָיָה אֵיל אַחַר נְאֻחוֹ בְּסִבְכָּה בְּקֶרְנָיו" (בראשית כ"ב, י"ג)

משנבחר הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל לכהן כרבה של לובלין, חקר  
ודרש האם היו שם מתנגדים למינויו. נבוכו, אך הודו על האמת: היו גם  
היו. שמע ושמה, וקיבל את המינוי.

תמהו, והסביה: רבותינו אמרו, שכאשר הלך אברהם איבנו לעקידה ניסה  
השטן לעכבו ולהניאו בתחבולות אין ספור, והתגבר על כל המניעות.

וכשעיקבו בעדו ממרום נשא עיניו וראה  
איל נאחז בסבך קרניו, הלך והקריבו תחת  
בנו. ויש להבין, למה לא חשש שהשטן הוא  
שזימן את האיל?

והתשובה, שכתב רש"י (בראשית כ"ב,  
י"ג): "שהיה האיל רץ אצל אברהם, והשטן  
סובכו ומערבבו באילנות". אילו היה זה  
ניסיון ומעשה שטן - היה מגיע בקלות  
ובלי עיכוב. רק דברים שבקדושה נתקלים  
בקשיים ומסתבכים!

כה, לא ידע האם ההצעה לכהן כרבה  
של לובלין באה מצד הקדושה, להגביר  
חיילים לה' ולתורתו, או מהצד האחר,  
להטיל עליו צרכי רבים ולהכשילו חלילה  
וחס. אבל כששמע שיש התנגדות לכך, אות  
היא שמאת ה' הייתה זאת ומצד הקדושה,  
ולכן נתקלה ההצעה בהתנגדות ועיכובים.  
לכן, דווקא קרן האיל שנאחזה בסבך, אף  
שנתקלה ולא נקרבה, נבחרה להיות הקרן  
של מתן תורה, ורעותה נבחרה להיות קרן  
השופר הגדול של אחרית הימים, וזהו  
השופר של ראש השנה.

הגאון הצדיק רבי שלום שבדרון זצ"ל,  
נהג בימי אברכותו למסור שיעור מרתק

לבני נוער, להאיר עיניהם ולפתוח ליבם בחכמה ומוסר, בשילוב סיפורים  
ומשלים כדרכו בקודש. היה שם בחור שהגיע לפרקים, בהגיעו היה שומע  
בעניין רב, מתפעל ומתרשם, ומקבל תועלת וחיזוק. חבל שאינו מגיע מדי  
יום ביומו.

שאלו: "מדוע לא באת אתמול?"

ענה בכנות: "אני מאוד אוהב לבוא ולשמוע את השיעור, אבל יותר מכך  
אוהב אני את משחק הכדורגל, פוטבול, כשיש משחק איני בא", חד וחלק.  
התעניין רבי שלום: "מה זה פוטבול?"

השתאה: "מה, הרב אינו יודע?! אז זה כה: יש מגרש, ומשני צדיו שערים.  
יש כדור, ושתי קבוצות..."

# חיפשנו גן ילדים מתאים. היה גן 'מסורתי', הגנת פושרת, והילדים מבתים חילוניים. קמתי ונסעתי אל ה"חזון איש" להפתעתי לא התייחס לבתי הילדים, ללבושם או לגנת. בדבר אחד התמקד: "אלו תמונות תלויות על הקיר?"

## רבי יעקב גלינסקי זצ"ל על כוחה של ראייה

"גֵרֵשׁ הָאָמָה הָאֵת וְאֵת בְּנָהּ" (בראשית כ"א, י')

שרה אמנו נטלה חלק בכל מעשי החסד של אברהם אבינו, חסד בלי גבול וקצבה, אבל כשהדברים הגיעו לחינוך, כשחששה שישמעאל משחית את נפש בנה, התגברה כארי ולא ויתרה. והלא על ברכי אברהם אבינו גדל בנה, ובהכוונתה, ובצל ניסים מופלאים, ענן על האוהל וברכה בעיסה ונר הדולק מערב שבת לערב שבת. הלא הרמב"ן כתב (בהקדמת ספר שמות) שהשראת השכינה במשכן היתה מעין השראת השכינה באוהל האבות, ומלאכים היו אורחים שכיחים - וחבר רע אחד, יקלקל הכל!

ובמיוחד, בימי הנעורים. הלא נראה: עשוי נשא נשותיו בהיותו בן ארבעים, והיו מורת רוח ליצחק ולרבקה. ליצחק יותר מלרבקה, כי רבקה היתה רגילה באביה ואחיה שהיו עובדי אלילים (שפתי חיים בראשית כו, לה). נתבונן: רבקה ילדה את עשוי בהיותה בת עשרים ושלוש (רש"י בראשית בה, כו) ובת שישים ושלוש כשנשא את נשותיו. בת שלוש היתה, כשעזבה את בית אביה ונישאה ליצחק (רש"י בראשית כה, כ) וכשראתה עבודה זרה - אחרי שישים שנה במחיצת יצחק אבינו עמוד היראה - לא הזדעזעה כל כך!

ועוד, לפני פטירתו אמר משה רבינו: "כי אתם ידעתם את אשר ישבנו בארץ מצרים... ותיראו את שיקוציהם ואת גילוליהם - פן יש בכם איש או אישה או משפחה או שבט אשר לבבו פונה היום מעם ה' אלוקינו ללכת לעבוד את אלוהי הגויים ההם" (דברים כט, טו).

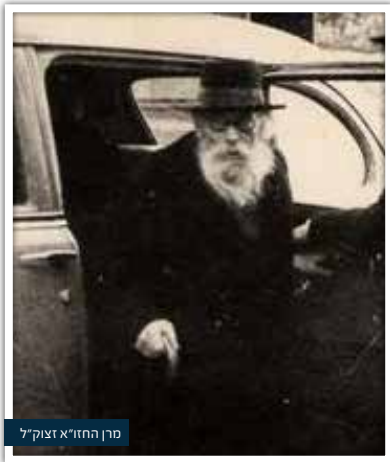
הגע בעצמך: ראו, מתי? לפני ארבעים שנה. וראו גם כיצד עשה ה' שפטים בהם ובאלוהיהם. והאלילים לא הצילו לא את עמם ולא את ארצם - וביתניים עברו ארבעים שנה - והראייה לא נמחקה!

"כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו" (ויקרא יח, ג) נאמר לדור נוחלי הארץ, שלפני ארבעים שנה היו במצרים, פחותים מבני

עשרים - ישבתם והושפעתם (אור החיים שם) ואספה,

בשעתו, הועלתה הצעה להקים בעיר חדרה ישיבה ברוח נובהרדוק. שטחתי בפני החזון איש, והסתייגתי: "חדרה, הרי אינה מקום שלנו!"

הקפיד ה"חזון איש": "כל הארץ שלנו היא! הם גזלוה מאתנו, ואנו משיבים את שלנו!"



ליותר, לא נזקקנו. הפור נפל. יסדנו את הישיבה והתגוררנו במקום, כדי להיות בסמיכות לתלמידים. הילדות היו אז צעירות, וחיפשנו גן ילדים מתאים בעבורן. לא היה. היה גן 'מסורתי', הגנת פושרת, והילדים מבתים חילוניים. קמתי ונסעתי אל החזון איש. להפתעתי לא התייחס לבתי הילדים, ללבושם או לגנת. בדבר אחד התמקד: "אלו תמונות תלויות על הקיר?"

זכרתי: חיות, וגמדים.

אמה: "אם הגנת תסכים להחליפם בתמונות של רבנים, תוכל לרשום אותן לגן".

הגנת סירבה, ועברנו לגור בבני ברק! ולמדתי, מה כוחה של ראייה!

(מתוך והגדת ראש השנה)

## לא ידע רבי מאיר שפירא זצ"ל אם ההצעה לכהן כרבה של לובלין באה מצד הקדושה, להגביר חיילים לה', או מהצד האחר, להטיל עליו צרכי רבים ולהכשילו. אבל כששמע שיש התנגדות לכך, אות היא שמאת ה' הייתה זאת ומצד הקדושה, ולכן נתקלה ההצעה בהתנגדות ועיכובים

<<< המשך מעמוד קודם

מלאים מצוות כרימון (ברכות נ"ז, ע"א). כמה פעמים גברנו אנו עליו. כמה נאים דברי החוזה הקדוש מלובלין זצ"ל (המובאים ב'אור לשמים', חקת) בפסוק: "והנה איל אחר נאחז בסבך בקרניו" - "איל אחר, היינו שמלבד אותה עקידה יש עוד עקידה, כשהאדם נאחז בסבך תאוותיו וברשת מדוחי היצר ובפח מידותיו הרעות, ועוקר עצמו משם, ומתגבר ונשמה, גם זו בחינת עקידה. "בקרניו", מלשון: "כי קרן עור פניו" (שמות ל"ד, כ"ט), שאורו יהל עד כסא כבודו יתברך שמו".

(הגה"צ רבי אהרן טויסיג, מתוך 'מקרבן לתורה' ראש השנה)

ואמרו (בראשית רבה נ"ו, ט'): "וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל אחר" (בראשית כ"ב, י"ג): מהו "אחר"? אחר כל המעשים ישראל מסתבכים בעבירות ומסתבכים בצרות, ובראש השנה הם נוטלים שופר ותוקעים בו ונזכרים לפני הקדוש ברוך הוא, והוא מוחל להם. היינו, שאותו סבך שמסבך השטן הוא המלצת הטוב בעדנו, הן לכתובה וחתומה טובה בראש השנה, והן להיוושע תשועת עולמים בגאולה הקרובה במהרה בימינו אמן.

ויותר מזה, הרי לא תמיד השטן ניצח. הרי אפילו ריקנים שבישראל

# סגולה נפלאה לישועה של הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א

לומר 'נשמת' לכשיושע. אמנם דע, דאף שפעמים רבות יש תועלת בסגולות שקיבלנו מקדמונים, היינו כשהמצב הוא רק בגדר "פסק" בשמים, שמקורו בראש השנה ויוה"כ, ואז בתחניות וכ"ש בבכיות מבטלין הפסק ונהפך לטובה, וכן מועיל לצרף לזה מסגולות המקובלים. אבל לפעמים זהו בגדר "גזירה" ממרומים, ואת זאת קשה מאוד לבטל, וצריך אז להפוך את מעשיו, להיעשות כאיש אחר, וזהו כוונת הפייטן בעשרה הרוגי מלכות (במוסף יוה"כ) שביקשו "תנה לנו שלושה ימים שנדע אם "נגזר" הדבר ממרומים".

כשנפטרה בת הגר"א בצעירותה סמוך ליום חופתה, אמר הגר"א גזירה היא, כמאמר הכתוב: "ויש נספה בלי משפט", ופירש, שלפעמים הקב"ה לוקח צעירים פתאום או לאחר מחלות קשות, להוכיח שאין אדם בטוח בחייו ואפילו צעיר, ובכל עת יהיה בגדיו לבנים, והם קורבנות ציבור, ודברים אלו הם סתומין ונסתרים.

והעיקר בעת צרה, רח"ל, הוא להתפלל לאבינו שבשמים, לשפוך לפניו שיחו וצרתו, והוא ברחמי גוזר ומבטל. (לאחרונה השיב רבינו בכתב ידו לאחד ששאל, שקיים את עצת רבינו לומר ספר רביעי שבתהילים עם הסדר הנ"ל ולא נושע, והשיב לו רבינו בזה"ל: "צריך לתת גם צדקה ולהבטיח שאם הקב"ה יושיע יאמר 'נשמת', ואם לא נענה יחזור ויתפלל, שלפעמים הקב"ה מעכב שרוצה לשמוע עוד תפילות").

(מתוך מאמר שבועי מן הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א)

**"וַיִּתְפַּלֵּל אַבְרָהָם אֶל הָאֱלֹהִים וַיִּרְפָּא אֱלֹקִים" (בראשית כ', י"ז)**

"ויהי מקץ ארבעים יום" (בראשית ח', ו) - הנה במספר "ארבעים יום" רצופין יש יסוד גדול, וקיבלנו סגולה נפלאה ומנוסה, שמי שיש לו ח"ו צרה בפרנסה או בשידוכים או בבריאות וכדומה, יכנס ארבעים יום רצופין לבית הכנסת יום יום, ויאמר תהילים (נהגו לומר ספר שלם, וקל לקיימו בספר רביעי שהן פרקים צ-קז), ומקדים ואומר לפני תפילתו על מה שמבקש, והוא מנדב לצדקה אפילו פרוטה, וכשגומר אמירת תהילים יאמר עוד פעם את בקשתו, ויוסיף שבל"ג כשיושיע



הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א

לו הקב"ה יאמר "נשמת כל חי", וסיפרו לי מכמה אנשים ונשים שנושעו על ידי זה.

הסגולה היא, באופן שכניסתו לבית הכנסת, כשבא להתפלל, תהא אך ורק להתפלל על דבר זה בלבד, ולפני שיאמר תהילים יתן או יתנדב בפיו לצדקה, ולאחר שאמר את התהילים יתחייב בל"ג

## פעם ניגש אליו אדם שעבד בשב"כ וביקש ברכה. הוא סיפר שעבודתו היא לדובב מחבלים ולהוציא מהם פרטים על הארגונים בהם הם פועלים, ושאל האם עבודתו זו מותרת על פי ההלכה

הנהגות ויראת שמים של מרן רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל

**"יִרְק אֵין יִרְאָת אֱלֹקִים בְּמָקוֹם הַזֶּה וְהַרְגוּנִי" (בראשית כ', י"א)**

היראה בהזכרת שמות הקודש

כשהיה רבינו, מרן רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל, מזכיר שם משמות הקודש - ראו איך עושה זאת ביראה עילאית, וכאשר היו מוציאים אותו ידי חובתו בברכה, כגון הבחור שהבדיל בשיבה והוציאו ידי חובתו, ראו איך הוא מקשיב לברכתו בכובד ראשו ומונה באצבעותיו כל מילה שמוציא המבדיל בפיו להוציאו ידי חובתו.

בהזדמנויות שונות היה מספר שזכה לראות בעיניו איך הגאון רבי ברוך בער הוציא ברכה מפיו, והתבטא שקשה לתאר את יראת השמים שראו בכל ברכה וברכה. היה זה כאשר הגרב"ב התארך בבית חמיו של הרב שיינברג, הרב הרמן, וסיפר שראה אז בחוש את הפחד שהיה להגר"ב להוציא שם קדוש מהפה ללא הכוונה הראויה, בפרט כאשר בירך "ברכת המזון" שהיא מדאורייתא. בני הבית היו נעמדים ומביטים בריכוז העצום שבו בירך.

התרחקות ממועשים אכזריים גם לתועלת

כשם ששינן תמיד להידבק במידות טובות, היה מזהיר להתרחק ממועשים שעלולים להשפיע מידות רעות. תלמידו הגר"ר אלחנן פרץ סיפר שפעם ניגש אליו אדם שעבד בשב"כ וביקש ברכה. הוא סיפר שעבודתו בשירות הביטחון היא לדובב מחבלים, ולהוציא מהם פרטים על הארגונים



מרן רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל

בהם הם פועלים, ושאל האם עבודתו זו מותרת על פי ההלכה. רבינו חקר אותו מה אופי העבודה ומדוע שיהיה אסור. הלה תיאר לו שהם חוקרים את

מחבלים, שנתפסו בשל פעולות הטרור, וכאשר אינם מדברים נאלצים לטלטלם עד שיוכלו להוציא מהם פרטים חשובים. אמר לו רבינו בארשת אבהית: באוה"ח כתוב על עיר הנידחת, שהורגים את כל יושביה, שלא לחינם התורה מבטיחה במיוחד "ונתן לך רחמים ורחמך", שהיות שהם מתעסקים במעשים כאלו, הם מקבלים ברכה מיוחדת מהקב"ה שנותן להם רחמים ולא יושפעו לרעה במידותיהם, אך לא שמענו שישנה הבטחה בתורה שהקב"ה נותן רחמים בדברים אחרים, גם אם הם חשובים, לכן מן הראוי שתמצא עבודה אחרת.

(מתוך מגדלתו ומרומתו)

# לאחר כמה דקות אמר החזון איש: "תלך לבקרה ותשהה לצידה כמה שהיא רוצה, ותדע לך שאתה לא מקיים כאן רק מצוות חסד וביקור חולים, אלא גם מצוות תלמוד תורה!!!"

ההוראה המפתיעה של החזון"א לרבי בן ציון פלמן זצ"ל, על הטיפול בסבתא החולה

**"יִירָא אֱלֹהֵי" (בראשית י"ה, א')**  
וברש": לבקר את החולה.

זכות נשגבה זכה הדור הקודם אשר הקב"ה ברחמיו ובחסדיו שתל בו את המאור הגדול, רבן של ישראל, החזון איש זצ"ל, כעמוד האש עמד בראש המחנה ראשו בשמים וגופו בארץ, ונהנים ממנו עצה ותושיה וכל מידה נכונה.

הגאון רבי בן ציון פלמן זצ"ל זכה בצעירותו לדבוק באור הגדול, ולשתות הרבה מים זכים וטהורים מהמעין הנובע, וכל דבריו והנהגותיו היו לו למורי דרך לכל ימי חייו.

נביא סיפור ולימוד נפלא שסיפר הגרב"צ זצ"ל, על שאלה ששאל את החזון איש וקיבל ממנה לימוד ומוסר השכל לכל חיו, כפי שנשמע מהמגיד מישרים הג"ר מנחם שטיין שליט"א ששמעם מהגרב"צ, אשר במשך שנים ארוכות זכה להשתתף ולשמע את שיעוריו.

**נפש עדינה**

החזון איש זצ"ל היה יוצא בכל יום לטייל זמן קצוב כפי מה שנצרך לו לבריאותו. בדרך כלל היה יוצא לטייל כאשר מתלווה אליו אחד מהבחורים שהיו קרובים אליו, או אחד מבני המשפחה. הרבה פעמים זכה הגרב"צ להתלוות עימו בטיולו זה, כאשר כמעט מידי יום ביומו היה הגרב"צ יורד מהישיבה לבית החזון"א כדי לשאול אותו את ספקותיו ושאלותיו בסוגיה, ממילא מתוך כך יצא הרבה פעמים שזכה להתלוות עימו בטיול, כאשר בדרך היה משוחח עם החזון"א בלימוד ונהנה ממנו בעצה ותושיה בספקות שעמדו לו על הפרק.

פעם אחת - מספר הגרב"צ על שאלה ששאל את החזון"א בעת שהלך עימו בטיולו זה. החזון"א טייל אז באזור של פרדס ברמן (היום זהו המשך של רחוב חזון איש), והגרב"צ שהתלווה עימו מצא אז שעת הכושר להתייעץ עימו בנושא הבא.

בבית הוריו של הגרב"צ, הג"ר שמואל פלמן זצ"ל רב שכונת "היכל מאיר" בתל אביב, התגוררה לעת זקנתה הסבתא, אמו של אביו ר' שמואל. מטבע הדברים הקשר בין הסבתא לנכדים שהתגוררו עימה יחד היה מאוד חזק, והסבתא נהנתה רבות מחברת נכדה ונכדותיה. בתקופה מסוימת הסבתא לא חשה בטוב, והוצרכה להתאשפז בבית החולים לרפואתה, המשפחה דאגה כל הזמן לשהות לצידה ולעזור לה לעבור בקלות ובמהירות את ימי ההחלמה.

הגרב"צ שכבר היה בעת ההיא בישיבה, היה מגיע מפעם לפעם לביקור קצר כדי לשמחה ולדרוש בשלומה, ומיד היה שב לישיבה לתורתו ולעבודתו. הסבתא שמאוד נהנתה כאשר נכדה הגרב"צ בא אליה, ביקשה ממנו שוב ושוב שיואיל לבוא לעיתים יותר קרובות, ולזמן יותר ממושך.

הגרב"צ לא ידע מה לעשות, מצד אחד עתה הינו בחור ישיבה, ותפקידו ללמוד בכל עת, ואם ילך לבקר הרבה את הסבתא לא יוכל לשבת וללמוד כל היום, הוא יצטרך הרבה זמן לבטל בשביל לשהות לצידה כמו שהיא רוצה. ומצד שני, אולי עתה זהו תפקידו לשמח את הסבתא במחלתה, וזהו כמצווה שאי אפשר לעשותה על ידי אחרים, וחייב ללכת לבקרה אפילו שזה יבוא על חשבון הלימוד. ומצד שלישי, הוא לא היה היחידי מבין בני המשפחה ששהו לצידה. בני המשפחה היו כל הזמן לידה, וממילא מי אומר שזה נחשב כמצווה שאי אפשר לעשותה על ידי אחרים,

הרי יש אחרים שעושים כבר את המצווה הזו. אלא שבכל זאת הסבתא מבקשת שדווקא הוא יבוא, ואולי על זה אינו מחויב לבטל מתלמודו.

את כל הספק הזה עם כל צדדיו שטח הגרב"צ לפני החזון איש, בעת הזו שהתלווה עימו בטיולו הקבוע, ועתה המתין לשמוע את דבריו - דברי אלוקים חיים - מה עליו לעשות בעת הזו ובמצב הזה.

החזון איש הקשיב לכל השאלה בתשומת לב מרובה, ולא הסתפק בשמיעה בלבד, אלא תוך כדי ההליכה המשיך לדרוש ולחקור את העלם הצעיר בכל הפרטים ופרטי הפרטים, "למה היא רוצה דווקא שהוא ישהה לצידה? האם לא טוב לה כשאחרים שוהים לצידה?", כאשר הוא מקבל תשובות מפורטות על הכל, עד שהתמונה במלואה היתה ברורה לו לכל צדדיה.

ואז החזון איש ממשיך ללכת במשך כמה דקות בשתיקה, כשהוא חושב ושוקל כדת מה לעשות, ומה לייעץ על השאלה הזו. לאחר כמה דקות פתח החזון איש את פיו ואמר "תלך לבקרה ותשהה לצידה כמה שהיא רוצה, ותדע לך שאתה לא מקיים כאן רק מצוות חסד וביקור חולים, אלא גם מצוות תלמוד תורה!!!".

הגרב"צ שומע את התשובה ומתפלא מאוד איזה מצוות תלמוד תורה הוא מקיים בזה, הרי כשילך לשם לא יוכל ללמוד כמו שהוא לומד עתה בישיבה, ומיד הינו שואל את החזון איש בתמיהה "איך מקיים בזה מצוות תלמוד תורה?".

החזון איש שכבר היה מוכן לשאלה הזו, השיב ואמר "אני יודע שאתה מתמיד ועמל בתורה, ולמה אתה כל כך עמל בתורה? כדי לזכות לקנות את התורה, שהתורה תהיה אצלך 'תורה דיליה', ולזכות להגיע לבחינה כזו של 'תורתך בתוך מעי'. אבל באמת איך יתכן שיהיה לאדם חיבור עם התורה, הרי התורה היא מציאות רוחנית, ואילו האדם הוא יצור גשמי, ואלו שני דברים שאינם מתחברים זה בזה?"

התשובה לזה היא, הכלל הזה "אין התורה נדבקת אלא לנפש עדינה", כדי לזכות שהתורה תדבק בך צריך לקנות "עדינות הנפש", והוא בית הקיבול שיכול לקבל את התורה, ודרכו זוכים להתחבר לתורה. ואיך קונים עדינות? על ידי חסד, ויתור וכל המידות הטובות. כאשר אדם מוותר על הרצונות שלו למען הזולת, הוא זוכה לקנות בנפשו עדינות, ומכוחה הוא זוכה שהתורה תדבק בו".

ועתה המשיך החזון איש בדבריו החוצבים ואמר "אתה לא צריך לסגור את הגמרא כדי לחפש היכן לעשות חסד, אבל כאשר מזדמן לך לעשות חסד ולוותר על הרצונות שלך, אז זה הזמן שאתה יוצר לך בנפש קנין של עדינות, שהוא כלי הקיבול של התורה.

ועכשיו כשמזדמן לך לעשות חסד בבחינה כזו שאי אפשר לעשותה על ידי אחרים, כי הסבתא נהנית דווקא כשאתה נמצא בקרבתה, אז תדע לך שכל רגע שאתה שוהה במחיצתה, וכל תרופה שאתה נותן לה, וכל השגחה שאתה משגיח עליה לרפואתה, אתה עושה פעולה של תורה. משום שאתה יוצר עדינות בנפשך, והעדינות הזאת גורמת לחיבור יותר טוב של קדושת התורה שתוכל להדבק בנפשך. ולכן זה לא נחשב שאתה רק מקיים מצוות גמילות חסדים, אלא גם מצוות תלמוד תורה, שאתה עוסק בפעולה של תורה".

(שלמים מציין)

# כשהוא חדור בתחושת שליחות, דפק רבינו על דלת מעונו של אותו ראש ישיבה, את הדלת פתחה דווקא הרבנית, שהופתעה לראות את רבינו עומד בפתח... בטוחה היתה כי רבינו הגיע כדי לחלוק כבוד לבעלה ולבקרו ביקור נימוסין

התוכחה גם כשהיא ראויה, אין היתר שלא לנהוג כ'בן אדם'! • פרקי חיים - לרגל יומא דהילולא של מרן הגרא"מ שך זיע"א

עד מהרה, ואילו הרבנית מצידה, ממחרת לערוך את השולחן במגדנות ופירות, בעוד התרגשותה גואה בקרבה... וכי מילתא זוטרא היא, לזכות לביקורו של גדול הדור?

בכל אותה העת, ישבה הרבנית אף היא לצד השולחן והאזינה לשיחה הנינוחה שהתנהלה בין בעלה לבין רבינו, ובה הועלו זכרונות ועובדות מהווי החיים בליטא ובישיבות הקדושות בהן צמחו שני הגדולים, שיחה שעניינה מאוד את הרבנית, באשר אף היא באה מבית מפואר בכרם ראשי הישיבות דליטא.

ורבינו? הוא השתתף בשיחה הערה, עד שבשלב מסוים קם ממקומו ופנה ללכת, מבלי שיזכיר את מטרת בואו במילה או בחצי מילה...

כאשר חזר רבינו אל הרכב, תהה בפניו נהגו המסוה: "הרי ראש הישיבה הגיע לשם למטרה מסוימת, ואילו לבסוף לא הזכיר אותה כלל!", אולם רבינו כמובן ידע את אשר לפניו: "אמת! צודק אתה!" השיב, ומיד הסביר: "מלכתחילה, באתי כדי למחות ולהוכיח, אולם למעשה לא יכולתי לעשות זאת משום שהרבנית נכחה בעת השיחה! למחות באותו ראש ישיבה בפני רעייתו - לא יכולתי כמובן, וכך לא נותרה בידי כל ברירה כי אם לשוב על עקבותי ולדחות את השיחה להזדמנות אחרת..."

הנהג שחס על כבודו, זמנו וכוחותיו של רבינו, לא הסתפק בתשובה שקיבל: "אבל הרי אפשר היה לקחת את ראש הישיבה לצד, ולומר את מה שראש הישיבה חשב שצריך לומר!" חזר והקשה, אולם רבינו עמד על דעתו: "לא! לא! לפני האשה איני רשאי" - פסק, בעודו יושב ברכב העושה את דרכו בחזרה לבני ברק.

הרי לנו הפלא ופלא: התוכחה - ראויה היתה ואפילו נחוצה, עד כדי כך שרבינו ראה לנכון להטריח את עצמו חרף זקנותו המופלגת ולנסוע אל אותו ראש ישיבה תיכף ומיד. אולם למרות זאת, גם המטרה החשובה כשלעצמה - לא היה בה כדי להצדיק התנהגות שאינה הולמת, כי בשום מצב, אין היתר שלא לנהוג כ'בן אדם'!

(אורחות החיים)

היה זה כאשר ניהל רבינו מערכה גדולה כנגד מוסד שסטה מדרך הלימוד המסורה לנו מדורי דורות. רבינו, אשר חשש מפני הכנסת צלם להיכלן של הישיבות הקדושות - קידש מלחמת חרמה כנגד אותו רעיון, אשר אמנם נועד מלכתחילה להשיג מטרות חשובות, אולם תוצאותיו

עשויות היו להיות הרות אסון. "המטרות אינן מקדשות את האמצעים", היתה דעתו הברורה של רבינו. ונאמן לשיטתו הוא יצא למערכה.

אך הנה, אל ביתו של רבינו הגיע אחד מיוזמי הרעיון, יהודי נשוא פנים, אשר התנצל והסביר כי הרעיון אמנם אינו נחוץ עבור בני תורה, אולם עבור ציבור בסגנון מסוים - זו המסגרת היחידה שתוכל לקרבם ללימוד הגמרא. כאסמכתא לדבריו, הוסיף האיש וציין כי אחד מגדולי ראשי הישיבות שבחוץ לארץ, אותו העריך רבינו מאוד, היה שותף לרעיון, ותמך בו לאורך כל הדרך.

רבינו לא קיבל את הדברים כלל, בהטעימו כי אין לנו לחפש דרכים להרבות תורה, שלא על פי דרך התורה... עדיף לשמור את פך השמן בטהרתו, מאשר להרבות לומדי תורה על ידי שיעכירו את כל השמן שבכד.

אכן מאחר ואותו ראש ישיבה ממיודעו תמך ברעיון בגלוי, נמנע רבינו מלצאת כנגדו במערכה גלויה. רבינו גמר אומר בליבו, כי בהזדמנות הראשונה שתקרה בפניו, הוא יפנה אל אותו ראש ישיבה ויסביר לו את חומרת העניין, כדי שימשוך ידו מתמיכתו באותו רעיון.

ואכן לא חלפו ימים רבים, ולרבינו נודע כי ראש הישיבה ההוא שוהה במקום מרגוע באזור ירושלים. על אתר ביקש רבינו ממקורביו כי יקחוהו אל אותו מקום מרגוע, שם קיווה כי יוכל לנהל שיחה נוקבת עם ראש הישיבה ההוא, ולהניאו מתמיכתו ברעיון.

כשהוא חדור בתחושת שליחות, דפק רבינו על דלת מעונו של אותו ראש ישיבה, אולם את הדלת פתחה דווקא הרבנית - שהופתעה לראות את רבינו עומד בפתח... סבורה ובטוחה היתה כי רבינו הגיע כדי לחלוק כבוד לבעלה ולבקרו ביקור נימוסין, ומיד הכניסה את האורח החשוב אל חדר האורחים שבאותו מעון, כאשר בעלה ראש הישיבה מצטרף אליהם



מרן הגרא"מ שך זיע"א

## קבל את הגיליון ישירות למייל

<<< שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il >>>

## מדוע נתייחדה תפילת הצהריים לקוראה ”מנחה” יותר מאשר שאר תפילות?



צ”ע בדבריו דהא בגמ’ מבואר שתיקן תפילת מנחה בתקופה מאוחרת יותר כנ”ל.  
על עצם קריאת שמה של תפילה זו ”מנחה” יותר משאר קרבנות, עיין בתוי”ט (ברכות ז, א) ובקדושת לוי (פר’ חיי שרה), וברש”ר הירש על תהלים (קמא, ב).

”וַיֹּאמֶר הַיָּהּ הָאֱלֹהִים וְהַעֲצִים וְאֵיִה הַשֶּׁה לְעֵלָה” (בראשית כ”ב, ז)  
במסכת ברכות (כז:) מובא שיצחק תיקן את תפילת מנחה, שנאמר (להלן כז, ג): ”ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב”, ואין שיחה אלא תפילה.

מבואר מדברי הגמ’ שאת תפילת מנחה תיקן יצחק לפני נישואיו עם רבקה, עיי”ש בפסוקים, שרבקה פגשה אותו כשחזר מהשדה. אולם השל”ה הקדוש (ספר בראשית פרשת וירא תורה אור ז’) מביא חידוש שיצחק תיקן את תפילת מנחה כבר בזמן עקידתו.  
וז”ל שם: ”ומצאתי שלכך נקרא תפילת מנחה ”מנחה” יותר משאר תפילות, הלא כל שאר תפילות הם מנחה שלוחה לה; אלא שאמר יצחק מה זה יש כאן עולה ולא מנחת סולת, עמד ותיקן תפילה שתהיה במקום מנחה, על כן נקראת זאת התפילה של בין הערבים שתיקן יצחק ”מנחה”, שתקנה במקום מנחת סולת. ורמז לדבר ”ונפש כי תקריב קרבן מנחה” (ויקרא ב, א), היינו יצחק שמסר נפשו”.  
דברי השל”ה מבואר שזמן העקידה היה אחר חצות, ולא בבוקר, וכן

### האדם הגדול שעמד בתפילה ולא שמע כלל שיורים ליד אוזנו ברובה

”וַיִּקְרָא אֵלָיו מִלְּאַף ה’... וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אַבְרָהָם” (בראשית כ”ב, י”א)

ברש”י כתב שלשון חיבה הוא שכופל את שמו, ומקור דבריו מבראשית רבה (נו, ז) ובמדבר רבה (יז, כ).  
בספר סדר פרשיות להאדר”ת כתב: ”בדרך צחות יש לפרש שבשביל צדקתו וחסידותו שהיה שקוע בעבודתו לא שמע קריאת המלאך בפעם אחת, וכאשר שמעתי מחסיד קדוש אמיתי אחד ר’ ישעיי זעחאווצר זצ”ל שניסה אותו אדון אחד בעת שעמד בתפילת שמונה עשרה וירה בקנה רובה סמוך לאוזנו ולא שמע מאומה”, ע”כ.  
ונראה שיש סמך לדבריו במדרש תנחומא (פרק כג) ”ויאמר אברהם אברהם- למה ב’ פעמים? שהיה ממחר והולך לשחוט”, וכן בתנחומא (פר’ צו פרק יג) ”ולמה אמר אברהם אברהם שני פעמים? שבביל שהיה רצונו לשחוט ולעשות רצון קונו היה המלאך ממחר ואומר אברהם אברהם”.

### האם יצחק אבינו היה צריך לברך הגומל כשניצול מהעקידה?

”וַיֹּאמֶר אֵל תִּשְׁלַח יָדְךָ אֶל הַנְּעָר” (בראשית כ”ב, י”ב)

החיד”א בספרו ”מחזיק ברכה” (על שו”ע או”ח סי’ רי”ט) הסתפק האם יצחק אבינו כשניצול מהעקידה בירך ברכת הגומל, שהרי בא לידי סכנה? וכן ארבעה שנכנסו לפרדס (חגיגה יד:) שהוא מקום סכנה שאחד מהן הציץ ומת ואחד מהן הציץ ונפגע, א”כ ר’ עקיבא שיצא בשלום האם בירך ברכת הגומל?  
וכן כהן גדול כשהיה נכנס ביה”כ לפני ולפנים שהוא מקום סכנה, האם היה מברך הגומל בצאתו?  
וכתב החיד”א, ולענ”ד נראה לחלק כי מעולם לא תקנו רבנן לברך ברכת הגומל שהיא ברכת הודאה, אלא דווקא בצרה הבאה לאדם בעל כרחו, ושלא מדעתו נעשה לו נס, אולם בדבר שהוא במאמר ובצווי ה’ לעשותו - אז אפילו שלא יהיה בפרטות וביחיד רק מימרא דרחמנא לקדש שמו, אז אף שהקב”ה יעשה לו נס אינו מברך.  
וכן אני אומר כי יצחק אבינו כיון שהכל היה במאמרו וגזרתו יתברך, אף שניצול אינו חייב לברך.



# האם המקום ממנו הפיקו את ה"מלח סדומית" הוא מאשת לוט שהפכה לנציב מלח?

מרפאין אולם המלח מסמא, או שמרפאין את החולה ומסמאין את הבריא כדרך הרבה מהדברים הרפואיים.

מבואר מדברי המאירי ש"מלח סדומית" הוא מים המלח. אולם מצאנו ב' ידיעות מעניינות לגבי זיהוי מלח סדומית, האחת מספר "שלטי הגבורים" (לרבי אברהם הרופא זצ"ל תלמיד המהר"ם מפאדווה - איטליה שס"ב, דף צו). שכתב שמלח זה אינו מלח שמופק מהים או מהאדמה, אלא מהמלח שהמטיר הקב"ה על סדום ועמורה.

לגבי מה שכתב שהקב"ה המטיר "מלח" על סדום, יש להעיר שבפסוק מופיע שה' המטיר רק "גפרית ואש", ולא מוזכר מלח, אולם בספר דברים (כט, כב) כתוב: "גפרית ומלח שרפה כל ארצה לא תזרע ולא תצמח ולא יעלה בה כל עשב כמהפכת סדום ועמרה אדמה וצביים אשר הפך ה' באפו ובחמתו", נראה מפסוק זה שהקב"ה המטיר על סדום גם מלח. (ועיין בחזקוני שם, שפירש על המלה "ומלח" - שנאמר "ותהי נציב מלח").

ובספר "מאמרים ברפואה" (לרבי רפאל מרדכי מלכי זצ"ל, חכם ורופא בירושלים אביו של רבי עזרא מלכי זצ"ל בעמח"ס מלכי בקודש, עין משפט, ושמן למאור, נפטר 1702, נדפס בירושלים תשמ"ה עמ' קמב) כתב: "שמעתי אומרים שאשתו של לוט היא קיימת עד היום והיא נציב מלח, וממנה מביאים מלח לירושלים עד היום הזה, וזהו מלח סדומית שמסמא את העיניים, ונראה דהיינו טעמא, לפי שאשתו של לוט כשהביטה מאחריה וראתה נעשית מלח, אף המלח עצמו היוצא ממנה יש לו אותו טבע ומסמא את העיניים או מזיק לחוש הראות".



**"ותבט אשתו מאחריה ותהי נציב מלח" (בראשית י"ט, כ"ד)**

בגמ' (כריתות ו.) מובא שאחד ממרכיבי הקטורת היה "מלח סדומית". גם בגמ' (חולין קה:) מופיע "מלח סדומית", כטעם לתקנת מים אחרונים, משום "מלח סדומית" המצויה באוכל, שסכנה הוא לעיניים. לגבי זיהוי המקום שממנו מופק "מלח סדומית" נראה מדברי המאירי בשבת, שזה מים המלח הסמוך לסדום, ששם בגמרא (שבת קח:) מובא, שהמים של ים המלח מרפא את העיניים. ומקשה המאירי: "הרי לגבי המלח היוצא מים המלח אמרו שמסמא את העיניים, ותירץ שהמים

## מדוע צריך השוחט להקפיד במיוחד במצוות הכנסת אורחים?



וידבר באלה הדברים: "וימאן אדום נתן את ישראל עבור בגבולו ויט ישראל מעליו", "אדום" זה השוחט שהוא ממזל מאדים, אם לא נתן את ישראל עבור בגבולו, אז "ויט ישראל מעליו" ואינו ראוי להיות שוחט, ע"כ.

**"אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבר מעל עבדך" (בראשית י"ח, ג')**

בגמ' שבת (קכז.): אמר רב יהודה אמר רב גדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני שכניה דכתיב "ויאמר אדני אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבר מעל עבדך".

בשו"ת ויצבור יוסף (להג"ר יוסף שווארץ זצ"ל תרצ"ו, יו"ד סימן מ' אות ח') מביא בשם הרה"ק מרוזין זצ"ל, שהשוחט צריך להיות מכניס אורחים יותר משאר בני האדם. בהיות כי מעשה הזביחה אכזריות, אולם אם הוא כנגד זה בעל צדקה ומכניס אורחים, מוכח שעושה משום מצוות הבורא, משא"כ אם הוא בעצמותו אכזר נשקע במזלו דמאדים שנולד בו כדאיתא במס' שבת ונעשה "אדום".

והביא שם מעשה שהביאו שוחט לפני רב אחד שהתרעמו על כשרותו, וקודם שראה אותו הרב חקר אם הוא מכניס אורחים, ואמרו לו שלא.

# קם מרן החזון איש ובעזרת גיסו הגדול מרן הסטייפלער זצ"ל ואשתו שהיו בבית החל טורח ומתאמץ בהכנת מקום לינה בעבורו

הרב אהרן כהן

**"וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי אִם נָא מִצְאֵתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֶל נָא תַעֲבֹר" (בראשית י"ח ג')**

אומרת הגמרא בשבת מכאן שגדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה.

הרה"ק ר' מאיר מפרמישלאן זיע"א שואל מנין ידע אברהם שגדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה? אלא שמגודל קדושתו היו גופו ואבריו של אברהם אבינו רצים ועושים מאליהם את רצון בוראם ומשהרגיש שגופו מבקש לרוץ לאורחים, הבין שזהו רצון השי"ת.

על גודל מסירותו של מרן החזון"א זצ"ל לקיים מצות הכנסת אורחים סיפר הגה"צ ר' חיים ברים זצ"ל. שערב אחד, התעכב בביתו של מרן החזון"א זצ"ל, עד שכבר לא היה אמצעי תחבורה לירושלים, לא היתה לו ברירה אלא להשאר ולישון ב-ב"ב, קם מרן החזון"א ובעזרת גיסו הגדול מרן הסטייפלער זצ"ל ואשתו שהיו בבית החל טורח ומתאמץ בהכנת



מרן החזון"א זצוק"ל

מקום לינה בעבורו. מרן החזון"א לא נח עד שמיטה היתה מוכנה ומוצעת כראוי, תוך כדי שהכין לו קערה וספל לנטילת ידיים, ר' חיים ברים חש אי נעימות גדולה לנוכח הטירחה סביבו, אבל כשהציע למרן שהוא יכין בעצמו את המקום ללון, הישיר אליו החזון"א מבט ואמר לו: וכי מאימתי יכול האתרוג להביע דעות כלפי בעליו היאך וכיצד להשתמש בו? מצות הכנסת אורחים היא ובמצוה אין הנחות.

## גבאי ביהכנ"ס שלוזה מאחד המתפללים הקבועים כסף, יכול לכבדו בעליה לתורה?

והאם מותר ללווה ללמוד את בן המלווה בחינם • מהלכות ריבית דברים לקראת פרק איזהו נשך הנלמד ב'דף היומי'

עבור לימוד בנו ויוצא שמרוויח בכך שחוסך כסף, אבל אם אינו חוסך בכך, כגון שיש אחר שילמד את בנו בחינם, יתכן שמותר.

• באנשים שרגילים ליהנות אחד מהשני גם לפני ההלוואה כמו שכנים וידידים שרגילים ליהנות אפילו לא רק בדיבור אלא ממש בחפצים, כגון לשאול כלים האחד מהשני או אפילו להשאיל את הרכב בחינם, יהיה מותר להם לעשות זאת גם בזמן ההלוואה.

• גבאי של ביה"כ שלוה מאחד המתפללים הקבועים כסף, מותר לו לכבד את המלווה בעליה לתורה או כל כיבוד אחר שרגילים לתת למתפללי ביה"כ הקבועים.

• אם הלווה הוא בעל מלאכה אסור למלווה להתנות את ההלוואה בתנאי שיסכים לעשות לו כל עבודה שיבקש ממנו ואפילו כשהוא משלם ע"כ כסף, ואם הוא מתנה איתו שיעשה לו עבודה בזול יותר זהו איסור ריבית גמור.

(הדברים נכתבו ברובם מתוך ספר "תורת ריבית" אך אין לפסוק מהם הלכה למעשה ללא עיון במקורות)

הרב יצחק פוליטנסקי

ריבית דברים ומזכות הנאה

איסור ריבית קיים לא רק בכסף ממש או בדבר ששווה כסף אלא קיים אף בגרימת הנאה או כבוד למלווה ע"י דיבור וכדו' בעקבות ההלוואה, אף שלא שווה כסף ממש.

• אדם שלוה מחברו ולא היה רגיל לומר לו שלום, אסור ללווה להקדימו בשלום כל זמן שלא החזיר לו עדיין את ההלוואה ואם היה רגיל להקדים לו שלום גם לפני כן, יכול להמשיך בכך בתנאי שלא יאמר במפורש שזה בגלל ההלוואה.

• מותר ללווה לומר למלווה "תודה" או "תזכה למצוות" וכדו', כיון שהיום אין לכך חשיבות כהקדמת שלום האסורה, ואדרבה אם לא יאמה, זה יחשב כבזיון או זלזול במלווה, אבל לומר דברים שלא היה רגיל לאומרם על טובה אחרת כגון: "מעכשיו יש לך חבר חדש", טוב שלא יאמר כך.

• אסור ללווה ללמד את בן המלווה בחינם כיון שהמלווה רגיל לשלם



## מדוע ראוי לשתות תמיד לפני ברכת המזון?

באיזה מקרה ראוי שלא לשתות? ובאיזה מקרה אין לשתות לאחר ברכת המזון?

הרב יהודה יעקבזון

בפרשת השבוע, אומר אברהם אבינו ע"ה לאורחיו: "ואקחה פת לחם וסעדו לבכם אחר תעבורו". וכותב המשך חכמה: "על דרך הלצה, דשיטת ה'יראים' דאכילה בלא שתיה אינו חייב בברכת המזון, לכן אמר ואקחה פת לחם, שלא אתן לכם רק לחם לאכול בלא שתיה, ולכן אָמַר, סמוך, תיכף, תעבורו, שלא תצטרכו לברך". (ואגב, זהו המקום היחיד בו משתמש המשך חכמה בביטוי "דרך הלצה").

שיטת רבי אליעזר ממיץ, בעל ה'יראים', מבוססת על דברי הגמרא על הפסוק "ואכלת ושבעת וברכת", שהוא המקור בתורה לברכת המזון: "ואכלת - זו אכילה, ושבעת - זו שתיה", וכיון שרק לאחר מכן נאמר "וברכת", הרי שרק אחרי האכילה והשתיה יחד ישנה חובת ברכה מן התורה. אולם, אף ה'יראים' עצמו מודה שאם אינו תאב לשתות, אף אם היה צמא מעט - חייב מן התורה לברך ברכת המזון אף על האכילה לבדה.

ברם, לדעת רוב הפוסקים דברי הגמרא הללו הם 'אסמכתא' בעלמא, ואין כוונת חז"ל שרק לאחר השתייה מתחייב האוכל בברכת המזון, אלא המקרא כפשוטו - שלאחר שאכל ושבע מתחייב מן התורה בברכת המזון,

ואף אם היה צמא לפני ברכת המזון ולא שתה. ועיקר ההלכה כדעה זו, ולפיכך, אם אכל ושבע ולאחר מכן הסתפק אם ברך ברכת המזון, "ספקא דאורייתא לחומרא", ועליו לברך מספק, אף במקרה שהיה צמא לאחר אכילתו ולא שתה. ומאידך, אם אכל ושתה, אך לא שבע, אינו מברך מספק, אם כי גם במקרה כזה ראוי ליטול ידיים ולאכול לחם בשנית, כדי לברך ברכת המזון.

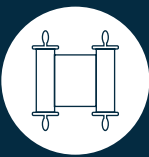
אולם, לכתחילה ראוי לשתות תמיד לפני ברכת המזון, משתי סיבות: האחת - כדי לקיים את מצות ברכת המזון מן התורה אף לשיטת ה'יראים'; והשניה - שאם היה צמא לפני ברכת המזון ולא שתה, וישתה מיד לאחריה, יתכן שלדעת ה'יראים' יתחייב שוב בברכת המזון, כיון שלדעתו רק עתה חל עליו החיוב מן התורה. ואף מי שאין ברשותו משקה לשתות כי אם כוס אחת של יין, עדיף שישתה אותה לפני ברכת המזון, מאשר שיברך עליה ברכת המזון; אולם, אם שלשה אנשים אוכלים יחד ואין ברשותם כל משקה מלבד כוס אחת יין, עדיף שיִזְמְנוּ ויברכו ברכת המזון על כוס יין, מאשר שישתו לפני ברכת המזון.

[שו"ע קצז, ג-ד, משנ"ב כה, כו ו-כח, ושעה"צ יח;

ביאורים ומוספים דרשו, 26-27; משנ"ב קפד, טו ו-כב, ושם קעד, ה, ושעה"צ יא]

- כיצד נהג אברהם באורחים שאינם הגונים?
- מה המיוחד באשל שנטע אברהם בבאר שבע?
- האם אברהם אהב את ישמעאל וריחם עליו?
- מה נודע לשרה ברוח הקודש על ישמעאל, שלא ידע אברהם?

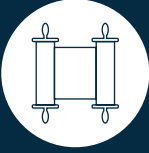
השאלות  
בפרשת  
השבוע



כל התשובות בספר 'דרש דוד על התורה' לרכישה התקשרו 02-5609000

קבל את הגיליון ישירות למייל

<<< שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il >>>



## האם מברכים על החלב המעורב ב'דגני בוקר'? החייב בברכת המזון וּבִרְךָ 'על המחיה' - האם יצא ידי חובתו? ו'לחמניות מזונות' - האם אכן ברכתן 'מזונות'?

### עיקר וטפל באכילת מזונות עם שתיה

- השורה מיני מזונות במשקה - אם כוונתו לשם אכילה בלבד, והמשקה נועד רק להטעים את המאכל, יברך על המאכל בלבד.
- מרק שמעורבים בו מיני דגן - יאכל תחילה מעט מהמרק ויברך עליו 'שהכל', ולאחר מכן יאכל ממיני הדגן ויברך 'מזונות'. ויש אומרים שעדיף לברך על דבר אחר 'שהכל' ולפטור בכך את המרק.
- האוכל 'דגני בוקר', שברכתם 'מזונות', המעורבים בחלב, אם ערב בהם רק מעט חלב במטרה להטעים את הדגנים, או לשם ריכוכם - נטפל החלב למיני הדגן ואינו מברך אלא על הדגנים.

### בצק מבושל או מטוגן

- בצק שבושל במים או טוגן בשמן - יש אומרים שנחשב כתבשיל; ויש אומרים שכל בצק שלאחר גמר הכנתו למאכל יש לו חזות של פת, דינו כ'פת', או כ'פת הבאה בכיסנין'. וירא שמים יחמיר, ואם מדובר במאכל העשוי מקמח ומים, או שאוכל ממנו בכמות הראויה להאכל כסעודה, יאכלנו רק בתוך סעודת פת; ואם מדובר במאכל המשמש כקינוח וכדומה, יש לכוון לפוטרו בברכת 'המוציא'.
- החייב בברכת 'על המחיה', 'על הגפן' או 'על העץ', וטעה וברך ברכת המזון, יצא ידי חובתו. והחייב בברכת המזון, וטעה וברך על המחיה, חייב לשוב ולברך ברכת המזון.
- כפי שלמדנו אתמול, הפוסקים נחלקו בנוגע לבצק שבושל או טוגן, אם הוא נחשב כ'פת'. ואם אין 'כזית' באחת מהחתיכות שאוכל, או שאין למאכל חזות של לחם - לכל הדעות אינו נחשב כפת.
- בצק מקמח ומים אשר טוגן בכמות רבה של שמן עד שטעמו ניכר היטב במאכל - נחלקו הפוסקים אם לדעה שהוא נחשב כ'פת' - דינו כלחם, או שיש לו דין 'פת הבאה בכיסנין'.
- קוגל אטריות - נחלקו הפוסקים אם ברכתו 'מזונות' אף כשאוכלים ממנו בכמות הראויה להאכל כסעודה בפני עצמה, או שאם אוכל ממנו כמות כזו ברכתו 'המוציא', או שמא ברכתו 'המוציא' בכל מקרה.

### ברכתם של מאפים שונים

- מאפה העשוי מקמח ומים, וממולא בבשר, דגים או גבינה: אם הוא מיועד לסעודה ולשובע כלחם רגיל - ברכתו 'המוציא'; ואם ניכר עליו כי אינו מיועד לסעודה, ברכתו 'מזונות'.
- פיצה - יש אומרים שבמקום שנהוג לאוכלה בתור סעודה, ברכתה 'המוציא'; ויש אומרים שאם המים שבה מהווים מיעוט לעומת יתר מרכיבי הבצק, אין ברכתה המוציא אלא כשהאוכל עצמו אוכל כסעודה.
- לחמניות 'מזונות' - יש אומרים שברכתן 'המוציא'; ויש אומרים שהדבר ספק, ואין לברך עליהן מזונות, ואין לברך עליהן המוציא אלא בתוך סעודה, או באכילת כמות הראויה לסעודה.

### שיתוף אחרים בסעודה

- מי שהריח ריח מאכל והוא מתאוה לו, ואינו יכול להשיגו, יזהר מאד מבליעת הרוק המצטבר בפיו מחמת תאוותו, מפני שהדבר עלול להביאו לידי היזק ואף לסכנה, אלא יוציא את הרוק מפיו.
- מי שיש בביתו מלצר המגיש לפניו את האוכל, צריך להקפיד לתת לו לאכול לפחות מעט מכל מאכל שריחו גורם להתאוות לאכילתו, כדי שלא יבוא לידי סכנה.
- אדם שאינו שומר תורה ומצוות ואינו נוטל ידיים לפני אכילתו - אסור לתת לו לחם לאכילה משום שמכשילו באכילה ללא נטילת ידיים, ועובר באיסור "לפני עור לא תתן מכשול".



## האם מותר לקרוא ספרי מתח בשבת?

והאם יש ספרים שמותר לקוראם רק בחו"ל?

ויש אומרים שאם הספרים כתובים בלשון הקודש מותר לקוראם, כיון שבכך מתרגל האדם בלשון הקודש, והדבר יסייעו בלימוד התורה; ולדעת פוסקים רבים הדבר אסור. ובארץ ישראל בזמננו, הדבר אסור לכל הדעות, כיון שרוב ככל היהודים הגרים בה יודעים לקרוא בלשון הקודש. ובספרים הכתובים בעברית, יתכן שאין להקל אף בחו"ל, כיון שחלק גדול משפה זו אין מקורו בלשון הקודש.

אולם, ספרים שיש בהם מוסר השכל ומחנכים ליראת שמים ולמידות נכונות, אף אם יש בהם חלקים של מתח ועלילה, מותר לקוראם; וכל שכן שמותר לקרוא ספרי תולדות של גדולי ישראל.

[שו"ע שז, טז, ומשנ"ב נח וס"ד; ביאורים ומוספים דרשו, 65, 66 ו'69]

הרב יהודה יעקבזון

כתבים שונים אסורים בשבת בקריאה משום איסור 'שטרי הדיוטות', אם משום שזהו כתב של חול, ואם מחשש שמא יבוא למחוק תוך כדי הקריאה; וכתבים נוספים אסור חז"ל מחשש שמא יבואו לקרוא ב'שטרי הדיוטות'. ויש מהאחרונים שהתיר קריאה בשטרי הדיוטות מסוימים כאשר מתענג בקריאתו, אך הפוסקים דחו את דבריו.

וכתבו ראשונים, וכן נפסק בשולחן ערוך, שמליצות ומשלים של חולין, וכן ספרי מלחמות, אסור לקוראם בשבת. וכן ספרי מתח ועלילה המצויים בימינו - יש שכתב שאסור לקוראם בשבת; ויש שכתב שאם הקורא בן תורה, יש למחות בידו, ואם לא, אין למחות בידו. ולפי האמור, אף כשמתענג בקריאתו ויש בדבר משום 'עונג שבת' - אסור לקרוא ספרים אלו.



## בצלחת אחת: קוגל רותח ומלפפון חמוץ - האם זה מותר בשבת?

האם מותר לאכול דג חם עם סלטים? והאם אפשר להוסיף גוש בשר רותח למרק קר? כל המידע על איסור בישול ב - 'דבר גוש'

הרב יצחק פוליטנסקי

איסור בישול בדבר גוש רותח

כיון שלדעת חלק מהפוסקים אנו מחשיבים מאכל שבא בצורת גוש, שדינו יהיה ככלי ראשון ונחשב שמבשל אוכל אחר שנוגע בו, אפילו כאשר הוא מונח בכלי שלישי.

כגון: חתיכת בשר או תפוח אדמה וכן כל אוכל אחר שבא בצורת גוש והוא רותח בדרגת חום שהיד סולדת בו (פירוש: שהיד סולדת מחום התבשיל), והטעם לכך הוא: מכיון שהחום נשמר בתוך הגוש הרותח ולא מתקרר מהר כמו במאכל לח ונוזלי שמתקררים גם מדפנות הכלי. לכן ראוי לכתחילה לחשוש לכך ולהימנע מאיסור בישול בדבר גוש.

דוגמאות מצויות שיש להימנע מהם לכתחילה:

- באכילת דג רותח יש להיזהר שלא להניח בצמוד אליו בצלחת סלטים שאינם מבושלים או אפילו כשהסלט היה כבר מבושל אך יש בו הרבה רוטב והוא קר עכשיו, יש להימנע מכך כיון שהדג הרותח מבשלם.
- כשאוכל קוגל (פשטידה) רותח, יזהר שלא להניח בצמוד אליו מלפפון חמוץ וכד' כדי שלא יבוא לידי בישול של המלפפון מחום הקוגל. ויש שהקילו במקרה כגון זה, שבו החימום של המלפפון חמוץ לא

מועיל אלא מקלקל.

- כאשר מונח בצלחת טשולנט (חמין) רותח, יש להיזהר שלא להניח בצמוד אליו חזרת כשהיא צוננת או כל אוכל אחר שלא עבר תהליך בישול.
  - כמו"כ יזהר כשבא לתת תבלינים או חמאה על גוש תפוז"א רותח, שלא יתנם כל עוד התפוז"א בדרגת חום שהיד סולדת בו.
  - יש להימנע גם מלשפוך רוטב קר על ערימת גרגרי אורז רותח המונחים בצלחת ומדובקים יחד, מהחשש הנ"ל שהאורז הרותח שומר את חומו בתוכו ויכול לבשל את הרוטב הצונן שנשפך עליו.
  - אסור להוציא גוש בשר רותח מהסיר ולהניחו בתוך רוטב צונן המונח בכלי שני, אפילו כשהרוטב המונח שם הוא בכמות גדולה. והטעם, מכיון שהבשר אינו מתערב עם הרוטב אלא נשאר גוש רותח שמבשל את הרוטב הצמוד אליו ("כדי קליפה").
  - מותר לשטוף ביצה רותחת עם קליפתה תחת זרם מים קרים. והטעם, משום שלא חוששים מבישול המים הקרים כיון ששנשפכים מיד.
- (הדברים נכתבו ברובם מתוך ספר "אורחות שבת" וביאורים ומוספים של "דרשו" אך אין לפסוק מהם הלכה למעשה ללא עיון במקורות)

גליון רל"ב  
שנה ו' תשע"ז

# סיפורי צדיקים

י"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלס"א

תודה למשפחת קליטן על אישור לפרסום בתמונה



## סיפורי חז"ל

אמר רבי אלעזר לאביו, יום אחד כשהיינו בבית המדרש, דנו החברים במה שאמר רבי עקיבא לתלמידיו, כשתגיעו לאבני שיש טהור אל תאמרו מים מים, שמא תסתכנו בעצמכם, כי נאמר (תהלים ק"א - ז) "דובר שקרים לא יכון לנגד עיני". עוד אנו יושבים שם המשיך ר' אלעזר, ירד זקן הזקנים ושאל אותנו במה אנו עוסקים, כשהשבנו לו שאנו עוסקים בדברים שאמר רבי עקיבא לתלמידיו, אמר לנו בדברים יש סוד עליון ואנו בישיבה של מעלה פירשנו אותם, וכדי שלא תטעו בפירוש ירדתי ממרומים כדי לבארו לכם, מעיני הדור נעלם הסוד, אך לכם יש לי רשות לגלות, ואמר לנו האיש מעולם העליון סודות תורה.

(זוהר ח"א כ"ו ב')

## פרשת השבוע

הכצקתה (י"ח - כ"א)

וברש"י: צעקת ריבה אחת שהרגוה במיתה משונה על שנתנה מזון לעני. מסופר: כשעלה הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זיע"א על כס הרבנות, התנה עם ראשי הקהילה שלא יצטרך להשתתף באסיפות פרנסי הקהל, אלא כאשר ירצו לתקן תקנה חדשה. פעם אחת קראו את הרב לאסיפה והוצע בה לתקן תקנה, שלא יוכלו עניים ממקומות אחרים לחזור על הפתחים בעיירתם. אמר להם רבי לוי יצחק והלא התניתי עמכם שלא תקראוני לאסיפה אלא אם תרצו לתקן תקנה חדשה. תמחו הפרנסים ואמרו: רבנו, והרי באמת רוצים אנו לתקן תקנה חדשה. אמר להם, זו לא חדשה היא, שכן כבר בסדום היתה נהוגה.

יוקח נא מעט מים (י"ח - ד')

מסופר על הגה"ק רבי ישראל מסלנט זיע"א, שבימי ביקורו בקובנה כשהתארח אצל אחד מתלמידיו הגביר המפורסם ר' יעקב כרפס, היה מצמצם מאד בשפיכת המים על ידיו, כשנטל ידיו לסעודה עד כדי רביעית מים בצמצום. משהרגיש בזה בעל הבית פנה אליו בשאלה מדוע אין כבוד תורתו מהדר גם בבית ליטול

ידיו בשפע כמנהגו בביתו תמיד? וכמו שאמרו בתלמוד (שבת ס"ב) אמר רב חסדא אני נטלתי ידי מלא חפנים מים ונתנו לי מן השמים מלא חפנים נחת ועושר. השיבו רבי ישראל: ראה ראיתי את המשרתת היהודיה מביאה את המים ממרחק במעלה ההר, והיא קורסת וכורעת תחת כובד משאה כשהיא נושאת את המוט על כתפה, ואין זה מן הנכון להדר במצוות על חשבון אחרים ויגיעתם וטירחתם.

והוא עומד עליהם תחת העץ ויאכלו (י"ח - ח')

מסופר על הרה"ק רבי ישראל מרוזין זיע"א שנודמן יחד עם מזותנו הרה"ק רבי חיים מקוסוב זיע"א, ר' חיים היה אוכל כדרכו ורבי ישראל רק נגע באוכל, טעם משהו ומיד משך ידו. שאלו רבי חיים למה אין מר אוכל? ענה רבי ישראל, כי בשעה שירדנו לעולם הזה, התנינו תנאי עם הגוף שלא ליהנות מהעולם הזה כלום. כשמע זאת רבי חיים משך אף הוא ידו מן הסעודה. שאלו רבי ישראל ולמה לא אוכל מר כלום? גם הוא התנה תנאי כזה? לא, השיב רבי חיים, אלא בליל שבת אנו אומרים למלאכים "בואכם לשלום" ומיד אומרים "צאתכם לשלום", כי לא נעים לאכול עם מלאכים.

## זמני השבת

זמני יציאת השבת  
ירושלים: 5:17 ת"א: 5:18 ר"ת: 5:55

פרשת וירא

זמני כניסת השבת  
ירושלים: 4:03 ת"א: 4:17

בארגו והוא מיד יתמלא מטבעות זהב, ואתה שוב תהיה עשיר, רק תזכור לבנות מיד בית מדרש ולהושיב בו תלמידי חכמים ולדאוג לכל מחסורם, מלבד זאת תנהג ביד רחבה כלפי העניים ונצרכים, זכור ואל תשכח. ליהודי הלמדן נתן אליהו הנביא ספר קטן, ואמר לו: כשיבוא הביתה יכניסו לארון והארון יתמלא ספרים, והוא יוכל למכור אותם ולהתפרנס במחירים ולשבת וללמוד במנוחה. אחרון אחרון נתן אליהו הנביא לירא-שמים טבעת, באומרו לתלות אותה על קיר בבואו הביתה, ומיד ישרור שלום בית וטבעה הרע של אשתו יהיה כלא היה. משכילה את דבריו נעלם אליהו הנביא, והשלשה הלכו הביתה שמחים וטובי לב.

דברי אליהו הנביא נתקיימו במלואם, העשיר נהיה שוב עשיר, הלמדן ישב על התורה באין מפריע, וירא השמים לא סבל יותר מאשתו שהטיבה את דרכה. עברה תקופה לא ארוכה, העשיר נתעשר יותר ויותר, עסקיו פרחו ושגשגו, בראשונה הוא שמר בקפדנות את הבטחתו, הוא פיזר נתן לאביונים ביד נדיבה, ועד מהרה יצא שמו לתהילה כבעל צדקה גדול, זה הביא לכך שמיום ליום באו יותר ויותר עניים להתדפק על דלתותיו, לבסוף מינה העשיר מזכיר מיוחד שמתפקידו היה לטפל בבקשות לתמיכה וסעד, מזכיר זה חשב משום מה כי הוא עושה "טובה" למעבידו בזה כשהוא "חוסך" לו כסף, הוא החל לגרש את העניים ולדחותם בקש, עד שנשמטו אחד אחד ולעשיר יצא שם כקמצן גדול שאינו נותן צדקה כלל, ולאשר להקמת בית המדרש שהבטיח להקים ולהושיב בו למדנים שישבו וילמדו ויתפרנסו על חשבונו, דחה העשיר את הענין מיום ליום עד שנשכח מלבו כליל.

פעם אחת בא עני ובקש לראות את הגביר, בדלת עמדו שני משרתים שלא נתנו לאיש להיכנס וכיוונו את כל הפונים אל המזכיר, אולם העני הזה היה עקשן הוא טען שלא בא לקבל נדבה אלא יש לו חוב אצל הגביר אותו בא לגבות, לאחר דין ודברים הודיעו המשרתים לגביר שמישהו מחפש אותו כדי לגבות חוב ישן, משניתן לו להיכנס, קרא הזקן אל הגביר ואמר לו: הזוכר אתה את מטבע הזהב שנתתי לך? הגביר נזכר וביקש מהזקן שישאיר אצלו את המטבע, אולם הזקן טרב למלא בקשתו והעשיר נאלץ להחזיר את המטבע שהביא לו את כל עושרו, תוך כך אמר לו הזקן הוא אליהו הנביא "הנה השם יתברך עזר לך ושוב נהיית עשיר כפי שהיית, אולם אתה לא רצית לעזור לאחרים, לא היה זה הכסף שלך שהיה עליך לחלקו לעניים, וכפי שאתה לא ריחמת על העניים כך השם לא ירחם עליך עכשיו, והמטבע שנתתי לך בזמנו שייך כבר למישהו אחר, ככלותו את דבריו נעלם אליהו הנביא ויחד אתו נעלם כל רכושו של הגביר.

היה היו פעם שלשה אנשים, לכל אחד מהם היתה מעלה בה הוא עלה על חברו, אחד מהם היה עשיר גדול, השני היה למדן מופלג, ואילו השלישי היה ירא שמים בגלוי ובסתר, כפי שזה קורה תמיד נמצא גלגל המזל בתנועה מתמדת, פעם למעלה ופעם למטה, כך נעשים עליונים תחתונים, עשירים אביונים וכו'. הנה אצל היהודי העשיר התהפך הגלגל והוא ירד מנכסיו עד כי נהיה אביון מרוד ובא עד פת לחם. כאשר קץ בחייו ולא יכול היה לראות את סבלם של אשתו ובניו, הוא החליט לצאת לעולם הגדול ולנסות למצוא את מזלו האבוד, הלמדן היה יושב על התורה והעבודה יומם ולילה, דאגות פרנסה לא היו לו כי הוא היה סמוך על שלחן חותנו, אולם השנים בהן הבטיח לו חותנו לפרנסו חלפו חיש מהר, והלמדן נשאר בלי פרנסה, הוא נאלץ למכור את ספריו כדי לפרנס את בני ביתו, וכאשר לא נותר לו יותר מה למכור החליט לצאת לדרך, בבטחו בהשם יתברך שימציא לו את פרנסתו ואת פרנסת בני ביתו, היהודי השלישי הירא שמים לא היה צריך לעזוב את ביתו ולנדוד למרחקים בגלל דאגות פרנסה, הוא עשה זאת מסיבה אחרת לגמרי, יהודי זה "התברך" באשה לא פשוטה שעשתה לו תמיד צרות צרורות ומיררה את חייו, לבסוף נמאס לו ממנה והוא יצא לדרך בתקוה כי עד שיחזור היא תיטיב את דרכה ותכבד את בעלה בדרך אשה כשרה.

שלושת היהודים נפגשו בשער עירם שעה שעמדו לצאת בדרכם לעולם הגדול, והיות וצרת רבים חצי נחמה, הפכו שלושתם לאחים בצרה, והחליטו ללכת יחדיו ולהיות נאמנים אחד לשני, עד שהקב"ה יעזור להם והם יחזרו לעירם בשלום, בדרכם הגיעו השלושה ליער עבות בו נעצרו כד להתפלל מנחה, הם התפללו מתוך כוונה עמוקה בלב שבור ונדכא ובדמעות בעיניים, בקוננם על מר גורלם שאילץ אותם לנטוש את ביתם ולנדוד למרחקים, ושומע תפילות האזין לתפילתם של השלושה והתוצאה לא איחרה לבוא, פתאום נתגלתה לעיניהם אדם וקן שנתן להם "שלום" ושאל אותם מדוע הם כה עצובים? השלושה פרצו בבכי מר וסיפרו לזקן שהיה אליהו הנביא זכור לטוב, איש איש את סיפורו האישי, בקבלם על מצבם המר, נענה אליהו הנביא ואמר לשלושה, מחו את דמעותיכם רבותי וגרשו את העצב והדאגות מלבכם, כי השם יתברך יעזור לכם וישועתכם קרובה לבוא, נתנו השלושה עיניהם בזקן וציפו למוצא פיו, המשיך אליהו הנביא ואמר ליהודי שהיה פעם עשיר גדול, הא לך מטבע זהב, כאשר תבוא הביתה שים אותה

## משל ונמשל

יראת השם מתוך ענווה ושפלות רוח

אי אפשר שיבוא אדם לידי יראת הרוממות של שמו יתברך, אלא אם כן הגיע למדרגה של שלילת ערכו מעיקרו, היינו שיהא בטל ומבוטל אצל עצמו ולא נחשב בעיניו כלום, כי אז יוכל לבוא לפני המלך, כי מי שמרגיש בעצמו איזו מעלה אינו יכול לעמוד לפני המלך, וכל האהבה ויראת ד' אשר ידמה האדם בנפשו כי יש לו, וכל הקניינים המדומים רק בדמיונו הם קיימים, מהתעוררות מידותיו הגשמיות ורחוק הוא מהשי"ת, וכל המצוות שהוא מקיים הכל הוא פרי הגדלות להיות לו שם ולקבל פרס.

ועל דרך משל אפשר להסביר זאת, כי מי שחש בקרבו שיש לו מעלה, ודאי רחוק הוא מהמלך, כי מי ששרוי יחד עם המלך כלום יכול הוא להרגיש במעלתו? הרי אין בית המלך חסר דבר וכלום יש מקום לדבר על מעלת החכמה שבך בשעה שעומד לפני המלך, אם שם בבית המלך מקור החכמה, או על עשירות אם כל הכסף וכל הזהב של המלך הם, ואם הוא חושב שיש לו איזו מעלה היינו שיש לו חכמה או עשירות, ודאי שהוא רחוק מהמלך ואינו משיג כלום, כי בהתקרבו אל המלך ידע שלא חסר לו כלום ואינו זקוק לשום דבר, כי הכל נמצא בבית המלך שבצלו הוא מסתופף, ולא זו בלבד אלא שסכנה גדולה כרוכה בדבר אם לא יבטל רצונו וימדה לעשות רצון המלך אף יתחייב בנפשו, וצריך הוא לדעת בעצמו בעומק לבבו שהוא שלם ברצון גמור ומסירת נפש ממש לעשות רצון המלך, ואז יוכל להיות תמיד מצוי אצל המלך והמלך יגלה לו סודותיו ומתרי לבו.

(הרה"ק רבי מנחם מענדל מוויטעפסק זיע"א)

מכאן הלך אליהו הנביא אל הלמדן הוא מצא אותו בבית נאה בחדר מרוהט בטוב טעם כשהוא יושב ליד השולחן ואוכל ושותה מכל טוב, בחורי ישיבה עניים לא היו סמוכים על שלחנו, וגם עוברי אורח לא נתכבדו אצלו במאכל ומשקה, ארון הספרים היה מלא וגדוש בספרים חדשים שניכר היה בעליל שאיש לא למד בהם. "הזוכר אתה את הספר הקטן שנתתי לך?" שאל אליהו הנביא את הלמדן ששמן ובעט, "ספרים לא חסרים לי ברוך השם" השיב הלמדן מניה וביה "הנה קח לך את הספר שלך". אליהו הנביא לקח את הספר הקטן, ויחד עמו נעלם גם כל רכושו של הלמדן שנהיה עתה שוב עני מרוד כפי שהיה בתחילה.

מכאן הגיע האדם הזקן הלא הוא אליהו הנביא אל היהודי ירא השמים, איש זה חי חיים צנועים ושקטים, אולם בביתו שררו אהבה ואחוה, שלום ורעות, והוא קיים מצות הכנסת אורחים בהתלהבות ובשמחה של מצווה, גם הזקן נתקבל בחמימות וכיבדו אותו מכל מה שהיה להם, ליד השולחן ישבו שני בחורי ישיבה עניים שהרגישו עצמם כמו בביתם הם, בעלת הבית התייחסה אליהם כאילו היו בני משפחה, לשאלת אליהו הנביא על מצבו, ענה היהודי כי ב"ה אין הוא מתלונן יש לו כל מה שהוא צריך, "מאז שקיבלתי ממך את הטבעת המופלאה, הפך ביתי לגן עדן כפי שהנך רואה, הלוואי והשם יטה לנו חסדו גם להבא".

כאן הוציא אליהו הנביא את המטבע והספר שלקח משני היהודים האחרים, ונתנם ליהודי ירא השמים שנשאר נאמן להבטחתו, "כשם שעבדת את השם בנאמנות ומסירות מתוך עוני תזכה מעתה לעבדו מתוך עושר ורחבות, נקוה כי אתה לא תזניח את חובותיך ותמלא את מה ששני האחרים החסירו" אמר אליהו הנביא ליהודי, ובוה נעלם והיה כלא היה.

האיש הירא את ה' היה מעתה לעשיר גדול אולם הוא לא שכח למלא את חובותיו והיה אהוב וחביב לפני אלקים ואדם.



## צ'ין אדם לחברו

### העיקר הכוונה

מסופר על הגה"ק ה"חפץ חיים" זיע"א, שחלף פעם על פתחו של רוקח המוכר תרופות לאנשי העיר, שהיה קצת רחוק משמירת תורה ומצוות, והחפץ חיים אמר לו בהתפעלות שהוא מקנא בזכויות שלו. הרוקח התפלא לשמוע על מה יש לקנאות בו, ענה לו החפץ חיים: שהוא זוכה במצוות רבות של חסד למכור תרופות לאנשי העיר, ולהציל נפשות מדי יום ביומו, אמר לו הרוקח שהוא מתכוון לשם פרנסה ולא לשם חסד, נענה החפץ חיים ואמר אתה צריך להתכוון שהנך בא לקיים מצות גמילות חסד והצלת נפשות עם אנשי העיר, ואע"פ שאתה מרוויח ממסחר זה לצורך פרנסתך, אין זה מוריד מערך המצווה אם הנך מכוון לשם שמים. הרוקח שמע לעצתו ומני או התקרב ליהדות ונעשה לבעל תשובה, ובמשך הזמן אף עמד בראש כל מפעלי החסד שבעיר.

הרב ששאב מים למנוע מריבה בעירו של הגאון רבי ישראל מאיווניץ זיע"א התגוררו שני שכנים שנפלה ביניהם מחלוקת אודות שאיבת מים מן הבאר, כל אחד מהם טען, כי השני משתמש ברוב המים, ועליו מוטל למלא ולשאוב את המים, זה מאשים את זה, וזה מאשים את זה, וזה וזה המחלוקת גברה. כשנודע הדבר לר' ישראל

הוא החל להשכם בכל יום בבוקר ושאב לשניהם מים. כשראו השכנים את המים השאובים, חשב כל אחד בלבו שחברו התיישב בדבר והחליט לשאוב. לימים באו בדברים זה עם זה ונתחווה להם טעותם, נמנו וגמרו ביניהם שצריך לארוב בחשאי ולדעת מי הוא האיש השואב למענם את המים. עד שנודע להם כי הרב דמתא עושה בשבילם מלאכה זו. ומרוב בוששה השלימו ביניהם.

### נתינה לעני כל צרכו

פעם הביאו תרנגול הודו למכירה לביתו של הרה"ק ה"דברי חיים" מצאנו זיע"א, ולא קנתה אותו הרבנית מפני המחיר הגבוה שביקש בעדו המוכר, אחרי זה נודע לרבנית, שאת התרנגול הזה קנתה אשת אחד האנשים העניים שמתפרנסים מן הקצבה שהוא מקבל מבעלה הרבי. חרה הדבר לרבנית והלכה וסיפרה ל"דברי חיים" ואמרה: תראה את העניים שלך, אני לא רציתי לקנות את התרנגול בגלל מחירו היקר, ואילו אשת פלוני שנהנה מכספי צדקה קנתה אותו. אמר לה הצדיק: היטבת לעשות שסיפרת לי זאת, ואני לא ידעתי שאיש זה זקוק גם לתרנגול הודו לשבת, מהיום והלאה אראה להוסיף לו על קצבתו בכדי שיהיה לו כל צרכו

## הילולא דצדקיא

שבת קודש י"ח מרחשון הרה"ק רבי יחזקאל הכהן מראדומסק ב"ר אברהם ישכר דוב (כנסת יחזקאל-תרע"א) יום ראשון י"ט מרחשון הרה"ק רבי שמשון העלר מאוזיראן ב"ר משולם פייבוש מזבאריז (תר"ח) הרה"ק רבי אהרן אלימלך שניאור זלמן טווערסקי מקרוסנא ב"ר מרדכי דב מהורניסטייפול (תרפ"ד) יום שני כ' מרחשון הרה"ק רבי שלום מקאמינקא ב"ר יעקב יוסף (תרי"ב) רבי גדליהו מזאלקווא ב"ר בנימין זאב וואלף (תקל"ז) יום שלישי כ"א מרחשון הרה"ק רבי אברהם אוולאי ב"ר מרדכי (חסד לאברהם - ת"ד) יום רביעי כ"ב מרחשון הרה"ק רבי דוד שלמה אב"ד סיראקא (ערבי נחל) ב"ר ירחמיאל (תקע"ה) הרה"ק רבי עזריאל מלובלין ב"ר דוב (ראש הברזל - תקע"ט) הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא ב"ר יהושע (תרפ"ו) יום חמישי כ"ג מרחשון הרה"ק רבי גדליה ב"ר בנימין זאב מזאלקאווא (תלמיד המגיד - אבי בעל אורח לחיים - תקל"ז) הרה"ק רבי יוסף סג"ל מקאסאני ב"ר צבי (תרע"ב) יום שישי כ"ד מרחשון הרה"ק רבי גדליה משה מזוהיעל ב"ר שלמה (תשי") זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

## פרפראות

פעם שאלו את הרה"ק רבי שלום מקאמינקא זיע"א: (יומא דהילולא כ' מרחשון) אומרים בעת ברית מילה "כשם שנכנס לברית כן יכנס לתורה לחופה ולמעשים טובים" מה טעם יש בתפלה זו? ילד שנכנס לברית מחוסר דעה הנהו וכי כך יכנס לתורה ולחופה? השיב רבי שלום: אבל בשעה שמלים את התינוק, אף שמץ של גאווה אין בו, ואנו מתפללים ומיחלים כשם שנכנס לברית של אברהם אבינו בלי כל גאווה כך יכנס לתורה ולחופה

# שבת טיש

וקראת לשבת ענג

ספורים ואגדות פנינים ופרפראות מדות והליכות

## פנינים

**וירא אליו ה' באלני ממרא (יח, א) - אמרו חז"ל, שהקב"ה בא לבקר את אברהם ביום השלישי למילתו. ורמז לזה, שבת ממרא בגימטריה רפ"א, ובאלוני ממרא הם האילנות המרפאים שהקב"ה נראה לאברהם באילנות משבחים שבגורעדן כדי לרפא אותו. (שפת אמת)**

**אליו יי באלני (שם) - ראשי התבות בגימטריה י"ג: נוטריקון יום ג', שהתגלה לפניו ביום ג' למילתו, כדברי חז"ל. (רמת שמואל)**

**ואליהבקר רץ אברהם (יח, ז) - התבות רץ אברהם נוטריקון ראה ציון אדם בתוך רגבי מערת המכפלה, כדברי חז"ל. (כסף צרוף)**

**ומצות אפה ויאכלו (יט, ג) - אפ"ה נוטריקון פסח א' היה, כדברי רש"י שבאו אליו ביום ראשון שלפסח, ואף התבות אפה ויאכלו הן בגימטריה בפסח באו. (דברי עמוס)**

**איה שרה אשתך (יח, ט) - במסכת יומא אמרו חז"ל, שרבי אליעזר ברחוקים מחיב את העשרים, הלל מחיב עניים, ויוסף הצדיק מחיב יפירתא. ושלשם רמזים בתבת א"ה שהיא נוטריקון אליעזר, יוסף, הלל. ובשלש התבנות עמדה שרה בגבורה, שעמדה בנסיון העני כשהיה רעב בארץ, ובנסיון העשר של מתנות פרעה ואבימלך, וגם בנסיון היפי, ולכן שאלו המלאכים את אברהם א"ה שרה אשתך, כדי לחבבה על בעלה. (ברית יעקב)**

**ארדה נא ואראה (יח, כא) - פרש רש"י, למד לדינים שלא יפסקו דיני נפשות אלא בראיה, ורמז לזה, ארדה נא נוטריקון אין הדינים דינים דיני נפשות, אלא אחרי ראיה. (מגדנות)**

**ויגדל הילד ויגמל (כא, ח) - פרש רש"י, לכוף כ"ד חדש. ורמז לזה בראשי התבות ויגדל הילד ויגמל ויעש אברהם, שהן בגימטריה כ"ד, לרמז לכ"ד חדש שאן נגמל. (שם)**

**וישכם אברהם בבקר ויחבש אתימורו (כב, ג) - בגימטריה למדנו מכאן כדי האהבה מקלקלת את השורה, כפי שפרש רש"י. (שם)**

**וירא אתהמקום מרחק (כב, ד) - פרש רש"י, שראה ענין קשור עליההר. ורמז לזה בתבת המקום שהיא בגימטריה זהו בענין. (שם)**

## ספורים בפרשה

זעקת סדם ועמרה כירבה וחטאתם כי כבדה מאד (יח, כ)

באחת מקהלות ישראל הנודעות, היו פמה מורי הוראה שלא התמנו בידי פרנסי העיר, וישבו עלימדין כדי להורות הוראה בישראל. היה הדבר לצנינים בעיני פרנסי הקהלה שבקשו להשתרר עליהצבור, והלכו באו אל ה"אמרי אמת" מגור והתלוננו בפניו עליהם. גער בהם הרבי ואמר: "מעודי תמהתי עליהפסוק זעקת סדם ועמרה כירבה וחטאתם כי כבדה מאד, מה ענין הזעקה אליחטאתם? אלא שהזעקה היתה חלק מהחטא, בדרבם של צננים שפאשר מתחוללת מהומה במקום הגנבה, צועקים אף הם יחד עם כלם תפסו את הגנב! וכך נהגו אנשי סדם שהיו מרשיעים וצועקים חמס כמבקשי אמת וצדק. ואף אתם מתנהגים כאנשי סדם, שכן במקום לסייע לאותם מורי הוראה שגומלים חסד עם בני העיר חנם, ולתמוך בהם כדי שיוכלו להמשיך בעבודת הקדש, תחת זאת אתם מתלוננים עליהם..."

ויאמר אדוני, הגוי גס צדיק תהרג (כ, ד)

מילדותו התבלט רבי יעקב ברי"ט מוילנא בחריפות ושנינות, ובהיותו כבן חמש, כבר היה בקי בחמש. פעם שאלו אחד: "היכן מצינו בתורה זיאמר ה' ולא ה' אמר זאת, אלא אדם בשר ודם?" הרהר הילד מעט וענה בחייד: "דבר זה נמצא בתורה פמה פעמים, ושנים מהראשונות שבהן בפרשת וירא. שנאמר ויאמר אדוני, הגוי גס צדיק תהרג, והפונה שאבימלך אמר לה' וכך ויאמר, ה' אלקי אדני אברהם, והפונה שאליעזר אמר לה'..."

ויטע אשל בבאר שבע (כא, לג)

רבי יוסף חריף מזבורוב, הגיע פעם לבקר את הישר שלום מקלז. בפרדתו יצא הרבי ללוחותו חוץ לביתו, והאורח בקש ממנו שלא יטרח יותר מדי. נענה הרבי ואמר: "הרי חז"ל דרשו במדרש תהלים, אשל - נוטריקון אכילה שתיה לוויה, שהיה מכניס אורחים לביתו, מאכיל ומשקה, ומלווה אותם לדרבם, ואף יצחק אבינו הלך בדרכי אבינו. אולם יעקב אבינו, שרב ימיו היה נע ונד ובנידו רק הפמקל, לא השיגה ידו לקיים הכנסת אורחים באכילה ושתיה, ולכן בחר לו לפחות את המצוה השלישית, מצות לוויה. וזהו שנאמר כיייעקב בחר לו יה, לוויה אותיות לוויה..."

ואני והנער נלכה עדיבה ונשתתחו ונשובה אליכם (כב, ה)

הישר שלום מקלז, נפגש פעם עם אציל אחד משרי המלוכה, שלמרות היותו כבדי התענין בדת ישראל והביר מעט את קורותיו. "אמר נא לי, פנה אל הרבי ושאל, בתורתכם מספר על אברהם אבינו שיצא לעקד את יצחק בנו, אולם נאמר שם כשפנה אליעזריו שבו לכם פה עם החמור ואני והנער נלכה עדיבה ונשתתחו ונשובה אליכם. ואם השתמש אברהם בלשון רבים ונשובה אליכם, הרי שמראש דע אברהם שאינו הולך לשחט את יצחק, ומה אפוא כל מסירות נפשו? הביט בו הרבי, וראה כי הישר מחשיב מאד את עצמו ורחוק מרהענה, והשיב מיד: "הרי דרבם של מלכים ושרים, שהם מדברים על עצמם בלשון רבים ואומרים אנו במקום אני, והרי אברהם היה אב לארם ומלך על כליהעולם, ולפיכך השתמש בלשון ונשובה, למרות שפונתו לא היתה אלא על עצמו..."

# היה היה

## היפלא מה דבר? למועד אשוב אליך

קהלת היהודים בתימן, היא הותיקה בין קהלות ישראל, ושרשיה נטעו עוד בתקופת בית המקדש הראשון. במשך למעלה מאלפים שנה, שמרו יהודי תימן את המנהגים המקוריים שנהגו אבותיהם בימי קדם, והנחילו לדורות את המסורת העתיקה והמקורית. במשך השנים הארוכות, סבלו יהודי תימן מידם הקשה של שליטי תימן המוסלמים, אשר הקשו עליהם את עלם וגזרו עליהם גזרות קשות ואכזריות, אולם הם נשאו בדומיה את סבלם והמשיכו לדבק בתורת ישראל במסורות נפש. מדי פעם, עלה בידי מעטים מבין יהודי תימן לממש את שאיפתם וחלוםם, והצליחו לעלות ולהשתקע בארץ-הקדש, אולם לכלל עליה המונית הגיעו רק בשנת תרמ"ב.

באותה שנה, החלה התעוררות גדולה בקרב יהודי תימן לעלות ולפקד את ארץ-הקדש, והם מצאו לכך רמז בפסוק שבשיר השירים "אמרתי אעלה בתמ"ר", דהיינו ששנת בתמ"ר היא תרמ"ב, תהיה שנת עליה ארצה. אחד העולים הראשונים, היה רבי סעדיה ב"ר יוסף צפירה, מחבר הספר "כסף צרוף" עלי-התורה ו"מען גנים" על שיר השירים, שעזב את-עירו תנעם שבתימן, בה היה אחת הקהלות העתיקות בתימן, ועלה ארצה במסע ארוך דרך העיר צנעא. עליתו באה בעקבות הרמז שמוצא בפרשתנו, פרשת וירא, על-פי שנת תרמ"ב היא שנת פקידה וישועה ומסגלת לנאולה. וכך הוא כותב בספרו "כסף צרוף": "היפלא מה דבר" - ראשי תבות בגימטריה מ"ט וסופי תבות ר"ז עם הפולל, ואפשר לומר פי דבר היא השכינה, פי היתכן שיהיה סוד זה של קץ הגלות המרה, מפלא ומבסה ממה שלא יהיה לו זמן וגבול? ולא יגיע לשער החמשים שער הנוף, אלא יתור בשער המ"ט? והלא כמה עתות ומועדים של נאולה עברו, ולא התקיים מה שנאמר 'למועד אשוב אליך בעת חיה'. ושנת תרמ"ב היא עת פקידה, שהיא זמן אעלה בתמ"ר. פי תבת 'למועד' היא בגימטריה במלואה תרמ"ב ק"ח, כלומר קח בניד מהגלות ואמר לצרותינו וליסורינו ולגלותנו די".

באותם ימים, נפוצה שמועה בין יהודי תימן, כי הפרז המפרסם אדמונד דה-רוטשילד, מגדולי התומכים בישוב היהודי בארץ ישראל, רכש קרקעות רבות בארץ מידי הערבים, והוא מוכן להעביר אותן לידי יהודי הגולה כדי להתישב עליהן. לאמתו של-דבר היה זה רק בגדר שמועה, שכן השלטון התרפי התנגד להתישבות יהודית המונית בארץ, אולם השמועה עוררה התרגשות גדולה בקרב יהודי תימן, ורבים מהם מכרו בחפז את-רכושם, נטלו מעט מטלטליו, ויצאו לדרך הארצה. בשלש עליות סמוכות הגיעו יהודי תימן ארצה, בדרך התחתית קשה ורבת תלאות. ירושלים של אותם ימים היה קטנה ודלה, וידם של יהודי העיר, שהיו נתונים בעצמם בקשיי פלכלה ודיור, קצרה מהזשיע להם. באין מוצא אחר, השתקעו העולים במקורות ובקתות מסות לפל, בסביבות כפר השילוח בסמוך לנחל קדרון והר הזיתים. חרוצים הם יהודי תימן וידיעים בשקנותם ובהיותם עמלי פנים למופת, והם לא פחלו בשום עבודה כדי להתפרנס מעט ולהביא לחם לפי השף. אולם ירושלים היה קטנה מדי באותה תקופה, בכדי לפרנס קבוצת עולים כה גדולה שבאה, והללו רעבו ללחם וסבלו סבל בלי-תאר. במשך הזמן, החלו בני תימן להקים לעצמם שכונה משלהם באזור השילוח, כסיוע כמה מראשי הצבור בירושלים שחמלו עליהם, ובתקופת הפריחה התגוררו במקום כמאתים משפחות מבני תימן. גם בירושלים המשיכו העולים לשמור בדבקות על המסורת העתיקה שלהם, והקימו לעצמם בתי כנסת לפי מנהגם, ובתי חנוך על-פי מסורת תימן הדוקנית.

עברו שנים רבות, בהן היה הפרנסתם של יהודי תימן מבססת בעקר על עבודת בנין וסתות אבנים, ורבים מבני העיר פברו להפקיד את בנין ביתם ותקוננו בידי אחיהם היהודים, בני תימן השתקנים והחרוצים, מאשר בידי בני ישמעאל פראי האדם. הגיע שנת תרפ"ז, וחבורת הבנאים התימנים, שעשו את-תורתם קבע ומלאכתם עראי, מצאו את-עצמם לפתע ללא עבודה. באותה תקופה היה ענף הבניה בעיר בשפל, הפתים הבנויים הסתימו זה מכבר ואחרים לא נבנו תחתיהם. כלם ישבו תחת פגפג ותחת האננתם, ואפלו עבודות הרחבה וחדושי הבית, כמעט ולא הזדמן להם, והם התהלכו בדאגה וטרדה. עולליהם שאלו לחם, בני הבית הגיעו לחרפת רעב ממש, אולם ביסם היה ריק ולבם חלל בקרבם. ביום "א בתמוז תרפ"ז, בשעה ארבע אחר הצהרים, ישבו בני החבורה יחד בשללבם מר עליהם. לפתע, התפרץ אחד מהם בבכי מר, הרים עיניו לשמים וקרא בקול גרדש: "אנא, בורא העולם! תן לנו מקור פרנסה". אך סים את קריאתו הנרגשת, ולפתע נרעה האדמה תחתיהם וככלם נאחזו בהלה ופחד. רעידת אדמה קשה פקדה את-הארץ פלה וירושלים בכלל, המביט לארץ ותרעד. בתים רבים נזוקו, רבים אחרים נהרסו פליל, והארץ פלה נכנסה שלא מרצון לקדחת של בניה מואצת. ידיהם של הבנאים התימנים מלאו עבודה, אולם לבם היה קבד עליהם.

"אם היה עת רצון גדולה כזו", אמר אחד מן-החבורה לאותו חבר שהתאונן, לאחר שנגעו מהרעידה הקשה, "חבל שלא בקשת מעמך הלב שיבוא המשיח, והלא אז היינו נגאלים ולא היינו נאלצים לעמל קשות כדי למצוא את-פרנסתנו... ונבר היה שפטר הרעידה היה לטובה, שכן למרות עצמתה של רעידת האדמה, לא נהרג בה אף יהודי אחד, על-אף שבתים רבים קרסו תחתיהם, ומאות ערבים ותושבים נכריים אחרים מצאו בה את-מותם, והדבר היה לנס ופלא.

## מאורות

רבי ישעיה ברדקי מירושלים זצ"ל  
ליום ההולאה "ח המרחשון תרכ"ג

מראשי קהלת הפרושים בירושלים בהתחדשות הישוב, תלמיד רבי חיים מצולז'ין וחתן רבי ישראל משקלוב, התמנה צפירו של הקונסול האוסטרי ואף השלטון התרפי הפיר בו, ועמד לימים של יהודי ירושלים. פעם התקבלה הודעה, כי נציג נכבד של הממשלה האוסטרית מתעתד לבקר בבינו, וכל ראשי העדה ופרנסיה התאספו ובאו. כיון שהתאחרה השעה החלו הנאספים להתפלל מנחה. ביתנים הגיע האורח הנכבד, אולם רבי ישעיה האריך בתפלתו פדרכו, ועמד לפני קונו בסלודין. פלא אותה שעה עמד הנסיד והמתין ביראת כבוד, וכשסים את-תפלתו, הביע בפניו את-שמחתו על שכה להיות נוכח בתפלה זכה וטהורה כזו, שרשומה לא יסור מלבו. פעם רכב עליסוסו מחוץ לעיר, ובדרך התנפלו עליו שודדים שאימו לרוצחו נפש. הוציא רבי ישעיה מפיסו צמוקים אדומים, ברו עליהם בהתלהבות "בורא פרי העץ", ופחד גדול נפל על השודדים והם נסו על-נפשם. פעם אלו עני אחד בערב שבת, ובקש תמיכה לצרכי שבת. פיסו של רבי ישעיה היה ריק, ולכן נטל את אחד ממוטות השבת שלו, והעניקו לעני. לאחר שבועות מספר בא אליו שוב, והוא נתן לו את הפמוט השני. כשבא אליו בשלישית, לא היה בידו מה לתת, ומסר לו השטרמיל שלו, אולם הלה חבט בו וקצף עליו על שאינו תומך בו במדה מספקת. דן אותו רבי ישעיה לכף-זכות, כי מחסורו ועניו העבירו אותו על-דעתו, ומיד יצא לסובב על-הפתחים ולהחיש לו עזרה הגונה.

## יוסיה דעת

כשבאו שלושת המלאכים אל אברהם איבנו באלוני ממרא אשר בחברון, הושב אותם תחת העץ ויאלכו. עץ זה, המכונה בטעות 'אשל אברהם', בעוד את האשל נטע אברהם בבאי שבע כנאמר בתורה בפיוש, מוזהה כיום עם עץ אלון עתיק הנוטע במערב חברון והיקף גזעו כעשרה מטרים, ונחשב העתיק ביותר מאלוני ארץ ישראל. לפני כמה שנים, נשבר העץ כלל תחת מראש כבד של שלו שרביץ עליו, אולם למרבה הפלא התחדש העץ וצמח שוב. העץ מוזכר כבר בכתבי יוסף בן-מתתיהו, המכנה את האלון 'אוגיני', ומשמעותו עץ עתיק וקדמון, והוא מספר שהעץ נטוע במרחק שישו ריש מהעיר, 'לירברי האנשים, האלה הזאת עומדת מראשית בריאת העולם ועד-עתה'. הרומאי הירונימוס, שחי לפני כ-1,650 שנה, והוא הראשון שתרגם את התנ"ך ללטינית, מספר על אשה שהקימה בית הארחה באיטליה וקישטה אותו בענף מניץ אברהם שהובא מחברון. מאז מוזכר העץ בידי נוסעים רבים שהגיעו ארצה, בהם הנוסע הידוע רבי פתחיה מרגנשבורג שביקר שם בשנת ד'תתקמ"ח. על רבי מנחם נחום מבאיאן-שטרנוביץ מסופר, שביקר בחברון בשנת תרפ"ו, "ובחזרתו עבר דרך עץ ישו, אשר מקובל כי הוא אשל אברהם, ואומרים שהוא מקום שאלכו שם המלאכים, ועמד להתיבון בו". בספר "חוש המשולש" מסופר על החתם סופר, כי כשקיבל את הנשיאות מארץ הקודש, שלחו לו משם חתיכת עץ מאילון אברהם, והוא נתנו לאומן שיתקן ממנו בית-יד לאומל של מילה שבו מל רבו רבי נתן אדלה, וחקק עליו "והנה שלשה אנשים נצבים עליו", ומוסיף שם: "ושמעתי שאמר (החת"ס) מעת אשר בניישראל", הוא מוסיף גם פרט נוסף, שלא ידוע ממקור אחר, ש"לפני כמה שנים, קנו ממלכת ענגלאנד עבור המועצות את האילנא ברברא הזה בדמים הרבה מאוד, וכאשר חברו אותו להוליכו למדינתם, פתאום נתהווה אש סביבו ונשרף כל האשל ונשתקע במקומו".

ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט

רבי שמואל עובדיה'ס, כך היה שמו של האיש הנכבד ונשוא הפנים מתושבי ויזניצא, ומחסידיו הקרובים של רבי מנחם מנדל מקוסוב בעל "אהבת שלום", אבי שושלת קוסוב-ויזניץ. פרוש מפל הבלי העולם היה רבי שמואל, וישב כלימיו על התורה ועל העבודה, בשתורתו אפגנותו ואין הוא מכיר כמעט בצורת מטבע. את פרנסת בני ביתו היה מקבל מזיו של הרבי בעצמו, שמדי שבוע היה מעניק לו מעות שבועי די מחסורו, וראשו פנוי לעבודת השם ללא טרדה. היה זה בערב ימיו של הרבי, פאשר בתו של רבי שמואל הגיעה לפרקה, ועלפי הסמכת הרבי, שידך אותה עם בנו המצוי של יהודי מעיר אחרת, שהתפרנס ממלמד תינוקות. בדרכו, השליך רבי שמואל את ידו על הקב"ה, שהוא זן ומפרנס מביצי פנים ועד קרני ראמים, ולא שת לבו כלל להשב, כיצד יעלה בידו להשיא את בתו ומאין יקח את ההוצאות הרבות לצורך נשואיה. עברו ימים וחדשים רבים, רבי שמואל יושב ושוקד על-תלמודו, ובבית אין פליחונה לקראת החתונה הקרבה ובאה. המתחנים מצפים לאות חיים מצדו של רבי שמואל, כדי לקבע זמן מסכם בין הצדדים למועד החתונה, ולשואו ובדיוק באותה עת, נגזרה הגזרה מרהשמים, ועשרתו של רבי שמואל יחד עם כל עדת חסידי קוסוב, נטלה מהם. הרבי ה"אהבת שלום", הסתלק ב"ז במרחשון תקפ"ו, בהיותו בן חמשים ושמונה שנים בלבד, וירב בבתי-יהודה תאניה ואניה. מטה לחמו של רבי שמואל נשבר בבתי-אחת, שכן רגילו היה פלימיו להתפרנס מידי הרבי, ועתה נותר בעירם ובחסר-כל. באחד הימים, הגיע לביתו מכתב ממחנתו, ובו דרישה נחרצת לקבע את זמן החתונה, שכן השנים נוקפות בזו אחר זו, והחתן כבר הגיע מזמן לפרק 'האיש מקודש'. מתוך מבוכה ובלבול דעת, לא השיב רבי שמואל על-המכתב, ולאחר תקופה הגיעה אגרת נוספת שגפסה בלשון תקיפה, ובה אזהרה שאם לא תענה בקשתו, ינתק קשר השדוכין שביניהם. נקל לשער את אירת האבל שהשתררה בביתו של רבי שמואל למקרא האגרת, פניהם של בני הבית השתנו בכרום, והפכה בפתה את ימי נעוריה.

מנהג היה בעיר ויזניצא, כי מדי שנה היה ה"אהבת שלום" מגיע לשבות בעיר אחת בתקופת החורף, ואנשי העיר היו אוספים סכום נכבד של שלש מאות רבליכס ומגישים אותו כמנחה לרבי, כדי להזכר בדבר ישעיה ורחמים. בעיר התגורר נגיד מפרסם בשם ר' אברהם, שהיה עשיר מפלג, ומנהגו היה, שבעת בקורו של הרבי בעיר, היה עורך לכבודו סעדה גדולה ומוסר משלו עוד מאה רבליכס על נדבתם של אנשי העיר. את פרנסתו הגדולה, שאב הנגיד מעדרי צאן ובקר שהיו לו בכפר סמוך לוויזניצא, וכאשר היה שב לביתו לאחר יום עמוס בעסקים, היה עוף ויגע מטרח הדרך. לילה אחד, בעודו שוכב על-מטתו וישן שנת ישרים, חלם הנגיד וראה בחזונו את-הרבי המנוח, בא לשבות בעיר כמנהגו מימים יממה. והנה הוא רואה כיצד הוא מכין סעדה גדולה למענו, והרבי יושב בראש השלחן, אלא שלמראה הפליאה אין הוא טועם לא מהדגים, לא מהמרק ולא מהבשר שהגישו לפניו. "מדוע אין הרבי טועם מאומה מהמאכלים שהכנתי לכבודו?" שאל העשיר תוך כדי חלומו את-הרבי, ונענה: "איך יכול אני לאכל אצל אדם אכזר כמוך? הרי איך שם לב להשיגה על עניי עוף, ואיך משתתף בצערם". נבהל העשיר ופניו חפו. "רבי, לא אדע למי פנתכם בדרך התוכחה" והרבי מהר להסביר: "האם איך יודע, כי יושב כאן בעיר החסיד התיק רבי שמואל עובדיה'ס, אשר מעודך לא נתת לו אפלו פרוטה אחת, ועתה הגיעה בתו לפרקה, ולרש אין כל? הרי פליעבודתי ויסוד דרכי, ללמד את אנשי שלומי, להתנהג באחדות, ולהיות רחמנים, בישינים וגומלי חסדים. וכי אתה ברחורין להפטר מפליזה?! בקש הנגיד דרך השובה, והרבי הורה לו להעמים על-שכמו את-כל הוצאות נשואי בתו של רבי שמואל בדרך כבוד. ומשהשיב בחיוב, החל הרבי לסעד מהמאכלים שהגיש לפניו. תוך כדי כך, הקיץ הנגיד משנתו, והנה חלום.

יד ר' אברהם ממשכבו בעוד ליל, ושם לדרך פעמיו, כדי למצא מרגוע לנפשו הסוערת מהחזון שראה באישון לילה. שעה ארבה הסתובב ברחובות קריה, עד שרגליו נשאוהו אל בית-המדרש, ושם פגש את רבי שמואל, שישב והנה בתורה בהתמדה מפליאה. נכנס עמו העשיר בדרבים, והתעניו מהיכן ירוק זה חי. ספר לו רבי שמואל על המלכה הקבועה שהיה מקבל מידי הרבי, ועכשו שעדיין לא מלאו אפלו שלשים יום מהסתלקותו, נאלץ למשפן את כלי ביתו בעבור מעט קזון. בהמשך הדברים ספר לו אברהם על בתו שהשתדקה והתנהגה המתעבבת מוחקר קמון, ולהפתעת הנגיד ספר: "זמן קצר לפני שבאת אלי, התגלה לפני הרבי המנוח, והוא גלה לי, כי אתה עתיד לבוא אלי, לאחר שקבלת על-עצמך להעניק לי די מחסוריי". השתוממותו של הנגיד התעצמה שבעתים, והוא הבין מדף כי לא דבר ריק הוא. על-אתר ערך עמו חשבון מדיק לכמה מעות הוא זקוק, ולמחרת שקל בידו את-הסכום פלו, ורבי שמואל הכניס את-בתו בכרית הנשואין.

את הספור הלך, ספר החסיד הישיש רבי יהושע ליב לנדמן, בנו של רבי יצחק לנדמן רבה של ויזניצא. בעת עריכת השלחן של ה"צמח צדיק", לכבוד יום הולדת זקנו, אבי-אביו, ה"אהבת שלום" ב"ז במרחשון, והוא אף הוסיף ואמר, כי הוא עצמו היה עד למעשה פלו. בסיום את הספור הנפלא, אמר הרבי: "ראו נא כמה גדול כח זקני, שלא רצה לעלות לעולמות יותר גבוהים, כדי שלא ישפח גם את הנחוץ לעולם השפל הזה, ויוכל להתנהג עם אנשי שלומו כמו בחיים חיותו".

פניני אור החיים

מדברי האור החיים הקדוש על הפרשה

ותהר ותלך שרה לאברהם בן - אמו ותהר יחבאר על דרך אומקם זל, בית-מטרוך לא היה לה, לזה מודיע כי היה נס גם בהריון. ואומרו לאברהם רמו בן זה לאברהם ולא ישמעאל לאברהם, כי לא יקרא שמו בראבקהם, דכתיב כי ביצחק יקרא לה זרע. והגם שמצינו שאמר הכתוב ותלך היא לאברהם בן, שם נקרא שמו אברהם, אבל אחר שנעקר שם אברהם שלא יזכר עוד שם זה עליו אלא אברהם, ישמעאל אין לו לקרא בראבקהם. ואולי כי לזה הקורא לאברהם אברהם עובר בעשה, טעם הקפדתו יתברר כי פשיקרא לו אברהם מיחם אליו ישמעאל לבן, וה אמר כי ביצחק יקרא לה זרע, ואין זה אלא פשיקרא שם אברהם, וטעם זה אינו ביצקב. לזה הגם שנקרא ישראל אין קפדא שיקרא יצקב:

בגו הנולדלו אשר וגו' פרוש, להיות שישילו בן אחר, שהוא ישמעאל, לזה אמר הנולדילו, לדרך הנאות לו להקראות עליו לתכלית תאונו, מה שלא אמר הכתוב בן בלדת ישמעאל. ואומר אשר-ילדוהילו שרה ומז למה שהיו מתפללין תמיד, אברהם היה אומר כליחזע שלי יהיה מצדקת זו, ושרה גם היא וכו', כנגד תפלתה אמר ילדוהילו, וכנגד תפלתו אמר שרה:

על אודת בנו - עוד ירצה, על אודת בנו אשר יחסה אותו שרה להגר, כאומרו האמה ואת-בנה וגו' ברהאמה, וכן הקדוש-ברוך-הוא והצדיק דברי שרה ואמר לו כל אשר וגו' שמע בקלה, ואל תחשב אותו כגד. והוא אומרו עליהנער וגו', עקר לו שם בנו ואמר לו כי ביצחק יקרא לה וגו', וכן זה על-שם אמו יקרא, והוא אומרו וגם את-פרהאמה וגומר. ותמצא שתזד אברהם והודה לדרךיה, דכתיב וישפם אברהם וגו' ואת-ילדו וגו', ולא אמר ואת-בנו, כי העיד הכתוב על-אברהם:

דברי הימים

ב"ח במרחשון תרכ"א, נחנכה שכונת "משכנות שאננים", הראשונה מחוז לירושלים העתיקה, ביוזמת השר רבי משה מונטיפיורי, ומעוזבון נדיב יהודה טורא. מאז החלו להיווסד שכונות נוספות מחוז לעיר וירושלים התפתחה ללא היכר. תחילה הוקם במקום בית רפואה, ובהמשך הוקמו שם בני מגורים שהועמדו חיים למגורי תלמידי חכמים. במקום הוקמה גם טחנת קמח, שפעלה כמה שנים עד שנעזבה, לאחר שטחנות קיטור הוקמו בעיר.

ב"ט במרחשון תרפ"ב, נפטר רבי דוד צבי הופמן, ממנהיגי יהדות ובעל השפיעו הנודע על התורה. בפירושו ניכרת גאונותו העצומה, ובו הכה את החוקרים שביקרו את-המקרא שוק על-ידי, והוכיח את אמינות התורה שבכתב ואת מסורת חז"ל בלימוד ההלכות מפסוקי התורה. בתקופתו, ירדה יהדות אשכנז אחרנית בהשפעת ההשכלה והרפורמה, והוא עמד למיין רש"י הירש לתקומתה.

כ"ב במרחשון תקע"ד, נפטר בצפת רבי דוד שלמה אייבישיץ מסורוקי, בעל "לבושי שרד" ו"ערבי נחל". מצעירותו כבר הרביץ תורה ברבים, ושימש כרבן של כמה קהילות בגליציה ובסרביה. היה תלמיד המגיד מזלוטשוב, רבי וולף מטשאנר-אוסטראה ובעל "יושר דברי אמת". מחמת השתוקקותו הגדולה לארץ הקודש, עזב את משרתו וכבודו בגולה ועלה ארצה בשנת תקס"ט. בהגיעו התיישב בצפת בה טמונים גם רבי אריה לייב מוולטשיסק וה"בת-יעין". טבעתו נרשע עליו שנפטר כ"ב בשנת תק"ע, אולם בשנים האחרונות התגלתה המצבה המקורית, ועליה נכתב שנפטר בשנת תקע"ד.

# משפחה

בתפלת אברהם על-סדום, אמר: "אולי ימצאון שם עשרה", ותרגם ונתן ברעזיאל, שפגנתו היתה להתפלל במנין של עשרה, וזכות התפלה תגן על-סדום. ועל-זה הסמך המביט, בספרו "בית אלקים" - שער התפלה, את-החשיבות של-תפלה במנין עשרה, שעל-זה הכתיב הקב"ה "לא אשחית בעבור העשרה".

בזקנתו של רבי מרדכי לבטון, רבה של ארם-צובא, אפסו בחזתיו ולא יכל להשפיע ולהעריב לבית הכנסת. בקש מבני העיר לאסוף מנין עשרה שיבואו לביתו בבקר ובערב, ובקשתו התמלאה. גיום חרפי אחד, המתין הרב עדינש לביאת המתפללים, אולם אף אחד לא הגיע מפני הקר והגשם. כשראה כי השעה דחוקה, קרא למשמשו ובקש ממנו להתנדב על דלתו המתפללים, ולהפציר בהם להתכנס אצלו לתפלה. עבר זמן מה, והמשמש שב בגיזם ריקות. "בלם הודיעו לי, כי עקב הגשמים המרובים, חוששים הם לצאת מביתם, ומתכוונים להתפלל בביתם ביחידות", אמר. הצטער הרב ואמר למשמשו: "יודע אתה שבימי חיי צברתי פרוטה לפרוטה, והסכתי מלחמי כדי לאגור לעצמי סכום נכבד, אותו הקדשתי לחכמים שיבואו לאחר פטירתו לביתי ללמד לעלוי נשמתו. אולם עתה מוכן אני לשלם למתפללים את כלי-כספי, עלימנת שיבואו לביתי ולהתפלל יחד עמי במנין עשרה". השתומם המשמש לשמע הדברים, ומיד יצא שוב לדרך, והודיע לצבור, כי שחרם מבטח להם אם יבואו להתפלל עם-הרב. התפעלו בלם לשמע עד כמה חשוב הדבר בעיני רבם הנערץ, ומיד הודו לבוא לביתו, והודיעו לו כי אין בכוננתם לטל אפלו פרוטה אחת בשכרם. מאז קבלו על-עצמם להתחזק בתפלה בצבור, כשראו כמה הספים הרב לשלם בעבור מצוה זו.

רבי יעקב יוסף הרמן מאמריקה, נודע במסירותו הגדולה להתפלל בצבור. גם כשהיה חולה עם חם גבוה למעלה מארבעים מעלות, קם ממשו לתפלת מנחה ומעריב, ואף מסר את-שערו הקבוע למתפללים. פעם יצא לדרך לרגל עסקיו, והרכבת עצרה לחנית בינים בת שעה בעיר סנט-לואיס שבמדינת מיזורי בארצות-הברית. מיד עם עצירת הרכבת, קפץ רבי יעקב יוסף ועצר את המוניית הראשונה שראתה. "סט מהר לבית-הכנסת יהודי", בקש מהנהג, והלה עשה את-דרךכו במהירות. בינתיים התעטף בטלית והניח תפלין, ובקש מהנהג להמתין לו עד-שובו. המתפללים הראשונים בבית-הכנסת עמדו כבר להתחיל בתפלה, ולפתע הופיע אדם בלתי מוכר ובקש בנימוס לעבר לפני התבה. הרשות נתנה לו, והוא החל בתפלתו הקרבה והמשפחת. שהעלתה את המתפללים להתרוממות נפש עלאית. עם סיום התפלה, יצא מבית הכנסת, נכנס אל-המוניית שהמתין לו, והשיג את-הרכבת בהמשך הדרך אל מחוז הפצו. באותה תקופה, הגיע רבי ברוך-בר ליבוויץ מקמניץ עם חתנו רבי ראובן גרוזובסקי לאמריקה, לצרף גיזם משאבים ליישוב קמניץ, ובדרךם הגיעו לסנט-לואיס. בשהותם שם, ספר להם בעל-הבית בהשתאות, על ארוע יוצא דופן שארע לאחורונה בבית-הכנסת שלהם. "בשעת בקר מקדמת, נכנס מיד לאחד הכנסת, כשהוא קטוף בטלית ומעטיר בתפלין, והתפלתו היתה המרוקמת ביותר ששמענו בחיינו. אולם מיד לאחר התפלה, נעלם האיש, שהצטיר בעינינו כאלהו הנביא". בסיום משפט המישור, חזרו רבי ברוך-בר וחתנו אל ביתו של רבי יעקב יוסף הרמן, שם התאכסנו בדרך קבע בבנקום בארצות-הברית. "תמיד חשבתי שיש רק ר' יעקב יוסף אחד באמריקה", אמר רבי ראובן, ותאר את המארע המענין ששמע. התחילו בני ביתו של רבי יעקב יוסף, ששמעו מאביהם את-הספור אותו ספר להם לא עלימנת להתנאות, אלא עלימנת לספר את חסדיו של-הקב"ה שסמיע לו תמיד להתפלל בצבור, ואמרו לאורח: "רבי ראובן, יש בהחלט רק ר' יעקב יוסף אחד באמריקה, שכן הוא 'אליהו הנביא' המסתורי שהיה בסנט-לואיס... התפעם רבי ראובן ואמר מיד: 'האמת היא, שהייתי צריך להטיק מיד ולהבין, כי ברבי יעקב יוסף שלנו מדובר', וזוהו רבי ברוך-בר הוסיף ואמר: 'רבי יעקב יוסף

הרמן, הוא היחפץ חיים' של אמריקה!" פעם נאלץ לנסע לאירופה לרגל עסקיו, ונטל עמו את ספר התורה שלו. הוא גסר למחפכה רחנית על-האגדה, ודאג מראש לסדר קבוע לשלש התפלות ביום. בשעת בקר מקדמת, עבר בין דלתות התאים של-כל יהודי האגדה, והיה מזוז את-הנוסעים להתכנס לתפלה. הגיעו הדברים לידי כך, שבסוף הנסיעה פנה רבי יעקב יוסף כפי כלי-הנוסעים, בבגדי מיסטר מנין... בדרךכו הניתנה, אחרי ששעה בערים שונות באירופה, הגיע לעיר ליפציג שבגרמניה. תכניתו היתה לנסע משם ללונדון, אולם לאחר חשוב מהיר גלה, כי אם ישע ברכבת יחמיץ תפלת ערבית במנין. בלי להסס, החליט לעשות את דרכו בטיסה, למרות שבאותם ימים, בשנת תרצ"א, היתה הטיסה יקרה ומסכנת, ורק מעטים השתמשו בצורה חדשה זו של-תחבורה. הוא עלה על המטוס הקטן בחברת נוסעים ספורים, ותוך זמן קצר הגיע ללונדון. באישון לילה, התנדב על-דלתו של איש המוסר הנודע רבי אליהו דסקל בעל "סכת מאליהו", שהתגורר אז בלונדון, והתקבל בכבוד רב. "עכשו נפלה לידי ההזדמנות להשיב לך פגמוכה, על הכנסת האוחרים הנאה שנהגת בי באמריקה", אמר הרב דסקל, ורבי יעקב יוסף בקש רק דבר אחד: "אני זקוק למנין לתפלת ערבית". יצא הרב דסקל מביתו, על-אף השעה המאוחרת, עבר מדלת לדלת, עד שהצליח לאסוף מנין מבין שכניו. לאחר התפלה אמר לו רבי יעקב יוסף: "זוהי הכנסת אוחרים הגדולה והחשובה ביותר שהיטבת עמדי".

## מטעים

**הפצעתה הבאה אלי עשו | כלה** (ת.ת.ס)

בין תבת עשו לתבת כלה יש סמן של פסק ו, המורה על-עצירה, מפני שאין התבות סמוכות, אלא פשט הכתוב הוא, שאם עשו בצעקה הבאה אלי, אזי אכלה אותם. ומלשון כלה שהקב"ה אמר לאברהם, ידע שמנוי וגמור עמו לכלות את-בלם, ולא פתמיהה שתמהו כמה מפרשים, מהיכן ידע אברהם שהקב"ה מבקש לכלות את-בלם, ותמה האף תספה צדיק עבד'שע. ואף הסמן פסק מרמו לזה, שבלם יפסקו מלחיות בעולם. (שמח א)

האברבנאל מפרש את-הפסוק, שהקב"ה אמר למלאכים עשו כלה בבני סדום, והדבר המוה, שכן לפי זה היתה המלה עשו צריכה להנקד עשו בהט"ף-פתח שהוא ציווי לנכות, ולא בקמץ גדול בגוף נסתרין בעבר, ואף ה"ף של תבת כלה דגושה על-אף שהיא אחר אותיות אהו", מפני שיש לפניו פסק, ולפי פרושו סמוכות התבות זו לזו, והכ"ף היתה צריכה להיות רפה. (אר תורה)

## וישכם אברהם בבקר

מפסוק זה למדו חז"ל במסכת פסחים, שזריזים מקדימים למצות, ולא להגם משמעות התבות בטעמי קדמא ואזלא, כי כנראה היה אברהם משכים בכלי-יום קום, אולם ביום זה, השכים קום יותר מפני שהיה זריז לעשות מצוה זו. (תפוח חיים)

## מדגש

בהפסרת השבוע, מובאת התמיהה שנסאלה האשה השונמית בידי אישה: "מדוע את הלכת אליו היום? לא-חדש ולא שבת". וביים תמהו, שהרי שבת תדירה יותר מהדש ולמה הקדם הדגש? ולכן פרש הש"טאגת אריה' שהפגוה תבנת שבת לרגל, שכן מקאן למדו חז"ל שחגיב אדם לקבל פני רבו רגל, והרגל הרי לא מזכר פאן. אולם יש שפרשו שהפסוק מדבר בלשון שלילה, והרי 'לא חדש' תדיר יותר מאשר 'לא שבת', שכן יש יותר ימים בהדש שהם לא חדש, מאשר ימים שהם לא שבת... יסוד התמיהה על-סדר הפסוק, הוא בכלל שקבעו חז"ל 'תדיר ושאינו תדיר - תדיר קודם'. המלה תדיר מקורה בארמית, כפי שמתרגם אנקלוס בקרבן תמיד. ואם התמה מדוע לא נאמר בקצור: 'תדיר ונדיר - תדיר קודם', מפני ש'תדיר' היא מלה מחדשת מ'אדר' שבשפה הערבית.

## ממלה

רבי יואל מסטמר נודע בשנינותו ובחריפות לשונו. פעם נסע עם רבי אליעזר סילבר ברכב אחד, ובדרך נתקעו בפסק תנועה והמתני עדינש. פנה רבי אליעזר אל-הרבי, ואמר בחיזו: "מדוע לא יתפס מר את אמנות אבותינו, וינראה את-בחו הגדול בקפיצת תדרו?" חזר רבי יואל והשיב על-אתר בצחנות: "הרי כבר מצאנו אצל אברהם אבינו, שבשעה שהלך לעמדת יצחק, הלך שלשה ימים ולא קפצה עליו הדרה. עד שאמר אליעזרו 'שבירלכם פה', ומיד נאמר 'וירא את-המקום מרחוק', ומדוע לא קפצה לו הדרה לפני-כן? מפני שאליעזר היה שרוי עמו"...



לחשיב בכל חיות השנים והמוכחות  
לשנים והחיות מוכחות במחיי מיוחד: 02-5806777 • רח"ו 5806777@gmail.com

"וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו" - אלו הם שלשת הדברים שהמסתכל בהם אינו בא לידי עברה. דע מה למעלה ממך, עין רואה ואין שומעת, וכל-מעשיך בספר נכתבים. 'ויאמר, אדוני וגו' אל-נא תעבר מעל עבדך" - כי אלמלא הקב"ה עוזרו, לא יכול לו. (בית אברהם)

מדות והליכות בראי הפרשה

# מדות טיש

פרשת  
וירא

מבית  
שבת טיש

מתוך הספר  
"מדות טיש"  
שיצא לאור  
בעזרת השם  
על-ידי פרשות השבוע

נושא השבוע: הכנסת אורחים

## משבח

### מאמר פתיחה

## מדגש מהות המדה

אחת המצוות החשובות שבין אדם לחברו, היא מצוות הכנסת אורחים, שעליה אמרו חז"ל שהיא גדולה יותר מקבלת פני שכינה, כמו שמצינו אצל אברהם אבינו בשעה שבאו אליו המלאכים. מצוה זו כלולה במצוות גמילות חסדים ובמצוות ואהבת לרעהו כמות, והיא החלק המשבח שבצדקה. מצוה זו נוהגת בכל אדם, ואפילו אם אדם מארח בביתו איש עשיר שנקלע אל העיר ואין לו היכן להתאכסן, לאכל וללון, מקימים בו מצוות הכנסת אורחים, אלא שבענין יש גם מצוות צדקה, ואף כשיש ביד האורח להתארח בבית מלון בשכר, יש בו משום 'ואהבת לרעהו כמות', והוא הדין באריות ידידים ומכרים, ויש שאמרו, שאף כאשר גובים סכום מסוים מהאורחים, עדן מקימים בזה את המצוה, שכן מוסיפים ומכבדים אותו יותר משכרו וגורמים לו תענוג ונחת. בדורות העבר, היתה מצוה זו מצויה יותר, ובקהלות ישראל בכל הדורות היו מכניסים אורחים ומעמידים בתי תמחוי ו'הקדש' ללינה, אלא שפחים, פאשר לא מצוי לראות אנשים שאין להם לחם לאכל ומקום ללון, השתנתה צורת המצוה ולבושה, אולם יסודה ומהותה שוים כפאז גם היום. גם היום ישנם אנשים שאוקימים לאון קשבת ולמאור פנים, עדן לא חדל אביון מקרב הארץ ויש אנשים בודדים שאין להם היכן להתארח בשבתות ובמועדים, ואפשר גם לקיים את המצוה הזו על-ידי ארוח בני משפחה, או על-ידי הסעת אנשים חנם ברבך, וכן להשתתף בגוף ובקמון בתמיכה בבתי תמחוי ואש"ל, אשר דואגים להאכיל עניים ומעוטי כלת, ביד רחבה ובדרך פבוד וחמלה.

ביום השלישי למילתו של אברהם אבינו עליו השלום, הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה כדי שלא יטרחו אותו אורחים. ישב אברהם בפתח האהל כחם היום, והצטער על-כך שאין בידו להכניס אורחים לביתו, מפני שכלם הסתתרו מפני החמה הקופחת. בקש אברהם אבינו מאליעזר עבדו לצאת ולתור אחר אורחים, כפי שמספרים חז"ל, אולם אליעזר שב לאחר זמן מה בידיים ריקות, ואין אורח עמו. הצטער אברהם ואמר לו: "אין אמונה בעבדים, ואיני יכול להאמין שלא מצאת אורחים". ותמה המושגיח רבי מאיר חדש על דברי אל. הלא חש אברהם את חם היום, וידע היה שאין הבריות מצויות בדרכים בשרב כזה, ומדוע אפוא התפלא על אליעזר שלא מצא אורח, והתבטא עליו שאין בו אמונה? אלא, הסביר המשגיח, אברהם אבינו נקרא עמוד החסד ומכנה 'חסד לאברהם', מפני שהלך בדרכי הקב"ה שגומל חסדים כל העת. ומפני שעולם חסד יבנה, הרי שלא תתכן מציאות של רגע אחד בלי עשיית חסד, והעולם לא יכול להתקיים רגע אחד בלי זה. וכאשר ראה שאליעזר לא מצא אורח, הרי על-כרחו שאין בו את המהות של החסד החקוקה בעצמותו. שכן אם היה שלם במודת החסד, לא היתה אצלו מציאות של אי מציאת אורח. אף אצל אברהם עצמו היה החסד ביסודו ממש, ולא נברא העולם אלא בשביל שיהיו בו בריות שנוכל להיטיב עמן. ומאברהם אבינו, שרץ לקראת אורחיו למרות שהשכינה היתה מצויה אצלו, למדו חז"ל שגדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני שכינה. וכבר תמהו רבים והתחבטו להבין את פשר הדבר, כיצד יתכן לומר שאורח פשוט מבשר ודם, גדול יותר מהשראת השכינה? והענין התבאר בספרים רבים באפנים שונים. ורבי יחזקאל שרגא משינובה תמה יותר מכך. שכן דבר זה עצמו טעון ברוח, מהיכן ידע אברהם אבינו זאת, שעליו לקבל את פני האורחים יותר מקבלת פני שכינה? ובאר להפליא, שאיבריו של אברהם אבינו היו קדושות ונמשכות מאליהן אל המצוה, ומזה ידע שפך הוא צריך לנהג. וכאשר חש בשעה שהשכינה היתה שרויה אצלו, כי רגליו מזרזות עצמן לקראת האורחים, מזה ידע שהכנסת האורחים גדולה מקבלת פני השכינה. ורגיל היה רבי משה ליב מססוב לומר: "יודעים אתם מדוע גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני שכינה? כי השכינה נמצאת בכל מקום וכל אדם יכול לפנות אליה כשירצה. אולם הכנסת אורחים אינה מצויה תמיד, ולכן גדולה היא מקבלת פני שכינה". ורבי שאול ידידיה טויב ממונז'יץ היה אומר בצחות, כי לא די בכך שתהיה הכנסת אורחים במדה שוה לקבלת פני השכינה, שכן אמרו חז"ל במסכת סנהדרין 'תנא דבי רבי שמעאל, אלמלא לא זכו ישראל להקביל פני אביהם שבשמים אלא פעם אחת בחדש - דים'. ואם היתה הכנסת אורחים שוה לקבלת פני שכינה, היו מכניסים אורחים רק פעם בחדש, ולכן אמרה תורה שמצוות הכנסת אורחים גדולה מקבלת פני שכינה והיא מצוה תמידית...

מספרים, כי פעם, בליל חורף סגרירי, פאשר הצננה חודרת לעצמות והרחובות שוממים מאדם, התדפק רבי אהרן מקרלין על-ביתו של יהודי פכרי אחד. "מי שם?" שאל בעל-הבית, ורבי אהרן השיב: "יהודי אחד". לא נעתר בעל-הבית לפתח את-הדלת, ורבי אהרן נסה שוב לדפק. גם הפעם שאל האיש לזהותו, ורבי אהרן חזר שוב על-תשובתו: "יהודי", אולם לא נעתר. כיון שראה רבי אהרן שהוא מסתכן בקר הגדול, התדפק בשלישית והפעם גלה את-זהותו. מיד נפתחה הדלת לרוחה, ובעל-הבית מהר להכניסו פנימה וכבדו בכוס חמין. נאנח רבי אהרן ואמר: "פל ימי תהיתי על מאמר חז"ל 'גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה', ולא ידעתי את-טעם הדבר. אולם כעת התבהר לי הדבר, שכן השכינה, גם פאשר היא עומדת בחוץ אין היא חוששת מפני הצננה, אולם אורח שמניחים בחוץ, עלול חלילה לגוע בקר, ולכן גדולה הכנסת אורחים מקבלת פני השכינה..."

"והוא ישב בפתח האהל כחם היום".  
למד אברהם אבינו דרך במצוות הכנסת אורחים. הוא מעמיד את עצמו בפתח הבית כמות לדלת, ואת אורחיו הוא הופך להיות לבעלי-הבית... (רבי יעקב דוד מאמיניוב)

# נמשל

## למה הדבר דומה

בבית, ופתח את הדלת לרוחה לאורחיו החשובים. ממוקם מרפצו הציץ האורח וראה, כי אל הבית נכנס אחד מצדיקי הדור המפרסמים, ועמו אחת חסידיו שהתלוו אליו. שיקע הגיש להם מיד פוסות חמין כדי להשיב את נפשם, ולאחר שהתחממו ונחו מעט, החלו להכין את עצמם לתפלת ערבית. בדרך, פנה הרבי לטל את ידיו, והנה נתקלו עיניו בהלך הרובץ על הארץ במסדרון הצר. רק הציץ בו וזעקה מרה התמלטה מפיו. "אוי ואבוי! מדוע שוכב גאון הדור על הרצפה ככלי שאין חפץ בו?! לשמע קריאתו הרמה, נזעקו כלם אל המקום, ושיקע בראשם. "מה עשית?! מרט את שערות ראשו, ובפיק ברפים עמד בפני האורח לבקש את סליחתו. "לא עמדת על זהותו שלי מר", טען, "ואלו יודע זאת, לא הייתי מעלה על דעתי שלא לכבדו פראוי לו".

אולם להפתעתו סרב הגאון למחל לו. "תנאי יש לי למחילתך", אמר. "עליך לעזב את בית מלונך למשך שבועים ימים, ולבוא אלי לביתי שבועיר בריסק, על שלחני תאכל ובביתי תלון. ובמשך זמן זה, תוכל ללמד מקרוב פרק בהלכות חסד והכנסת אורחים, ואחר שתשוב הנה תשנה את דרכיך מן הקצה אל הקצה".

ובעוד העומדים עומדים מסביב, המשיך הרב ואמר: "מעודי תמה הייתי על שני הספורים שבפרשת וירא, שבשניהם התקיימה מצות הכנסת אורחים להפליא. הראשון אצל אברהם אבינו, והשני אצל לוט בן אחיו. ואם אברהם נחשב כסמל של הכנסת אורחים להפליא, הרי שלוט לא מזכיר כלל פאיש חסד ולא מחשיבים כלל את מעשהו, אולם עכשו התברר לי הדבר. אצל אברהם אבינו נדמו לו האורחים כערבים בזויים ושפלים הנוצרים בדרך, ולמרות זאת ארח אותם אברהם במסירות עצומה וטרח בשבילם באפן נפלא. אולם לוט הפיר בהם מיד שהם מלאכים, ואין שום מעלה באדם שמארח בביתו מלאכי שמים". "ואף פאן המשיך הרב והביט לעבר שיקע, "זו לא חקמה לארח אורחים רמי מעלה וידועי שם, כי מצות הכנסת אורחים נמדדת דוקא בשעה שפכניסים פשוטי עם הבייתה, ומתחסדים גם עמם".

ימים מעטים לאחר אותו מעשה, נעצרה פררה בסמוך לביתו של שיקע, והוא הפליג לדרך הארפה אל העיר בריסק. שבועים ימים עברו עליו שם בביתו של הרב, ולראשונה בחייו נפקחו עיניו לראות מדת הכנסת אורחים מה, וכששב לביתו נהפך והיה לאיש אחר. ביתו נפתח לרוחה לכל פונה, וכנויו בפי ההמון כבר לא היה סתם 'שיקע' אלא 'ר' ישעיה מכניס אורחים'.

## הנמשל

משל נפלא זה, ארע גם במציאות עם בעל "בית הלוי", רבי יוסף דב סולוביצ'יק מבריסק, שנקלע בנדודיו לאכסניה בעיר פרגוביץ, והאורח שהיה אותו שם היה רבי אהרן פרלוב מקוידניוב בעל ההגהות על "אור הנערב" לרבי משה קורדובירו. בו ארע המעשה הלז, והוא אשר דרש מבעל האכסניה להתארח בביתו וללמד ממנו פרק בהלכות הכנסת אורחים, ובקבוצותיו שנה האיש את דרכו, פרס לרעב לחמו ועניים מרודים הביא ביתו.

"שיקע פרגוביטשר", כך היה כנויו בפי הבריות, ורק לעתים, כשהיה זוכה לעליה לתורה בבית הכנסת, היו שומעים את הגבאי מכריז את שמו המלא ישעיה זאב וולף ב"ר מרדכי צבי הירש, ומעטים היו מקשרים זאת עמו. תושב ותיק היה בעיר פרגוביץ, ואת פרנסתו מצא מבית מלון שהקים בעיר. איש טוב לב היה, אולם חסרון גדול היה בו. למרות שעקר פרנסתו הייתה מבוססת על ארוח אנשים בביתו, לא קשר את הדבר עם מצות הכנסת אורחים, והיה עושה את מלאכתו רק לשם רוח של ממונו ותו לא. מסבה זו היה עומד על קוצו שלי"ד, ומדקדק עם אורחיו על פל פרוטה בלי משוא פנים. מעולם לא עלה על דעתו להתחשב באורחים מעוטי יכלת, שבקשו לנות מעט מעמלם ולהשקיע במקצת את רעבונם, והיה דורש מהם את המחיר המלא שהיה דורש מסוחרים אמידים ובעלי יכלת. לשוא נסו בני ביתו וידידיו לדבר על לבו, כי יהודי צריך לדבק במדותיו של אברהם אבינו ולהכניס אורחים בעין פה, אולם דבריהם נפלו על אזניים ערלות. "וכי מבקשים אתם שאכניס לביתי אורחים בחנם? ומהיכן אפוא אתפרנס?! הקשה בפניהם, ואטם את אזניו לשמע דבריהם, כי לא הייתה פונתם מעולם לתבע ממנו לארח אורחים בחנם בבית מלונו, אלא מתבקש הוא רק לפתח מעט את לבו לאורחיו.

היה זה ביום סגרירי אחד, פאשר הרוח נשבה בחוץ בחזקה והבריות העדיפו להסתתר בבתיהם החמימים והמוגנים. בית מלונו של שיקע היה שקוע בתרדמה, שכן אורחים מעטים שהו במקום בתקופת החורף, ורק המטבח שקק חיים ופעילות. באותה שעה, התהלך ברחובות העיר רב גדול ונשוא פנים, שפדרכו בעת נדודיו ומסעיו, היה לבוש בבגדים פשוטים כאחד האדם. על ראשו חבש כובע מצחיה פדרכם של פשוטי עם תחת מגבעתו הרבנית, ועל גופו מעיל פשוט תחת האצטלא דרבנן שהותיר בביתו. לפתע החלו לרדת גשמים עזים, והקר הלך וגבר. פנה האיש כה וכה, ולשמחתו ראה בסמוך את בית המלון היהודי שבועיר. החיש האיש את צעדיו, ועד מהרה התדפק על דלתו של בית המלון, אולם נקישותיו נבלעו בהמלת הרעמים והברקים שסביב. זמן נפר עבר עליו בהמתנתו, בעודו עומד ונרטב עד לישד עצמותיו, עד שסוף סוף שמע בעל הבית את הנקישות העאות על דלתו, ופתחו בסערה. "מה אתה רוצה?" שאל בפנים כעוסות את ההלך ששעמד בדלת, וטפות המים נלוו ממנו פאשד. "בגללך בורח כל החם שבבית החוצה", אמר והוסיף: "אני מאד מצטער, אבל אין לי אפשרות לארח אותך בבית מלוני, שכן משלחת גדולה של אורחים נכבדים עומדים להגיע לביתי בכל יגע, והם שזכרו את המלון פלו, על כל חדריו". לשוא נסה האורח לדבר על לבו של שיקע, לבל יגרשו ככלב חוצות, ולאחר הפצרות רבות נעתר להרשות לו להתכנס בפנת המסדרון הצר. בלב שבור, הצטנף האורח על הרצפה הצוננת, כשלבו הרעב הומה עליו פחללים, ועיניו רואות וכלות כיצד עורכים את השלחנות לסעדת מלכים. לא עברה שעה ארפה, וקולות רמים של שעטת עגלות וסוסים נשמעו מחוץ לבית. שיקע התעורר בבת אחת, העלה אור יקריות

# מְרָגֵל

## הַלְכוּת וְהַלִּיכוּת

• כְּאֲשֶׁר אֹרַח מִסֵּב לְסַעְדָּה בְּבֵית, נִחְשָׁב הַדָּבָר כְּשֶׁעַת הַדְּחָק, וְכֵאֲשֶׁר הִתְרוּ עֲנִיִּים אַחַדִּים מִפְּנֵי הַדְּחָק וְהַקְּלוּ בָּהֶם, בְּדוֹמָה לְהַפְסֵד מְרָבָה אוֹ לְכַבּוֹד שְׁבֵת וְיוֹם טוֹב, הִתְרָה הַדָּבָר גַּם מִפְּנֵי הָאוֹרְחִים. (ש)

• גְּדוּלָּה הַכְּנֶסֶת אֹרְחִים, שְׁחִזוּ"ל הִתְרוּ לְתַת לָהֶם דְּמָא, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ: "מֵאַכִּילִים אֶת־הָעֲנִיִּים וְאֶת־הָאֲכַסְנִיָּה דְּמָא", וּפְרַשׁ הַרְמֵז"ם שֶׁהַפְּנֵה בְּאֲכַסְנִיָּה לְאוֹרְחִים. וְכֵן הִתְרוּ חִזוּ"ל לְפָנוּת אַרְבַּע וְחִמֵּשׁ קָפוּת שְׁלִתְבוּ וְשִׁל־תְּבוּאָה מִפְּנֵי הָאוֹרְחִים, וְכֵן הִתְרוּ לְאָכַל עִם אֹרְחִים בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, וַיֵּשׁ שֶׁהִתְרוּ אַף לְהַצִּיעַ לָהֶם מִצְעִים מְכַבְּסִים בִּימֵי הָאֶבֶל עַל חֶרְבֶּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. (הַכְּנֶסֶת אֹרְחִים)

• אִין לְבַעַל־הַבַּיִת לְהַתְנַהֵג עִם אֹרְחָיו בְּחֻמְרוֹת הַרְגִּילוֹת שֶׁלוֹ, וְכֵן מְצִינוּ אֶצֶל אַבְרָהָם אָבִינוּ שְׁלֵא הִחְמִיר לְהַמְתִּין שֶׁשׁ שְׁעוֹת בֵּין בֶּשֶׁר לְגַבִּינָה בְּשַׁעָה שֶׁקָּבַל אֶת הַמַּלְאָכִים, וְסָמַךְ עַל־הַדְּעָה שְׂדֵי בְּהַמְתַּנַּת שְׁעָה אַחַת. (בְּאֵר מֵיִם חַיִּים)

• הַמְשַׁפֵּים לְבֵית הַמְדַרְשׁ וְנִזְדַּמְנוּ לוֹ אֹרְחִים, יֵשׁ לוֹ לְדַחוֹת אֶת־הַלִּיכּוֹת מִפְּנֵי מִצְוַת הַכְּנֶסֶת אֹרְחִים, שֶׁהִיא גְּדוּלָּה מִהַשְׁכַּמַּת בֵּית הַמְדַרְשׁ. וְדִין זֶה נֶאֱמַר רַק כְּאֲשֶׁר אִי־אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת אֶת־הַמְצוּה עַל־יְדֵי אַחֲרִים וְאִין אִישׁ בְּבֵית שְׂמִיכְבָּלָם כְּרֵאוֹי לָהֶם. (אַחַת חֶסֶד)

• וַיֵּשׁ שְׁאָף אֶמְרוּ, שְׁאָף אִם עֲלוּ לְהַפְסִיד תְּפִלָּה בְּצַבּוֹר בְּגִלְל מִצְוַת הַכְּנֶסֶת אֹרְחִים, יַעֲשֶׂה כֵּן. (תְּפִלָּה כְּחֹלְכָה)

• שְׂמִיעַתִּי מִמּוֹרֵי הַבַּעַל־שֵׁם טוֹב, שְׁאָף כְּשִׂידַע שֶׁהָאוֹרַח שֶׁהוּא מְכַנֵּס יָגֵרם לוֹ בְּטוֹל תּוֹרָה אוֹ יְדִיר לְשׁוֹן הָרַע, שְׁאָז בְּוָדָאֵי לֹא יִהְיֶה שֵׁם קְבֻלַּת פְּנֵי הַשְּׂכִינָה, כְּנִיסוֹ. וְהוֹסִיפוּ לְפָרֵשׁ אֶת־הַדְּבָרִים, שְׂאוֹת מִפְּנֵי שֶׁגְּדוּלָּה הַכְּנֶסֶת אֹרְחִים, אוֹלָם יִשְׁתַּדֵּל לְהַסְבִּיר לוֹ בְּדָבָרִים נְעִימִים שְׁלֵא יִכְשִׁילוּ בְּדַבּוּרִים אֲסוּרִים. (תּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף)

• מְנַהֵג לְטַבֵּל אֶת־הַלְחֵם בְּמִלְחָה, לְזַכֵּר אֶת אִשְׁתְּ לוֹט שֶׁהִפְכָּה לְנִצִּיב מִלְחָה, מִפְּנֵי שְׁלֵא הַכְּנִיסָה אֹרְחִים לְבֵיתָהּ, וְהַדְּבָר בָּא לְהַזְכִּיר לְאֲדָם לְהַכְנִיס אֹרְחִים. (מְנַחֵת יִשְׂרָאֵל)

• רְגִיל הָיָה רַבִּי אֶהֱרָן מִבְּלִזְ לוֹמַר, שְׁמִי שְׂמִיכְנִיס אֹרַח לְבֵיתוֹ, גַּם אִם נוֹטֵל מִמּוֹנוֹ מְעוֹת בְּשִׁכְרוֹ, הָרִיחוּ מְקַיִם בּוֹ מִצְוַת הַכְּנֶסֶת אֹרְחִים, שְׂבִוְדָאֵי הוּא טוֹרַח בְּעַבּוּרוֹ יוֹתֵר מִעֲרֵךְ הַמְעוֹת שֶׁקָּבַל. וְכֵן אָמַר, כִּי כְּאֲשֶׁר מְאָרְחִים אֲנִישִׁים בְּשִׁכְרָה, וַיִּוְשְׁבִים לְשׁוֹחַח עֵפֶם מְעַט כְּדֵי לְהַנְעִים אֶת־זְמַנָּם, מְקַיְמִים בְּכָךְ הַכְּנֶסֶת אֹרְחִים. (בְּקוּשְׁתוֹ שֶׁל־אַהֲרֹן)

• מִצְוַת הַכְּנֶסֶת אֹרְחִים כְּלוּלָה בְּמִצְוַת גְּמִילוּת חֲסָדִים, וְהִיא בְּכֹלל "וְאַהֲבַת לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ". וְכַתּוּב בְּמִנְחָה הַפְּאֹרֶ' שֶׁהַמְשֻׁבַּח בְּצַדִּיקָה הוּא הָעֲנִין שֶׁל הַכְּנֶסֶת אֹרְחִים. וְכָךְ אָמְרוּ חִזוּ"ל, שְׂבִזְמֵן שְׂבִית הַמְקַדֵּשׁ הָיָה קָיָם הָיָה הַמְצֻבַּח מְכַפֵּר עַל־אָדָם, וְעַכְשָׁו שְׁלַחְנוּ שְׁלֵאֲדָם מְכַפֵּר עָלָיו, וּפְרַשׁ רַבְּנוּ גְרָשִׁם שֶׁהַפְּנֵה לְשַׁלְחָנוּ שְׁלֵאֲדָם כְּאֲשֶׁר מְסַבִּים עָלָיו אֹרְחִים. (הַתּוֹרָה וְהַמְצוּוָה)

• עֲקָר מִצְוַת הַכְּנֶסֶת אֹרְחִים הוּא לְאוֹרַח שְׂבָא מַחוּץ לְעִיר, אוֹ שְׂאִין לוֹ בֵּית בְּעִיר, וְהוּא הַנְּקָרָא סְעֵדַת מְצוּנָה, וּבְזִכְרוֹתָהּ מְאָרְיִן יָמִים, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ חִזוּ"ל הַמְאָרְיִן עַל־שְׁלַחְנוּ זוֹכָה לְאַרְיכוּת יָמִים, וְהַתְּפָאָר בְּאַהֲרֵן הַקְּדוֹשׁ שֶׁהַפְּנֵה בְּאַרְיכוּת הַשְּׁלַחָן, בְּהַכְּנֶסֶת אֹרְחִים, שְׂבִיבֵאוֹ עֲנִיִּים לְאָכַל עַל־שְׁלַחְנוּ. (ש)

• חֵלֶק מִמִּצְוַת הַכְּנֶסֶת אֹרְחִים הִיא לְוִית הָאוֹרְחִים, וְהִיא גְּדוּלָּה מִהַכְּנֶסֶת עֲצוּמָה. וְדָבָר זֶה נִלְמַד מֵאַבְרָהָם אָבִינוּ, שֶׁבְּשַׁעָה שֶׁהִלֵּךְ לְלוֹוֹת אֶת־הַמַּלְאָכִים שְׂבָאוֹ לְהַתְּאַרַח אֶצְלוֹ, הִמְתִּינָה לוֹ הַשְּׂכִינָה עַד שְׁחִזוּר, וְכָל שְׂאִינוֹ מְלוּוָה אֶת הָאוֹרַח, כְּאֵלּוֹ שׁוֹפֵךְ דָּמִים. (מַסַּכַת סוֹטָה)

• מְצוּה לְוִיָּה נוֹעֵדָה כְּדֵי לְהַרְאוֹת לְאוֹרַח אֶת־הַדְּרָה, כְּדֵי שְׁלֵא יְבוֹא לְיַדֵּי סַפְנָה אִם יִטְעָה בְּדַרְכּוֹ. אוֹלָם כַּיּוֹם, שֶׁהַדְּרָכִים מִיִּשְׁבוֹת וְאִין הֵן בְּחֻזְקַת סַפְנָה, לֹא נוֹהֲגִים בְּמִצְוַת לְוִיָּה אֶלָּא בְּאַרְבַּע אֲמוֹת וְדִי בְּכָךְ. (עַמּוֹק בְּרַכָּה)

• עֲנִי רֵאוּ מַעֲשֶׂה ה' כִּי נוֹרָא הוּא, בְּתַלְמִיד חָכָם יָרָא ה'. פְּעַם אַחַת בָּא אֶלָּיו אֹרַח בּוֹכָה בְּקוֹל מֵר, שְׁלֵא הָיָה לוֹ מְקוֹם לָלוֹן. נִכְמְרוּ רַחֲמָיו וְקָבְלוּ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ בְּסַבֵּר פְּנִים יְפוֹת, בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לִבָּב. לְאַחַר זְמַן רֵאוּ הַכֵּל אֶת־שִׁכְרוֹ מִן־הַשְּׂמִים, שֶׁשְּׁפָהֶתָה שְׂרָפָה סָמוּךְ לְבֵיתוֹ מִמּוֹשׁ, וְלֹא הָיָה מִצַּד הַטֵּבַע כִּל־אֶפְשָׁרוֹת שֶׁיִּצְצַל הַבַּיִת, עַד כְּדֵי כֹךְ שֶׁבַע־הַבַּיִת עֲצָמוֹ כְּבָר הִתְיַאֵשׁ לְגַמְרֵי מְכַל־נְכָסָיו, אֶבֶל מִן־הַשְּׂמִים רַחֲמוּ עָלָיו וְהָאֵשׁ לֹא נִגְעָה בְּבֵיתוֹ, וְרֵאוּ כָּלָם בַּחוּשׁ שֶׁהָיָה זֶה בְּזִכְרוֹת הַכְּנֶסֶת אֹרְחִים. וְנִרְאָה לְפָרֵשׁ הַיּוֹת וְהוּא קָיָם הַכְּנֶסֶת אֹרְחִים בְּשִׁלְשָׁה דְבָרִים, אֲכִילָה שְׂתִיָּה לְוִיָּה - רֵאשִׁי תְבוֹת אֲשִׁ"ל, אוֹתוֹת אֲ"שׁ ל"א, וְכֵמוֹ שְׂמִינִיעָה מְלוּוִיָּה גְרָמָה שְׂרָפָה, כֹּךְ אִם מְקַיִם מְצוּה בְּשִׁלְמוֹת נִמְנַעַת מִמּוֹנוֹ הָאֵשׁ. (רַבִּי חַיִּים פֶּאֲלַאגִי')

• בַּעַל־הַבַּיִת שְׂנוֹזֵהר שְׁלֵא לְאָכַל מִפֶּת עֵפֶו"ם, וְבָא אֹרַח יְהוּדִי לְהַתְּאַרַח בְּבֵיתוֹ שְׂאִינוֹ זֵהִיר בְּכָךְ, מְתַר לְבַעַל־הַבַּיִת לְבַצֵּעַ עַל־הַפֶּת שֶׁל הָאוֹרַח מִפְּנֵי כְּבוֹדוֹ. (שׁוֹלְחַן עֵרוֹךְ)





אווענטליכע בלעטל ארויס געגעבן דורך בני אמונים

# ובל האמינים

## פּרשת וירא

### מאוצרות אמונים

### פניני אמן ותפלה בפּרשה

#### בקשת אברהם על השׂראת השׂכנה

"אל נא תעבר מעל עבדך" (א ח)

במילים אלו בקש אברהם אבינו בקשה נשגבה שהיא המפתח לכל התפלות והבקשות שאנו מבקשים מאז ועד עצם היום הזה: רבנו של עולם, אל נא תעבר מעל עבדך - השׂרה את שכנינו עלינו תמיד, ולעולם אל תסתה את פניך מאוננו.

ואכן, זכה אברהם אבינו ונענה מיד לטובה, פגאמר בסמוך (פס' י'): "וה' אמר המבקש אני מאברהם אשר אני עשה, כך מילחם גם אתו בכל בקשותיו שתשרה שכנינו עלינו ותענינה תפלותינו ברחמים".

היכל רחל'

#### אחר תעברו - בלא ברכת המזון

"ואקחה פת לחם וסעדו לבכם אחר תעברו" (ח ה)

ידועה היא שיטת היראים (ח"ב סימן רג) שהאוכל פזית פת ואינו שותה עמה משקה על אף צמאונו, אינו חייב בברכת המזון.

בדרך צחות דרש בעל מ'שך חקמה' את הפסוק שלפנינו כרמז להלכה האמורה: אחר אברהם לפלאכים: "ואקחה פת לחם וסעדו לבכם" - כיון שאשר לפגעים לחם בלא מים על אף שצמאים אדם, לפיכך "אחר תעברו" - תוכלו ללקח מיד לדרך ולא תצטרכו לברך ברכת המזון אחר אכילתכם.

#### תפלת אברהם הועילה לזרעו

"וה' אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עשה, ואברהם היו יהיה לגוי גדול ועצום" (ח יא-יב)

המתבונן בפסוקים אלו יתמה על הקשר ביניהם: האם מפני שאברהם עתיד להיות לגוי גדול לפיכך צריך להודיעו על הפיכת סדום? ובנוסף, הרי גלוי ידוע לפני מי שאמר והיה העולם שאין בנמצא בסדום עשרה צדיקים, ולפיכך הדונה תפלת אברהם אבינו מראש להרחות. אם כן, מהי אפוא התועלת בגלוי זה?

במחקר שפיתו באר המגיד מדובנא כי שתי קשיות אלו מתרצות זו בזו, וכדרכו פתח את דבריו בקמטל קלח:

שני סוחרים נקלעו לעיר הגדולה, האחד מבגר ומשנהו צעיר למימי. הביטו השנים סביבם, משתאים מהנהיות המפארות וגדושות הסחורה. פתח המבגר ואמר לרעהו הצעיר, תוך שהוא נוהן עיניו במערכת הגדים מפארת שהגה לראוה בחלון אחת החניות: "חפץ אני עד למאד לרכש מערכת שכזו לבן זקוני הקהוב. אוכל לא אוכל לעשות זאת, מפני שירא אני פן לא יחלם הבגד את מודותיו המדיקות ונמצאתי מוציא מנותי לבטלה". לענותו מחר הצעיר לרכש את הבגד בשמחה, תוך שהוא מפתיר כלפי המבגר: "אני לעמותה איני חושש. שכן ביתי מוכר בילדים; אף אם לא יתאים הבגד לאחד, יוכל הוא להתאים למשנהו, וגם אם לא בשנה זו - אזי יתאים הוא בשנים הבאות".

אף כאן אמר הקדוש ברוך הוא: הן אמת שתפלתו של אברהם לא תועיל לאנשי סדום, אך לא צכסה את הפיכת סדום מאברהם, שהלוא עתיד הוא להיות "לגוי גדול ועצום", וגם אם לא תועיל תפלתו לאנשי סדום, תועיל היא לדורות שעתידים לצאת ממנו, להצילם מכל צרה וצוקה.

אהל עמב' לד לד

#### גדולה תפלה מנובאה

"ואברהם עדינו עמד לפני ה'; וישג אברהם ויאמר" (ח כב-כג)

דרש מרן הגרא"ל שטיינמן שליט"א:

פסוק זה משמש הוכחה נצחת ליסוד שקבע רבנו בחיי (דברים יא י) כי מדרגת התפלה גדולה ממדרגת הנבואה. שהרי כאן כבר עמד אברהם אבינו "לפני ה'" - במצב של נבואה, ולמרות זאת בבואו להתפלל על אנשי סדום נאמר: "וישג אברהם ויאמר" - "וישג" הוא לשון תוספת קרבה (ראה רומן הלכות תפלה סימן שכב), והרי שהתפלה גדולה מן הנבואה. אגלת השחר; תפארת שמשון

#### תפלה לעני כי יעטר

"וישג אברהם ויאמר הנה נא הואלתי לדבר אל אדני ואנכי עפר ואפר" (ח כז)

הלכה היא (ראה ברכות י ב) שהמתפלל צריך לגשת לתפלה כעני בפתח, בדמעות ובלב נשבר, וכן אמר דוד המלך עליו השלום (תהלים קב א): "תפלה לעני כי יעטר ולפני ה' יתפן שיחו".

לפיכך הקדים אברהם אבינו לתפלתו את ההצרה: "ואנכי עפר ואפר", כי בכך שהקטין ומעט את עצמו כעני, בקש לעורר רחמים לפני המקום.

דרושים ולקחי מוסר' (תלמיד מהר"ם בנט)

#### בזכות אמן התפלה מתקבלת

"אם נא מצאתי חן" (ח א)

"אם נא מצאתי" ראשי תבות 'אמן'. מלבד זאת במילים "אם נא", טמונה המלה 'אמן'. בכך רמזה התורה כי הפסוק עיל על ענית אמן זוכה לתפלת חן בעיני ה', כפי שמובא בתקוני הזר (א מ) שהפסוק: "אז תקרא וה' יענה" (ישעיה נח ט) נאמר על המקפיד על ענית אמן. יעם חן (לרנ"ג וייטרופ) עמ"ה

#### אמן מצילה מגזרות קשות

"וכל אשר לך בעיר הוצא מן המקום" (יט ב)

הוצא מן המקום" - סופי תבות 'אמן'. מכאן שבזכות ענית אמן נצול האדם מקל גזרות רעות, כפי שאמרו חז"ל (תוס' מ א): "העונה אמן בכל כחו קורעין לו גזר דין של שבעים שנה". יצחק משה'

#### אברהם עומד בצדקו

"ואברהם שב למקומו" (ט לג)

על מסר נפלא השמון בפסוק זה עמד הצדיק רבי יחזקאל שרנא משינובה:

על אף שתחנתו של אברהם אבינו לא נשארה פרי, וסדום הפכה לגפרית ומלח, בכל זאת לא התעצב אברהם ולא נפל ברוחו, אלא עמד איתן באמונתו הזכה והתמימה כי כל פעל ה' אצדק

#### המשירף לעבד את ה' מתוך שמחה וטוב לבב.

זהו שאמר כאן: "ואברהם שב למקומו" - ללא שום חלישות הדעת ורפיון, שוב הוא לאותה דרחה רוחנית שעמד בה בתחלה, שרם נגש לבקש על סדום.

דברי יחזקאל'

#### אברהם תקן את תפלת השחר

"וישפם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם" (ט יז)

מהמלים: "אשר עמד שם" דרשו חכמים (ברכות ו ב) שאברהם אבינו תקן תפלת שחרית, שהרי אין עמידה אלא תפלה כפחוב (תהלים קז ל): "ויעמד פינחס ויפלל". ותמוה המפרשים: הלא תבת 'עמד' המופיעה בלשון עבר, מוכיחה לכאורה שפבר התפלל קודם השקמתו בבקר?

באור חר"ף, כדרכו, אמר רבנו יהונתן איבשיץ:

ידועה היא דעת הרמב"ם (תפלה א א) שמעוקר דין התורה חייב אדם להתפלל פעם אחת בכל יום, ונאבותינו הם שהרחיבו חובה זו לשלוש פעמים בכל יום. מעתה, אלו היה הכתוב מזכיר רק את עבדת עמידתו של אברהם להתפלל, היה מקום לומר שלא הוסיף דבר על חובת התפלה הבסיסית. לפיכך נאמר: "אשר עמד שם" - בלשון עבר, ללמדנו שאת עקר חובת התפלה קיים בעמידתו הראשונה [בערב, בעת שהלכו המלאכים לסדום] (לעיל ט א) [ועתה הוסיף ותקן תפלת שחרית.

יערות דבש' ח"ב דרוש יח

#### השכינה שורה למראשותיו של החולה

"כי שמע אלהים אל קול הנער באשר הוא שם" (כא יז)

בפרושו לפסוק הביא רש"י את דברי המדרש (בר יג א): "מכאן שפכה תפלת החולה מתפלת אחרים עליו, והיא קוזמת להתקבל", ויש להבין כיצד נקמו דבר בפסוק.

באר רבי יהונתן איבשיץ:

בגמרא (שבת י ב) מובא כי תפלת החולה קרובה יותר להשמע, כיון שהשכינה שורה למעלה מראשו. לפי זה אפשר לומר שפך דרשו חכמים את הפסוק: "כי שמע אלהים אל קול הנער", מקמת "באשר הוא שם" - (באשר אותיות 'בראש') שהשכינה שרחה למעלה מראשו של ישמעאל.

תפארת יהונתן'

#### תפלת המנחה - במקום מנחה

"ויעקב את יצחק בגו וישם אתו על המזבח ממעל לעצים" (כב ט)

בכל יום אנו זוכים להתפלל שלוש תפלות: שחרית, מנחה וערבית. לכאורה, כשם שתפלות שחרית וערבית מכונות על שם הזמן שבו הן נאמרות, כך גם תפלת המנחה צריכה הייתה להקרא 'תפלת הצהריים', ואף הכתוב אומר (תהלים נה יח): "ערב ובקר וצהריים אשיח ואהמה", ומהו פשר שמה המיוחד?

באר רבי חיים מפרסדבורג, אחי המהר"ל מפרגא:

בלשעה ששעמד יצחק אבינו עליו השלום על גבי המזבח תהה בפניו אביו: הלא עם כל קרבן יש להקריב מנחה (במדבר כח ה), ומדוע אותי מעלים בלא מנחה? על כן עמד מיד ותקן את תפלת המנחה, כנגד המנחה שהיה עליו להביא עם קרבנו, ומאז נקבע כך שמה לדורות.

אגרת הסה"ל חלק הפשט ערך מנחה



בזהר הקדוש נאמר ש'צדיק' הוא ראשי תבות: צ' אמינים, ד' קדושות, י' קדישים, ק' ברכות, ואין אדם נקרא צדיק אלא אם הקפיד על ארבעה דברים אלו בכל יום. כתוב כאן דבר עצום - אם חסר אחד מהדברים האלה, זה כבר לא צדיק! אין זה ענין של עוד 'אמן' או פחות 'אמן'... אנו עוסקים כאן בבנין של 'צדיק', ואם חסרה אמן אחת, כל הבנין של ה'צדיק' חסר! יש לנו כאן 'בעל מום'...

מדברי הגר"ש פינקוס זצ"ל, 'נפש שמשון' - סידור התפלה עמ' קלח

אמירת ברכות השחר בחברותא הנה דרך קלה ובטוחה ביותר להשלמת צ' אמינים ביום (משנ"ב בו כג).



"פתחו שערים ויבא גוי צדיק שמו אהנים"



# אגעד אנק

## על פרשת השבוע

פרשת וירא תשע"ז

© כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריאה.  
להנצחות ניתן לפנות לטל': 053.3112511

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

ואומר להם "תשבו, תאכלו, ותלכו" הרי שהם יבינו שאינו רוצה שיתעכבו ונתון טעם לפגם בכל ההרגשה שלהם.

אם כן, שואל בספר "אוצר הרעיון והמחשבה", מדוע פונה אברהם אבינו - שאין לנו מכניס אורחים גדול ממנו - אל האורחים ואומר להם: "ואחר תעבורו?" ומתריך בדרך צחות כך:

הנה אברהם אבינו נעשה לו נס שהקב"ה הוציא חמה מנרתיקה, כדי שלא יבואו אורחים, והרי אין בעל הנס מכיר בניסו, ישב אברהם אבינו וחשב מה קורה כאן שכבר שלשה ימים ששום אורח לא רוצה להגיע? אולי יש איזה פגם בהכנסת אורחים שלי, שבגלל זה אנשים מרגישים כאן שלא בנח? חשב וחשב, והגיע למסקנה שאולי העובדה שכדרכו תמיד היה פונה אל האנשים בגמור הסעודה ומחייב אותם לברך ולהודות למי שהעולם שלו, לבורא עולם, אולי זה הסיבה שאנשים לא רוצים להגיע, כי הם לא תמיד רוצים להתעכב כדי לברך. לכן כשראה את המלאכים אמר להם: "וסעדו לבכם ואחר תעבורו" אין לכם מה לחשוש שתתעכבו בסיום האוכל אלא מיד תוכלו ללכת... (אוצר הרעיון והמחשבה)

ויאמר מהרי שלש סאים קמח סלת לנפש ונפש עגות (יח ו)

בגמרא בבא מציעא (פז, א) "כתיב קמח וכתוב סלת אמר רבי יצחק מכאן שהאשה צרה עיניה באורחים". ופירש רש"י שההוכחה היא ממה שאברהם אמר קמח ושרה אמרה סלת. כל המפרשים מתקשים, מהיכן הראי' שצרה עיניה באורחים, הרי סלת הוא יותר חשוב מקמח, ואם הביאה סלת לכאורה אין עיניה צרה באורחים?

תירץ בדרך צחות בספר "אוצר הרעיון והמחשבה" שהנה כשעושים סעודה, יש בזה שתי סוגים, יש "סעודה" ויש "שלחן מתוק", אם רוצים שהסועדים יאכלו סעודה שלימה עם מנה ראשונה ומנה מרכזית מגישים בתחילה לחם או לחמניות שיטלו ידיהם לסעודה. אבל אם זה רק "שלחן מתוק", נותנים על השולחן "מציות" או "לחמניות מזונות" וכי' ואז זה מנה אחת בלבד.

והנה מקמח עושים לחם, אבל מסולת עושים מיני מתיקה. וזה ההוכחה, שאברהם רצה שתביא קמח כי האורחים צריכים להתחיל עכשיו סעודה עם לשונות בקר וחרדל וכי', אבל שרה הביאה סולת, שיבינו שזה רק "שולחן מתוק" ... (אוצר הרעיון והמחשבה)

אמרו חז"ל (ב"מ פז ע"א) הוא אמר קמח והיא אמרה סולת מכאן שהאשה עיניה צרה באורחים. הקושיא מפורסמת שהרי אדרבה מן הפסוק הראיה להיפך שהיא אמרה סולת שהיא יותר ביוקר מקמח א"כ מכאן ראייה שאין האשה עיניה צרה באורחים.

פירש הבעש"ט הק', ע"פ משל, פעם אחת קרא האריה לגוריו ואמר להם דעו לכם בני אתם הגיבורים של העולם, ואין לכם ממה לפחד כלל. כל הבריות פוחדים מכם. יום אחד יצאו הגורים לטייל בעולם, הגיעו לארמון חרב והיו בו הרבה ציורים, מאחד מהם שמשון הגיבור הורג אריה ומשעו כשסע הגדי, רצו האריות ברוב בהלה אל אביהם ואמרו לו: איך אמרת שאנחנו הגיבורים בעולם והרי ראינו בציור גדול איך שאדם משעו אריה. ענה להם אביהם, אדרבה מזה ראייה לדברי, אילו היה זה דבר טבעי שאדם ישעו ארי לא היו עושים מזה תמונות גדולות כ"כ לראויה, אבל משום היות הדבר פעם אחת ויחידה ואינו מזדמן בכל יום עשו מזה תמונה גדולה לראויה. וזהו שאמרו חז"ל, התורה מפרסמת נדיבות לבה של שרה שהוא אמר קמח והיא אמרה סולת מכאן ראייה ששרה אמנו היתה יוצאת דופן ואשה אחרת עיניה צרה באורחים.

מופלא הוא פירושה של "בעלי התוספות" על התורה לפסוק זה, וזה לשונם: "מהרי שלש סאים - מכאן שהנשים עצלניות": "קמח סולת לנפש ונפש עגות" - מכאן ששרה עיניה צרה. מדקאמר לה אברהם שלש סאים קמח אמרה לו וכי אעשה לחם שחור כמו שעושים מקמח. א"ל סלת עשי כמו פת נקיה: "לפי פירושם, נסתר הפירוש הנ"ל]

בספר אהבת וסגולת ישראל הביא לפרש בדרך צחות, למה אשה עיניה צרה באורחים, עפ"י הגמ' אוקירו נשיכו שביל שתתעשרו. שהאשה אינה חפיצה שבעלה ירבה בגמ"ח שכן צדקה היא סגולה לעשירות, "עשר בשביל שתתעשר", וכך, כשירצה הבעל להתעשר יוכרח להשתמש עם הסגולה האחרת ולכבדה בשביל שתתעשר ... (אהבת וסגולת ישראל - שנת תרצ"ב)

אחרי הדברים האלה ויוגד לאברהם לאמר (כב, כ').

פירש רש"י בשובו מהר המוריה היה אברהם מהרהר בלבו ואומר אילו היה בני שחוט כבר היה הולך בלא בנים היה לי להשיאו אשה וכו'. בישרו הקב"ה שנולדה ביקה בת זוגו וזה הדברים האלה.

והוא ישב פתח האהל כחם היום (יח, א)

כתב רש"י, "פתח האוהל - לראות אם יש עובר ושב".

מה הביטוי של "עובר ושב"?

אומר האדמו"ר הק' רבי אברהם יעקב מסאדיגורא: העניינים מצאו את דרכם בעצמם לאוהלו של אברהם אבינו, אבל היו כאלה שרצו להיכנס אך התביישו, לכן הם התקרבו לאהל והתרחקו ממנו, וחזר חלילה, והיו "עובר ושב" ... אברהם אבינו המתין לראות היש עובר ושב, וכאשר מצא עניים כאלו, היה רץ ומזמינם להיכנס. בספר "אדיר במלוכה" מסופר על טביעת העין שהיתה לרבי הקדוש רבי יצחק מבוהוש זצ"ל והבנתו בנפש האדם:

ביתו היה פתוח לרווחה לכל רעב ונצרך. פעם אחת הגיע יהודי שנראה כגביר ובפיו היתה בקשה שונה מבקשות הצדקה והעזרה השגרתיות - הוא אמר כי הוא גביר גדול המקבל הרבה מאוד דברי דואר, אך ילדי השכנים מחטטים בתיבות הדואר והוא חושש שמא דברי דואר נעלמים לו, ולכן הוא מבקש להפנות את המכתבים למעונו של הרבי.

הסכים הרבי בחפץ לב לסייע לו בכך, וכך בכל יום היה מופיע בשעת הצהריים לשאלו אם הגיעו דברי דואר עבורו.

משאלו הימים ואפילו דבר דואר אחד לא הגיע עבורו, פנתה הרבנית אל הרבי וסיפרה על הגביר המגיע לשווא יום אחר יום לביתם.

"כך?" שאל הרבי, "כנראה שהוא רעב ורוצה לאכול אלא שמתבייש הוא".

"אם הוא מתבייש", סברה הרבנית, "ודאי יתבייש גם כשאציע לו אוכל" ...

חייך הרבי ואמר: "כשיבוא מחור אמרי לו כי הדוור עדיין לא הגיע, תציעי לו להמתין מעט, ובינתיים תגישי לו משהו לאכול" ...

הרבנית עשתה כדברי הרב, ומאותו יום ואילך כאשר היה מגיע אותו אדם לבר פרטים אודות מה שנשלח לו בדואר, ענתה שעדיין לא הגיע, ובנתיים הושיבה אותו על יד השולחן והגישה לו ארוחה חמה. הלה היה אוכל לשובע נפשו, ולאחר מנוחה קלה, הלך לדרכו ...

הנה כי כן, מצוות הכנסת אורחים צריכה להיעשות ברגישות רבה, תוך שימת לב לכל פרט שהוא ייטיב עם תחושותיו של האורח. (ומתוק האור)

יחק נא מעט מים (יח, ד)

כתב רש"י: ע"י שליח.

יש להבין, ג' פרים שחט אברהם אבינו בשביל שיהיה לכל אחד לשון של בקר, וכשמגיע אל המים אומר "יחק נא מעט מים"? למה לא לתת להם הרבה מים? מתריך רבי ישראל מסלנט זצ"ל עם יסוד מוסר, אי אפשר להיות צדיק על חשבון השני! אי אפשר להדר בהכנסת אורחים כשזה על חשבון השני, לכן כיון שאת המים הביא השליח, אמר אברהם אבינו יחק נא "מעט מים".

ראוי לצרף כאן סיפור (אותו סיפר הרב אליהו דיסקין) על החפץ חיים, המלמד הן על "גדולה הכנסת אורחים" והן על היסוד הנ"ל שלא להדר על חשבון השני:

בחור אחד עבר בדרכו בראדין, היה זה ביום שישי, שעות ספורות לפני כניסת השבת. באין לו מכיר בעיר זו, פנה אל ביתו של החפץ חיים, שקבלו בסבר פנים יפות. כשראה החפץ חיים שהבחור נראה עייף מאוד ותשוש מהדרך, הציע לו מטה לישון. הבחור שבאמת היה מאוד עייף נענה להזמנה ונשכב לישון. כשהתעורר הבחור, אמר לו החפץ חיים, שכבר סיימו להתפלל בבית הכנסת, והוא מחכה שהבחור יתפלל ולאחמ"כ יסעדו את סעודת השבת. לאחר הסעודה רצה הבחור ללכת לישון, וראה שהשינה ממנו והלאה ואינו מצליח להירדם. הלך להסתכל מהחלון וראה שכבר עלות השחר. נחרד הבחור להיווכח שהחפץ חיים חיכה לו כל כך הרבה זמן עד שיתעורר.

לאחר התפילה בבוקר, ניגש אל הרבנית, ושאל אותה מה היה אתמול בלילה, סיפרה לו הרבנית, שכשהגיע החפץ חיים מהתפילה, וראה שהבחור עדיין יושן, לא הרשה לעירו משנתו, ואמר לבני הבית, שהם יאכלו, ובנו עשה להם קידוש, ואחרי הסעודה, שיערכו מחדש את השולחן כאלו שלא אכלו עדיין, והוא יחכה לאורח. כשסיימו את הסעודה וראו שהבחור עדיין לא התעורר ערכו באמת את השולחן מחדש, ואמר להם החפץ חיים שילכו לישון והוא יעיר אותם כשהבחור יתעורר. ואכן כשהבחור התעורר קמו כל בני הבית והצטרפו אליו לסעודה, כדי שלא ירגיש אי נעימות לאכול לבד, ועל שעייב את החפץ חיים כל כך הרבה זמן מלאכול.

ואקחה פת לחם וסעדו לבכם אחר תעברו (יח, ה)

אדם שעושה סעודה ומזמין את רעיו לשמוח אתו, מן הנימוס הוא שכשמגיעים האורחים מזמינם לשבת ולאכול. אבל אם פונה אליהם בהגיעם

ועל זה אנו חיים עד היום, על השתיקה הרועשת של אבותינו הקדושים!  
(תפארת שמשון)



**כי ידעתי למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות  
צדקה ומשפט (יח, ט)**

### שוויה של פרוסת לחם במדבר

אברהם היה מקבל עוברים ושבים משדיו וכולין ושותין הוה א"ל ברך א"ל מה  
נימא אמר ברוך אל עליון שאכלנו משלו. אם קבל עליו וברך הוה אכיל ושתי ואויל  
ואם לאו הוה א"ל הב מה דעלך וזוהו א"ל מה אית לך עלי א"ל חד קשיטה דחמר  
בעשרה פולרין וחדא ליטרא דקופר בעשרה פולרין וחד עיגול דפיתא בעשרה  
פולרין מאן יהב לך חמרא במדברא מאן יהב לך קופר במדברא מאן יהב לך פיתא  
במדברא מאן יהב לך עיגולא במדברא מן דזוהו חמי הדיא עקתא דזוהו עקי ליה  
הוה אמר ברוך אל עליון שאכלנו משלו" (ילקוט שמעוני רמז פב)

המדרש מתאר את האופן שבו היה אברהם מחנך את באי ביתו לקיים את  
מצוות ד'. תחילה כיבד את אורחיו באוכל ובשתיה, וכאשר הודו לו הפנה אותם  
להודות למי שהאוכל שלו, ולימד אותם כיצד לעשות זאת.  
מי שסירב לברך – "נאלץ" לעשות זאת...

כיצד?

אברהם אבינו היה אומר לו: "אם אינך רוצה לברך למי שהאוכל שלו, משום  
שאתה סבור שאכלת משלי, אם כן, עליך לשלם לי על סעודתך!", ואז הגיש לו  
אברהם חשבון מפורט על כל מה שאכל ושתה, כשהסכום לתשלום מגיע  
למספרים דמיוניים.

האורח היה מתפלץ למראה הסכום, ושואל: "כיצד הגעת לסכומים כאלו?  
פרוסת לחם בשווי חמש מאות שקלים? רבע עוף במחיר של אלפיים שקלים?  
מעולם לא שמעתי על מסעדה כזאת... בסך הכל מדובר במעט לחם ובשר וקצת  
מים?!"

"הלא אתה נמצא כעת במדבר", הזכיר לו אברהם, "וכאן הכל יקר פי כמה  
מאשר במקום ישוב. האם אתה יודע שרק התשלום על הדלק למטוס שהביא את  
הסחורה מן היישוב הקרוב ביותר עלה לי חמישים אלף שקל?!"

לשמע התשובה ההגיונית, השתכנע האורח שעדיף לו לברך...

מתוך מדרש זה הביא הרב חיים קנייבסקי ראייה לשאלה הלכתית שהובאה  
לפניו, ומעשה שהיה כך היה:

רבי מרדכי ירימ' זצ"ל שהה בימי השואה הנוראה באחד ממחנות הריכוז,  
ומצבו הלך והתדרדר. הוא סבל קשות מן הרעב, ובנוסף לכך לקה במחלת הטיפוס.  
עד שחש שאם לא יאכל דבר בשעות הקרובות, הוא ימות במהרה מרוב חולשה.

בקושי רב ובמאמץ אדיר הצליח לגרום את עצמו אל מחוץ לצריף, וראה  
מסביבו רק שלג וקרח. לפתע הופיע מולו אחד מאסירי המחנה, ובידו ארבע  
חתיכות לחם – אוצר אדיר באותם ימים!

רבי מרדכי הבין כי היהודי שלפניו הצליח להוציא את הלחם בגניבה מהמטבח,  
אבל גם ידע שאין שום סיכוי שהלה יתנדב מרצונו לתת לו מהלחם שבידו...

מאחר שלא היה לפניו כל מוצא אחר, אזור את שארית כוחותיו, ודף את בעל  
הלחם. הלה החליק על הקרח כשחתיכות הלחם שהיו בידיו מתגלגלות לכל עבר...  
ומיד חטף החולה את אחת החתיכות וברח...

אותה פת לחם הצילה את חייו של רבי מרדכי, הוא החלים ממחלתו, ושרד  
את השואה.

לימים נהיה רבי מרדכי תלמיד חכם חשוב וידוע, ושימש כמשגיח בישיבת  
טשעבין, אולם כל ימיו הוא התייסר על הגזילה שגזל בהיותו במחנה. פעם אחת  
נכנס אל הרב אלישיב – מחותנו, ושאל אותו אם עשה כהוגן בכך שגזל מן הלחם,  
ומה עליו לעשות כדי לכפר על אותו מעשה.

למעשה שאלתו התחלקה לשלוש שאלות נפרדות: ראשית, האם היה מותר  
לו לקחת מן הלחם? שנית, גם אם הדבר נעשה כהוגן, האם עליו לחפש את בעל  
הלחם, ולשלם לו על הגזילה? ושאלה שלישית, שאמנם לא שאל, אך נשאלה לרבי  
חיים קנייבסקי: אי עליו לשלם, כיצד מחשבים את שוויה של אותה חתיכה – כפי  
שוויה כיום, או כפי מה שהייתה שווה אז, במחנה?...

על השאלה הראשונה נענה, שמאחר וליהודי השני היו ארבע ככרות לחם, הרי  
שנטילת ככר אחד מידו לא סיכנה את חייו. אם כן, אי כאן שאלה של נפש תחת  
נפש, אלא רק שאלה אם מותר לקחת את ממנו של הזולת בלא רשות כדי להינצל,  
ועל כך התשובה היא, כי אכן רשאי אדם להציל את נפשו על ידי גרימת נזק לממונו  
של חברו. מסיבה זו נאמר בגמרא, שרשאי אדם להצית שדה חיטה של חברו כדי  
להינצל מאויבים הרודפים אחריו ומבקשים את נפשו (ב"ק ט, ב).

אלא שהמציל עצמו בממון חברו, חייב לשלם לאחר מכן לבעל הממון את כל  
הנזק שגרם לו. על כן התשובה לשאלה השנייה הייתה שעליו לשלם לנגזל את  
הגזילה. אך מכיון שהוא לא הכיר את האיש ממנו גזל את הלחם, עליו לתת את  
הסך שגזל לצרכי ציבור, מתוך תקווה שגם אותו איש או יורשיו שכבר הלחם נגזלה  
ממנו ינהג מאותם כספים, ובכך יש מעין תשלום על הלחם שנגזל מידו.

כעת נותרה השאלה האחרונה – מהו הסכום שעליו לשלם, כפי שווי לחם  
בימים אלו, או כפי שוויו במחנות ההשמדה?

כתשובה לשאלה זו, סבר רבי חיים קנייבסקי שאולי עליו לשלם כפי שהיתה  
שוה ככר לחם במקום שבו התרחשה הגזילה, ואף שאין לכך מקור מפורש,  
במדרש שהובא לעיל ניתן למצוא סימוכין לכך, שכן אנו רואים שהמתחייב לשלם  
על לחם שאכל במדבר, אינו יכול להיפטור בתשלום שוויו של לחם בעיר, אלא עליו  
לשלם כפי שעולה פרוסת לחם במדבר...

(ומתוק האור)

הענין שאברהם היה אחר העקידה במדריגה זו שהצטער מאוד ונשפל רוחו  
לאשר לא זכה לגמור ציווי ה' בשלימות הגמור. והרהר בלבו לאמר כי הוא עצמו  
חייב בדבר שלא נגמר ונעשה החפץ ורצון הבורא להקריב את יצחק בנו על גבי  
המזבח. כי הקב"ה הבטיחו כי ביצחק יקרא לך זרע. וממילא כאשר לא היה עדיין  
ליצחק זרע לא היה במציאות כלל שיהיה נקרב עולה. אבל באם היה משיאו לו  
אשה מבנות ענר וכו' והיה לו ליצחק זרע קודם העקידה. כבר היה יכול להתקיים  
מאמר ה' יתברך שהבטיחו. וממילא היה ביכולתו להקריבו לעולה והיה נגמר  
ונעשה רצון ה'. בישור הקב"ה שאל יצטער בזה כלל כאשר לא היה שום מציאות  
שיהיה ליצחק זרע עד עכשיו. ולא היה אפשר כלל מקודם כי כעת נולדה בת זוגו.  
וההבטחה כי ביצחק יקרא לך זרע היא דוקא ממנה. ומתחילה כליעה נוצרית לא  
אמרתיה כי שחטוהו אלא העלהו. ובדאי נעשה מאמרי על ידך בלי שום הפסד  
וגרעון כלל:

ותלד הבכירה בן ותקרא שמו מואב (יט, לו)

מעשה נורא מובא בהקדמה לשו"ת "אגרות משה" (חלק ח). "בליובאן היו  
גדולי תורה רבים ורבינו (הגר"מ פיינשטיין זצ"ל) היה מספר את המעשה דלהלן  
כדי להראות שהיו מהם שהגיעו למדרגת רוח הקודש כמעט, של גילוי אמיתי  
בתורה: "בתחילת חורף תרפ"ב חלה אחד מבעלי הבתים ונפל למשכב במין חולי  
מוזר ולשונו התנפחה בפיו. כאשר תקיף ליה עלמא, ורבי משה בא לבקרו, ביקש  
החולה להוציא כל איש מעליו וסיפר לרבינו את סיבת חליו.

וכה סיפר, שבוע קודם לכן, בשבת פרשת וירא הקשה כיצד זכו בנות לוט  
שהמשיח יהיה מצאצאיהן אף שלא בושו בגילוי עריות שעשו, והודיעו שבניהן  
הם מאביהן, ודיבר עליהן בדרך בזיון. בלילה הופיעו בחלומם שתי נשים זקנות  
מאד, שראשן ופניהן מכוסים ואמרו שהן בנות לוט, הן הוסיפו ואמרו לו ששמעו  
את מענתן, ובאו מעולם האמת לענות לו.

הן טענו שהיו יכולות לומר שמאחר שהן ממשפחת אברהם וניצלו בדרך נס  
מסדום, לא היו תולים בהם מעשה זנות והיו יכולות לייחס לעצמן כל מעשה נס  
כך שהיו יכולות לומר שנתעברו מן השכינה כביכול, ולייסד דת חדשה כנצרות,  
ולכן קראו לבניהן עמון ומואב להודיע שכאשר אשה מתעברת יש לוולד תמיד אב  
בשר ודם, בזכות זה זכו ויצא מהן המשח האמיתי.

עוד אמרו לו שהוא חטא גדול כאשר דיבר עליהן בדרך בזיון, ומאחר  
שהוא דיבר עליהן בזלזול הוא ייענש מידה כנגד מידה כמרגלים (רש"י במדבר י"ד  
ל"ז) ותשתרבב לשונו ותתנפח בחולי משונה, וכך ימות. כשסיים האיש לספר את  
סיפורו היסב את פניו אל הקיר ונפטר לעולמו. רבינו ראה בכך עניין אמיתי, מאחר  
שגם ההסבר נראה לו הסבר אמת".

## מאוצרות המגידים

ויאמר בי נשבעתי נאם ה' כי יען אשר עשית את הדבר הזה ולא חשכת את בנך  
את יחידך (כב, טז)

יש המקשים, מה בעצם היתה הגדלות המיוחדת של אברהם אבינו במעשה  
העקידה? נכונותו לשחוט את בנו? וכי מה יכול היה לעשות, הרי הקב"ה צוה עליו  
"קח נא את בנך... והעלהו לעולה", האם יכול היה שלא לשחוטו?

סוד הענין טמון כאן בפסוק, וכך דרשו חז"ל במדרש (ויק"ר כט, ט)

"כי נשבעתי נאם ה', מה צורך היה לשבועה? ר' ביב בר אבא בשם ר' יוחנן  
אמר: עמד אברהם בתפילה ותחנונים לפני הקב"ה ואמר לפניו: רבש"ע, גלוי וידוע  
לפניך, בשעה שאמרת לי 'קח נא את בנך את יחידך' היה בליבי מה להשיבך, והיה  
בליבי מה לאמר: אתמול אמרת לי 'כי ביצחק יקרא לך זרע', ועכשיו אתה אומר לי  
'העלהו על לעולה?' אלא כשם שהיה לי מה להשיבך וכבשתי את יצרי ולא  
השבתיך חחרש לא אשמע וכאלם א יפתח פיו – כך כשהיה בניו של יצחק באים  
לידי עבירות ומעשים רעים, תהא מזכיר להם עקידת יצחק אביהם, ועמוד מכסא  
דין לכסא רחמים".

אנחנו מוכנים לעשות הרבה דברים, אבל לפחות להגיב איזו תגובה. אני מוכן  
שחברי יעשה לי הכל, אבל לפחות שידע שהוא לא נהג עמי בצדק, מה, גם זה  
אסור לי!

כשצויהו הקב"ה על העקידה, יכול היה אברהם לומר: "רבש"ע אני מוכן, אבל  
רק תסביר לי דבר-מה, רק שאלה אחת קטנה: הרי הבטחתי שממני ייבנה עם  
ישראל! אבל אברהם לא הגיב, לא שאל שאלות, וביקש שבשכר זה גם הקב"ה  
לא יגיב כשעם ישראל יעשו עבירות. לבקש מהקב"ה שימחל – זה הוא לא היה  
יכול. כיצד ניתן למחול על עבירות?! רק זאת הוא ביקש: אני סרגתי את פי – גם  
אתה, רבש"ע, אל תעשה כלום. כביכול.

וזה לא היה הנסיון הראשון שלו. בפרשה הקודמת הקב"ה מצווה עליו: "לך לך  
מארצך וממולדתך ומבית אביך". היה זה דבר קשה מאוד עבור אברהם אבינו.  
אברהם בנה את ביתו בחורן. הוא עמל קשות להחזיר את כל אנשי המקום  
בתשובה, עוד עבודה רבה היתה לפניו, והנה הקב"ה אומר לו "לך לך"! ומבטיח לו  
שיהיה לו שפע וכל טוב במקום החדש. ומה עושה אברהם? לא שואל שאלות,  
אלא מיד "וילך אברהם כאשר דבר אליו אלוקים", הוא משליך מאחוריו את הכל  
והולך!

וידעתי אין זה הכל. סוף סוף הוא מגיע לארץ כנען, והנה בפעם הראשונה  
בהסטוריה האנושית נהיה רעב בעולם. אין מה לאכול. הרי הוא היה יכול לבוא  
בתלונה ולומר: "רבש"ע אמרת לי לך לך אל הארץ אשר אראך, ויהיו לך ברכה  
והצלחה וכל טוב, ועתה, כשהגעתי לכאן – אין לי מה לאכול. זה דבר שלא היה  
לפני כן, פעם ראשונה שאין מה לאכול. ומה עם ההבטחה שהבטחת לי רבש"ע?  
אבל הוא לא אמר מילה!

**"לוט ישב בשער סדום"**

כשהגיעו המלאכים להפוך את סדום מצאו את לוט ישב בשערה שבאותו יום מינווה שופט עליהם (רש"י בראשית יט, א). ותמוה: במשך יובל שנים לא נהפכה, וביום שמינו את לוט כשופט, דוקא אז נהפכה? לכאורה, עם שופט צדק כלוט, היו להם סיכויים לשפר את דרכם!

אקדים לתשובה ספור מעשה, ובי היה מעשה.

כשהשתלטו הרוסים על ליטא אסרו על קיום הישיבות, סגרו את תלמודי התורה, אטמו את המקוואות, אבל לא יכלו לאסור את האנשים, כבודדים, לקיים מצוות דתם. ונבנהרדוק, הן יודעים אתם, חכנונו לאור: "לא יבוש מפני המלעיגים עליו בעבודת השם", גירא בעיני השטן! הלכתי אפוא בחוצות העיר כשציציותי בחוץ.

ההשטן הגיע. שוטר עצרני: "מה החוטים האלו?!"

"בגד של יהודים", אני עונה. "יש ברוסיה חופש דת!"

עיניו ירקו ברקים: "חופש דת בבית. ללכת כך ברחבו זו התגרות, פרסומת לדת. פעילות אנטי מהפכנית", צמד מלים שעורר הלחלה באותם ימים. "את התעודות!" הרי לך. הייתי פליט מפולין, חסר תעודות. זו היתה עברה פלילית, שעלולה לסבך בצרות צרורות!

"בוא אתי, במשטרה יחקרו". וימצאו שאני בן ישיבה ואיני עובד, "טפיל" לפי הגדרתם, עברה נוספת. אך מה באפשרות לעשות, כאשר אבדתי אבדתי.

אנו הולכים, וכולם סוטים מסדרנו כאילו היינו מצורעים. איש אינו רוצה בקשרים, לא עם שוטר ולא עם אסיר.

תוך כדי הליכה אני שולף מהכיס שני רובלים, ומושיט לו.

"טוב ויפה", הוא מסנן בארסיות. "פרופוגנדה, פרסומת חוצות לדת, וחסר מסמכים, ומנסה לשחד שוטר בעת מלוי תפקידו. תמשיך כך, לקבור את עצמך!" ומחיש את צעדיו לעבר תחנת המשטרה. כשנגיע לשם אני אבוד, הדברים יצאו מכלל שליטה.

"טוב", אני עונה. "תגייד אתה, כמה?"

"חמישה, לא פחות."

למזלי הטוב, היה לי. החמישייה החליפה ידיים והוא הפטיר: "לך, ושלא אראה אותך יותר". בלי חמישה רובלים, התכוון.

והבנתי שבסדום היו חוקים נוראים, ואיך שרדו שם? אם לא במתן קופיקות אזי במתן רובלים. אבל ביום בו מינו שופט הגון שאינו נוטל שוחד ושופט בנוקשות על פי חוקי סדום, אחת דינה להחריב!...

**לוט, ואנחנו**

נפש האדם מי ידע! "ויסע לוט מקדם" (בראשית יג, יא) הסיע עצמו מקדמונו של עולם, אמר: אי אפשי לא באברהם ולא באלוקיו (רש"י) - והכניס אורחים במסירות נפש, ואפה מצות כמנהג שראה בבית אברהם (רש"י בראשית יט, ג)!

ואם אתה תמה על כך, בוא וראה: קורח חלק על משה רבינו ונבואתו ועל תורה מן השמים. משך אחריו מאתיים וחמישים ראשי סנהדראות, ואת און בן פלת להשתלף, אבל נתן תקיעת כף. אמרה לו אשתו: "תישן, ואני אסתדר אתם". באו לקראו, וחפפה ראשה בפתח האוהל. אמרו: אין זה צנוע לשוחח עמה עתה, והלכו לבדם אלבדם (סנהדרין קט ע"ב).

כיצד יובן: לחלוק על משה ועל תורה מן השמים, "בהצותם על ה'" (במדבר כו, ט), ובה בעת להקפיד על הידורי צניעות! כמה סתירות מתרוצצות בנפש האדם! בין חמש העבירות שעבר עשו בו ביום, מנו (בבא בתרא טו ע"ב) שכפר בעיקרו, וביזה את העבודה שהיתה בכורות. לא מובן: וכי דורשים מהכופר בבוא שיעריך את עבודתו?! הלאה: אם כפר בעיקר, מדוע חפץ בברכות. וזעם כל כך על יעקב שנטל, עד שנדר להרגו. וצעק צעקה גדולה ומרה עד מאד, ונשא קולו וככה. הלא כל הברכות, ממקור הברכות, "ויתן לך האלקים" (בראשית כז, כח). איך אפשר לכפור בבוא ולחפץ בברכותיו?

אך זה האדם! רבי ירוחם ממיר זצ"ל אמר, שלשוא הוגיעו חכמים וחוקרים מוחותיהם ליישב סתירות בהנהגת האדם, כמה דיו נשפך וכמה קולמוסים נשתברו בסנינות אלו, ולחנם. ומדוע, כי אין כאן כל תמיחה: במהותו, האדם הוא יצור מלא סתירות!

אני זוכר שספרו. אחד מראשי ההסתדרות, פוקר ומעביר על דת, רחץ בימה של תל אביב ונקלע למערבולת. למזלו, הבחין בו המציל. מיהר לסירתו, אל החסקה, ומשהו. כשהגיע אליו שמעו זועק בחרדה: "אני לא חוזר בתשובה, אני לא חוזר בתשובה!"

נו, תאמרו, הלא גמרא מפורשת היא (ערובין יט ע"א): רשעים, אפילו על פתחו של גיהנום אינם חוזרים בתשובה. אבל לא, תשמעו עד הסוף. כששבה אליו רוחו שאלו על כך. ספר לו: גדלתי בבית דתי, אבי היה חסיד סלוניים. נמשכתי אחר רוח התקופה והתפקרתי, החלטתי לעלות עם גרעין חלוצי ולייסד קיבוץ בארץ ישראל. אמר לי אבי: יתכן שאנו נפרדים לנצח ולא אראה אותך עוד, כפי שאכן היה. יש לי אליך בקשה אחת. לפני שאתה עולה ארצה, לך להפרד מהרבי, לקבל ברכת הדרך. האמת, כבר לא הייתי שם, אבל איך אומרים, בקשה אחרונה ממלאים. חבשתי כיפה ונכנסתי אל הרבי. הוא ידע בדיוק מי אני והיכן אני, ואמר לי: "גדלת כאן, אבל האדם הוא בעל בחירה, ונסחפת למחוזות אחרים. אבל כלום לא יעזור לך, שרשיך כאן. דע, שלא תמות בלי תשובה!"

כשיצא, תלש את הכיפה ושוב לא כסתה את ראשו. וכעת, שנכנס לים ונגרף למערבולת, חשש שקיצו בא ונזכר בדברי הרבי. החל לזעוק שאינו חוזר בתשובה. ואם אינו חוזר, הרי לא ימות. שהרי כך הבטיח הרבי. והראה, שאכן ניצל! ואני מתבונן ושואל: ייצור כזה, כופר או מאמין?!

אם כופר הוא, מה לו ולהבטחת הרבי. ואם מאמין, למה לא הניח הבוקר תפילין?

והתשובה: אדם רגיל הוא, גדוש בסתירות...

כמה שנונו בנובהרדוק את הסיפור מ"חובות הלבבות" (סוף הקדמה שער הבטחון): חסיד נסע לסחור ולהתעשר במדינת הים, ומצאם עובדים לפסלי עץ ואבן. ולגע בפני הכומר: "איזה עיוורון וסכלות, לסגוד לפסל מעשה ידי אדם!"

התעניין הלה: "ואתה, למי עבודתך?"

התלהב: "לאלקים היחיד שברא הכל, ומשגיח על הכל, ומפרנס לכל!"

אמר לו: "מעשיך סותרים את דבריך!"

תמה: "הכיצד?"

הסביר: "אילו האמנת במה שאמרת, היה אלוקיך ממציא לפניך פרנסתך בעירך ולא היית טורח לעבור אורחות ימים לחפשה!"

נסתמו טענותיו, ושב לעירו, ולא יצא ממנה!

ולעניינו, הבין שחי חיי סתירה!

(והגדת)

**"ותלך ותתע"**

**"וישכם אברהם בבקר ויקח לחם וחמת מים ויתן אל הגר, שם על שכמה, ואת הילד וישלחה, ותלך ותתע במדבר באר שבע" (בראשית כא, יד). ופרש רש"י: "ותלך ותתע", חזרה לגלולי בית אביה.**

מזעזע.

נזכור: הגר בת פרעה היתה (תרגום יונתן בראשית טז, א) שאמר: מוטב שתאהבתי שפחה בבית זה, ולא גבירה בבית אחר (בראשית רבה מה, א). והיתה שרה מגיירת את הנשים, והגר דולה ומשקה מתורתו. עד שנתנתה לאשה לאברהם, וסברה שעולה היא בצדקתה על שרה, ושרה דרשה כפפותיה. וברחה, וראתה שני מלאכי מרום, ושמחה: "הגם הלם ראיתי אחרי ראי (בראשית טז, ג). רגילה היתה לראותם בבית אברהם, וסברה שראתה בזכות אברהם. ועכשיו ברחו, ורואה בזכות עצמה, ולא מלאך אחד אלא ארבעה בזה אחר זה, ולא נחרדה (רש"י).

הגע עצמך: רבי שמעון בר יוחאי יצא בשליחות חבריו להצלת כלל ישראל, ובא עד לסייעו. בכח ואמר: "ומה שפחה של בית אבא [הגר] נזדמן לה מלאך שלוש פעמים, ואני לא פעם אחת? יבוא הנס מכל מקום!" (מעילת יז ע"ב). אלמלא נכתב, אי אפשר היה לאמרו: גדולה מרבי שמעון בר יוחאי!

וכתב הרמב"ן (בראשית כד, טב) שיצחק אבינו - יצחק אבינו! - קבע מקום תפילתו בבאר לחי רואי, בה נגלו המלאכים להגר, והמקום קנה קדושה!

ארבע עשרה שנה היתה אשתו של אברהם אבינו, הלא תקופה היא. ואף לאחר שפרשה שמרה עצמה, ונאים היו מעשיה כקטורת, ולבסוף שב אברהם אבינו ולקחה לאשה (בראשית כה, א וברש"י). ואיך יובן שחזרה לגלולי בית אביה? ויותר, שבתוך שעה זכתה להתגלות מלאך ולנס מופלא!

לא, אין הדברים כפשוטם, ואיך יובנו?

רבי מרדכי פרוגמנסקי האיר בהם עינינו, ובמעשה שהיה -

בערב שבת הוצרך לנסוע לקובנה. עלה לרכבת, ומולו ישב יהודי הדור צורה. התפתחה שיחה והלה סיפר שהוא שוחט ומוהל, שתא אומניות הקשורות למזל אחד (שבת קנו ע"א) וגם מגמת פניו לקובנה, עליהם לרדת במינסק ולהחליף רכבת. הנסיעה התארכה ונמנמו מעט. כשהתעוררו נוכחו שהחמיצו את מינסק. הרכבת המשיכה הלאה, והם אנה הם באים.

"מיר האבן זיך פארבלאנדזעט!" תעינו בדרכנו, קונן השוחט.

"יהודי אינו תועה!" פסק רבי מרדכי.

"מה?!" נתן בו השוחט עיניים תמהות.

"יהודי אינו תועה", חזר רבי מרדכי נחרצות. "על הפסוק: ותלך ותתע, דרשו שחזרה לגלולי בית אביה. ואיך רמוז הדבר, משום שיהודי אינו תועה! - המדרש מספר שספינה ובה יהודי אחד מגיעה לנמל זר. אמרו לו הנוסעים הנכריים: "קח כסף ועלה לעיר וקנה לנו אוכל!"

אמר להם: "הן זר אני פה כמותכם, ולהיכן אלך?"

אמרו לו - הגויים! - "וכי יש יהודי זר? בכל מקום שאתה הולך, אלקיך עמך!"

(דברים רבה ב, טז) -

נרד בתחנה הקרובה, וה' יצליח דרכנו!"

משך השוחט בכתפיו, מה היה לו לומר.

הרכבת עצרה, וירדו בלב הישימון. כפר נדח השתרע במרחק. שמו אליו פעמיהם. אין להם בררה, עוד מעט שבת. פגשו גוי, ושאלו האם מתגורר כאן יהודי. הפנה אותם לבקתה אחת. נקשו בדלת, ובאיזו שמחה קדם בעל הבית פניהם: "אמרו לי, אולי אחד מכם מוהל?"

"כן, אני, מדוע?!"

חיבוק עז, והמארח אמר: "היום מלאו לבני שמונה ימים, הזמנתי מוהל מהעיר ולא בא, איני יודע מה קרה. הפלתי תחינה לפני הקדוש ברוך הוא שימציא לי מוהל. גם עגל קניתי לסעודת המצוה. אולי כבודו גם שוחט, במקרה?"

"במקרה", גם שוחט וגם מוהל.

"חבל רק שאין כאן איזה רב גדול, שיהיה סנדק."

"הבאתי עמי גם רב גדול", אמר השוחט.  
"נו, האם יהודי תועה", שאל רבי מרדכי...



(הגדת)

וכו', וכידוע עוד ש"אשה מכרת באורחים" (ב"מ פ"ז) אז מה צריכים לטרוח להבין איך היא ידעה? - ידעה וגמרנו.

התירוץ של הרזיניער הוא נורא ועמוק, תירוץ נפלא:

אומרים בתפילה בשבת "בפי ישרים תתרום, ובשפתי צדיקים תתברך, ובלשון חסידים תתקדש, ובקרב קדושים תהלל". - ארבע דרגות זו למעלה מזו - ישרים, צדיקים, חסידים, קדושים. ולצידם ארבעה סוגי לשונות - בפי, בשפתי, בלשון, בקרב. מה הכוונה?

"בפי ישרים", פה הוא הגלוי ביותר מכל הארבע ביטויי לשון. כאשר הפה מדבר שומעים ורואים כולם, זו הדרגה הראשונה של האנשים הישרים, - כי כבוד הקב"ה מורמם בפיהם החיצוני.

למעלה מהם מהישרים - הם הצדיקים, שמלאכת הקודש שלהם יותר פנימית - "ובשפתי צדיקים" - השפתיים לפעמים חתומים סגורים. - והצדיקים מברכים בשפותיהם.

"ובלשון חסידים" הלשון היא יותר פנימית, והרבה יותר מכוסה, טמיר ונעלם עפ"י רוב, כי אכן קשה להכיר את מעלתם של החסידים, והם, מקדשים את הקב"ה בלשונם.

הדרגה הגבוהה ביותר היא של הקדושים "בקרב קדושים" קדושים כמלאכים, והם נסתרים וחבויים עמוק בקרבם, לא שייך להכיר את עבודתם "בקרב קדושים תתקדש!" ומאד אפשרי שמסתובב בבית אדם קדוש, וכלל לא מכירים אותו, כי "בקרב קדושים תתקדש" זו מהותו. וא"כ זו שאלת הגמרא, כיון שאכן אלישע היה "איש אלוקים קדוש" מהיכן ידעה זאת, וכי הצליחה

לגלות את זה והרי "בקרב קדושים" הכל טמון במעמקים "עם ה' אלקיו?" משיבה הגמרא שראתה סימנים - הבחינה שלא נראה זבוב על שולחנו וכו'. ע"כ דברי הקדוש שאמר דברים קדושים.

ואני מוכרח לספר לכם:

### הזבובים סביב לרבי אליהו

כשרבי אליהו לאפיאן עלה מהגולה לשכון בארץ הקודש לירושלים, מקום מגוריו היה - בחדרון שהשכירו לו בישיבת קמניץ. הייתה לי אז את הזכות להתגורר במחיצתו כמה חודשים.

ויהי היום, ורבי אליהו נקרא לשמש כמשגיח בישיבת זכרון יעקב. (ידוע שכשהיה בביתו של החזון איש, ביקש החזון איש מרבי אליהו שעל אף זקנותו יסכים לשמש כמשגיח כאן בארץ הקודש, לחש לו החזון איש בשקט ובהתרגשות: "עוד ינובון בשיבה, דשנים ורעננים יהיו, להגיד!" עוד תאמרו ותגידו, ותזכו להעמיד תלמידים").

יום יומיים, לאחר שעזב את החדר בקמניץ. נכנסתי לחדרו לסדר את החפצים, ונוכחתי כי בחלל החדר עפים זבובים רבים. נעמדתי על עומדי ותפסתי את ראשי: "אוי, כל כך חם כאן, ועד היום לא הבחנתי בזבובים, לא נעקצתי מיתושים" גם נוכחתי במאמר חז"ל בפרשתינו (בראשית רבה פרשה נד) ויהי בעת ההיא ויאמר אבימלך ופיכל שר צבאו, ברצות ה' דרכי איש גם אויביו יושלים אתו (משלי ט"ז), רבי יוחנן אמר זו אשתו שנאמר (מיכה ז) "אויביו איש אנשי ביתו וכו'", א"ר ברכיה אויביו גם אויביו, לרבות מזיקי ביתו, כגון יתושים ופרעושים וזבובים". התבוננתי איך שעד אותו יום, בקיץ החם, והצפיפות, לא נראו יתושים וזבובים בחדרינו. אלא שלא סיפרתי זאת לאיש כי חששתי שמא אני טועה, ובוודאי ילעגו לי, יאמרו: "ר' שלום מספר מעשיות..."

חלפו כמה שנים, ובני שיחי, (רבי יצחק שברון) שלמד ב"זכרון יעקב" תחת עינו הפקוחה של רבי אליהו, שב מהישיבה לירושלים לחג הסוכות, וביום טוב של חג אמר, אבא, אספר לך עובדה מענינת מרבי אליהו:

אם ידוע לך, זכרון יעקב מסובבת בפרדסים וכרמים, כאשר ריבי רבבות של יתושים שונים עפים באויר. ויהי היום, בתקופת תמוז, באחד היעוורים מפי ראש הישיבה רבי נח שמענוביץ, ההיכל היה עמוס ביתושים באופן נדיר. הבחורים סבלו מאד. גם ראש הישיבה נאלץ לדחות מפניו יתושים שוב ושוב באמצע השיעור. והנה לפתע פנה רבי נח ליושבים בסמוך אליו, ועיניו פרוצו דמעות קלות: תראו נא! שם בצד, איך שהמשגיח יושב ומקשיב לשיעור (כדרכו של רבי אליהו להשתתף בשיעורים) ובמחיצתו אין זבובים, אין! ראו נא קינדרלאך! בכה ראש הישיבה הגדול והצדיק, הוא ביקש מהם להביט על המשגיח הישיש.

כששמעתי סיפור זה, כבר הסכמתי בעצמי לספר גם את מה שאני ראיתי. (להגיד)

## בדרך הדושה

אי נימא דאי" מוחזקת לנו מאבותינו, כיון שנפלה בחלקו של שם כשהילק נח את הארץ לבניו כפי שכתב רש"י בפ' לך עה"פ והכנעני או בארץ, ע"ש, א"כ מעולם שייך אר"י לבני ולא היו יכולים העכו"ם לאסור שום אילן. וא"כ מדבקע אברהם עצים מאילן שבביתו ולא לקח עצים בדרך, ע"כ צ"ל דא"ר אינה מוחזקת לנו, והיי יכולים לומר מהגלות התחיל משונלד יצחק ונשלם הזמן, ויש"א המדרש ויבקע עצי עולה בביתו ואח"כ הלך אל המקום וכו' ע"כ דס"ל דאי" אינה מוחזקת לנו, לכן שפיר בקע הים לפני בני דנשלם הזמן כבר.

(בנין דוד)

ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה אשר יאמר היום

בהר ה' יראה. (כב, יד)

ויבקע עצי עולה (כב, ג)  
במדרש "לכן בקע הים לפני בני". ונ"ל דמבואר בשל"ה הק' וז"ל דמתחילה לא רצה הים להיבקע דעייין לא הגיע הזמן ת' שנים לצאת ממצרים, ובקע אח"כ כי הגלות התחיל משונלד יצחק ונשלם הזמן, אמנם המפרשים הקשו הא נאמר כי יגר יהיה זרעך בארץ לא להם? ויצחק היה בארץ ישראל אשר מוחזקת לנו מאבותינו, ותירצו דאיתא כב"ד דא"ר אינה מוחזקת לנו. והנה בתפארת יהונתן כתב דלכן בקע אברהם עצי העולה בביתו, ולא היה יכול לקח עצים על הדרך מאיזה אילן, דמבואר בע"ז (ג, ב) דאין לך אילן שלא עבדו בו עכו"ם, ומחובר אסור לגבוה. לכן בקע עצים מאילן שלו שלא עבדו בו עכו"ם. ע"ש. והנה מבואר שם בש"ס דלמדנו דא"ר מוחזקת לנו לא היו יכולים לאסור שום אילן, דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו. א"כ

# אי שש לרעהו

לקט אמרות חז"ל  
רעיונות, עובדות  
והנהגות מגדולי  
ישראל,  
על מדות טובות  
שמביאות לאהבת  
הזולת הנלמדות  
מפרשת השבוע

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402  
טל: 02-5671812-05 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

ליקוט ועריכת: יצחק בן אהרן  
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת  
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

שבת קודש יח חשוון תשע"ז: הדלקת נרות: ירושלים 4:03 תל-אביב: 4:17 חיפה: 4:07 מוצאי שבת: ירושלים: 5:17 תל-אביב: 5:18 חיפה: 5:16 ר"ת: 5:54

## פרשת וירא

### הכנסת אורחים

#### מצוה להכניס אורחים לביתו ולספק להם אכילה שתיה ולינה!

נלמד מהפסוק: "ויאמר... אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבור מעל עבדך..." (פרק יח-ג)

למדו מכאן חז"ל: גדולה הכנסת אורחים מקבלת פני שכנה. דכתיב "ויאמר... אם נא מצאתי... אל נא תעבור" (שבת קכז:). ולעיל על הפסוק: "והוא יושב פתח האהל כחם היום" (יח-א) כתב רש"י (מגמרא ב"מ פו:) הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה שלא להטריחו באורחים, ולפי שראוהו מצטער שלא היו אורחים באים הביא המלאכים עליו בדמות אנשים.

אמרו חז"ל בגמרא (שבת כג:): "מאן דרחים רבנן יהיו לו בנין רבנן ומאן דמוקיר רבנן יהיו לו חתנין רבנן" וצריך להבין מהו ההבדל בין שניהם? מדוע מי שאוהב תלמידי חכמים זוכה שיהיו לו בנינים תלמידי חכמים, ומי שמייקר ומעריך תלמידי חכמים אינו זוכה אלא לחתנים כאלו!?

**ביאר** זאת המשגיח דקמניץ הגה"צ רבי משה אהרן שטרן זצ"ל, וכך אמר: אדם שהוא בדרגת "רחים רבנן" היינו שמארח את רבנן בביתו, מקרבם ומסביר להם פנים יפות, מדבר עמם בדברי תורה, מלווה אותם ומשמח אותם בתמיכה חשובה והגונה, נמצא שביתו נהיה בית ועד לחכמים, והבנים רואים את כל זאת מה שעושה אביהם, וכיצד אמם עוזרת לאביהם לעשות צדקה וחסד והם שקולים בעצה ובדעה אחת, הרי זה משפיע על הבנים, נספג בדמם ובליבם.

**הם** רואים את אהבת האב והאם לתורה וצדקה, וזהו נכס שנשאר חרות בקרבם לנצח ולא נשכח לעולם. ואז חשיבות התורה ולומדיה מתגדלת ומתייקרת בעיניהם, ומתוך זה הבנים מתקנאים לאלו הרבנים ואנשי המעלה השהים בבית אביהם, ורואים את גדולתם ואצילות נפשם ועל ידי כך חודרת ללבם אהבה לתורה וכבוד ללומדיה, עד שהם עצמם שואפים ומתאמצים גם הם להיות בני תורה, וכך הם מתגדלים ונעשים בעצמם רבנן.

**לא** כן קורה אצל אדם שהוא רק בדרגת "מוקיר רבנן" היינו שיש לו רק הערכה והערצה לרבנן בלבם והדבר בא לידי ביטוי רק מחוץ לביתו. כי אמנם הוא מלא וגדוש הערכה ואהדה לרבנן, אבל הבנים אינם זוכים לראות זאת במעשיו בפועל, וממילא אין מה שיחרת בלבם ובמוחם. אין להם ממה להתרשם, חסר להם ציור ודוגמא שיעוררו בהם את התשוקה להיות כמו הרבנים שאביהם מעריץ, ולכן, אמנם מגיע לאיש כזה שכר שחתניו יהיו רבנן, על כך שמכבד ומייקר רבנן, אבל רק חתנין דרבנן, שנתגדלו לרבנן בזכותם שלהם ולא בזכותו. עכ"ד.

**וכשמכניס** אורחים לביתו ומגיש לפניהם דברי מאכל, מנהג נאה הוא לאכול עמם! בכך נותנים להם הרגשה טובה. יתכן למצוא לכך מקור בדברי חז"ל: "האופה מיום טוב לחול אינו לוקה הואיל ואם יזדמנו לו אורחים "חזי ליה" (והיה האוכל נצרך לו).

**יש** לשאול: וכי לא היה יותר מדויק לומר "חזי להו" (שהאוכל יהיה נצרך לאורחים)!! אלא מכאן, שכאשר מוגש האוכל לאורחים, מן הראוי שהוא יאכל עמם, נמצא שהאוכל נצרך גם לו, ומדויק הלשו "חזי ליה"... (וראה מסגרת)

#### מי כאן בעל הבית...?

אחד הרבנים נכנס פעם לבקר את הגאון רבי מאיר שמחה מזוינסק זצ"ל (בעל האור שמח). רבי מאיר שמחה היה שקוע במחשבה של תורה ושכח לבקש מהאורח לשבת. כשהבחין בכך, התנצל וסיפר לאורח את המעשה הבא ששמע מפי רב אחד:

**פעם** בא הקיסר לעירו וכיבד את הרב בביקור בביתו. הרב היה נרגש, הוא נעמד ובירך את הקיסר ברכה שתיקנו חז"ל, ומתוך כך נשכח לבקש את הקיסר לשבת... שאל הקיסר: "האם זהו מנהג יהודי, שאין מבקשים אורח לשבת?"

**ענה** לו הרב: "בשעה שהקיסר נכנס לביתי נעשה הוא בעל הבית ואני האורח. אני מחכה, איפוא, להזמנת הקיסר שאוכל לשבת..."

מתוך מאמר לזכרו

#### פינה מיוחדת לאורחים...

**רגיל** היה כ"ק אדמו"ר רבי דוד מלעלוב זצ"ל להתנהג בדיוק כמו אורחיו (כדי שירגישו בנוח). כאשר הרבו האורחים באכילה, עשה אף הוא כמותם. הרבו בשתייה, הרבה אף הוא בשתייה.

**פעם** אירח הרבי בביתו, יהודי עני ומגושם שאכל אכילה גסה... עשה רבי דוד כמוהו. שאלוהו: מהיכן לקח הרבי מקום באיצטומכא לאוכל כה רבו השיב רבי דוד: כשם שיש לי בדירתי מקום מיוחד לאורחים, כן יש לי בקיבתי פינה מיוחדת לאורחים...

ח"ס"מ

עלון השבוע פרשת וירא הוקדש לעילוי נשמת  
ר' שמואל עבי בן ר' חנוך מיכאל הלוי ז"ל  
נלב"ע כג' מרחשון תשמ"א

ת. נ. צ. ב. ה.

## מצוה לבקר את החולה ולסדר כל הדרוש לו!

**נלמד מהפסוק: "וירא אליו ה' באלוני מומרא" (פרק יח-א)**

וכתב רש"י: "לבקר את החולה. אמר רבי חמא בר חנינא יום שלישי למילתו היה ובא הקב"ה ושאל בשלומי". אף אנו נלמד לבקר את החולה, שכן חובתינו להתדבק במדותיו של הקב"ה וללכת בדרכיו. כמו שאמרו חז"ל על הפסוק: "אחרי ה' אלוקיכם תלכו... ובו תדבקון" (דברים יג-ה) וכי אפשר לאדם להלך אחר השכינה, והלא כבר נאמר "כי ה' אלוקיך אש אכלה הוא", אלא להלך אחר מדותיו של הקב"ה, מה הוא מלביש ערומים אף אתה הלבש ערומים, מה הוא ביקר חולים אף אתה תבקר חולים (סוטה יד.).

אמרו חז"ל בנגמרא (נדרים מ): "כל המבקר את החולה ניצול מדינה של גיהנם... ואם ביקרו מה שכרו - בעולם הזה - ניצול מיצר הרע". ותמה בעל הכתב סופר: מה פשר אריכות הלשון "ואם בקרו" הרי די היה לומר "מה שכרו בעולם הזה"?

**וביאר הכתב סופר**, שהנה עיקר הטעם לביקור חולים הוא שיראה המבקר מה נדרש לו לחולה בסמי הרפואה או בצורכי המאכל וידאג לספקם לו.

**וידוע** כי בהרבה מצוות מועיל שיעשה המצוה ע"י שליח, אף שמצוה בו יותר מבשלוחו, מכל מקום אם נעשתה המצוה ע"י שליח קיים המצוה [שהעיקר בזה התוצאה שנעשתה ע"י השליח]. ואולם לא כן במצות ביקור חולים וקבורת המתים וניחום אבלים, שמצוות אלו צריך שיעשה אותם בעצמו ובגופו, [ואם עשאם ע"י שליח קיים רק חלק במצוה]. שכן, מלבד תוצאת המצוה, יש עוד תכלית שיתן אל לבו כאשר שרואה את חברו חולה, או מת מוטל לפניו, או אבלים מתאוננים ומתאבלים, ע"כ יתעורר לבו וישוב אל ה' אשר חטא לו, וזה כמובן אי אפשר לעשות ע"י שליח.

**הוא** שאמרו חז"ל "כל המבקר את החולה ניצול מדינה של גיהנם". "כל" לרבות אף שעושה ע"י שליח, מכל מקום יש לו שכר מצוה שינצל מהגיהנם. וממשיכים חז"ל: "ואם בקרו מה שכרו". כלומר, אם הוא בעצמו ביקרו בגופו ולא ע"י שליח "מה שכרו בעוה"ז? כלומר: איזו תועלת יקבל ע"י? והשיבו, שינצל מיצה"ר ע"י שיתן אל לבו ממה שרואה, וישוב בתשובה.

**הגאון רבי חיים פלאגי** זצ"ל מביא (בספרו **תוכחת חיים** - ויחי) תמיהה במצות ביקור חולים, שנוהגים לבקר את החולה מחוץ לחדרו ושואלים בשלומו ואין נכנסים פנימה. ולכאורה מה תועלת יש בזה לחולה שהרי אם המבקר בחוץ, כיצד נוטל אחד ממשים מחוליו?!

**אלא** התרוץ הוא כי ע"י שמבקרים אותו "שרים ונכבדים" משמח נפש החולה ונהיה חשוב בעיני הבריות, ועי"ז מיקל מעליו החולי. נמצא, שאף שאין המבקר נכנס לחדרו של החולה, ישנה מצוה. שכן אומרים לחולה, פלוני בא לבקר אותך, וכשרואה שכך מכבדים אותו שמח הוא.

## נס בזכות ביקור חולים

**מעשה** באשה שעמדה ללדת אך הרופאים אמרו לה שהעובר בסכנה גדולה ואם יולד ימות מיד רח"ל. הבעל והאשה באו בדמעות אל הגה"צ רבי ראובן יוסף גרשנוביץ זצ"ל ונפשם בשאלתם, מה עליהם לעשות?

**השיב** להם הרב גרשנוביץ: "תעשו חסד, והקב"ה גם כן יעשה עמכם חסד". חזרו ושאלו: "איזה חסד לעשות?" השיב להם: "תבקרו חולים בבתי חולים ותעודדו אתם".

**אותו** זוג נסעו לביתם ועשו כדברי הרב גרשנוביץ: לאחר תקופת מה התקשרו וסיפרו שהרופאים ממש המומים. כל התחזיות שזיהו הרופאים והיו בטוחים בצדקתם שעל סמך הבדיקות הכל התבדה, ואין לרופאים שום הסבר לכך...

**אמר** להם הרב גרשנוביץ: הלא זו הבטחה ברורה בחז"ל. וכמו שמוא בספרו של **החפץ חיים** (אהבת חסד) המביא את דברי רבי יהושע (ב"ב ט): כל הרגיל לעשות צדקות זוכה לבנים בעלי חכמה בעלי עיטור בעלי אגדה וכו'.

**ומוסיף** שם החפץ חיים (בגהגה): "ומן התימא על האנשים שמחפשים סגולות שיולדו להם בנים ומוציאים על הסגולות כמה וכמה רובל כסף ויש מוציאים למאות אלפים כל אחד לפי עושרו יותר טוב שיעשו סגולה הנמצאת בחז"ל היינו שיתעסקו תמיד במדת הצדקה והחסד לעזור לעניים במה שיכולו להיות מן המעשים שהוא גדול מן העושה ויתעסקו בו תמיד ובזכות זה יתנהג השי"ת עמם גם כן במידת הצדקה וחסד וימלא רצונם בזה כמו שאמרו חז"ל דזוכה עבור זה להיות לו בנים וכן עשו הרבה אנשים בזמננו והצליחו בזה".

**בדידי הוי עובדא**

## עצה טובה לרפואה

**פעם** הביאו לפני כ"ק אדמו"ר רבי מרדכי מלכוניץ זצ"ל, חולה אנוש מוטל במיטתו. ניגש אליו הרבי ואמר עם החולה את הקטע שבברכת "גבורות" בתפלת שמונה עשרה "אתה גיבור... סומך נופלים ורופא חולים"... וחזר עמו על קטע זה מספר פעמים, ובכל פעם כשהגיע למילים "ורופא חולים" שאל את החולה: "האם אתה מאמין באמת שבורא העולם הוא הרופא חולים"? עד שהחולה התחיל לצעוק: "כן, כן!! אני מאמין באמת שהוא יתברך רופא חולים!"

**"אם כן" - אמר לו הרבי - השי"ת ירפא אותך ורד מן המיטה.** ואכן כך הוי. החולה ירד מן המיטה והלך והתחזק מיום ליום עד שנרפא לגמרי מחוליו.

**מגדולי התורה והחסידות**

## "לכו לישון ואנחנו נשהה כאן"...

**אחד** המלמדים בת"ת עץ חיים (בדור הקודם) סיפר: "בננו חלה קשות. לילה אחרי לילה היינו מרותקים ליד מיטת חוליו עד אחר הצות. הדבר השפיע עלינו קשות הן מבחינה נפשית והן מבחינה גופנית".

**"לילה אחד**, הופיע אצלנו הצדיק **רבי אריה לוי** זצ"ל בליווי רעייתו ואמר לנו: "לכו לישון ואנחנו נשהה בבית החולים עם בנכם". כמובן שסירבנו לכך או-אז הוסיף רבי אריה ואמר לנו:

**"עליכם** להבין, יש לי דברים חשובים ודחופים שאני חייב לשוחח על כך עם רעייתי, אולם איני יכול לעשות זאת בביתנו מאחר וילדנו הקטנים מצויים בחדרנו (היה להם דירת חדר) ואיננו רוצים שהם יאזינו למה שאנו מדברים"... **צדיק יסוד עולם**

## "מינזות הם מחפשים"...

**נשאל** הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א: האם מותר לעזוב חולה (בתורנות של שמירה) בזמן שהוא ישן כדי לזכות בתפלת עמידה בציבור? השיב רבי חיים בסיפור מעשה שהיה:

**"בתו של החפץ חיים** סיפרה לאמי ע"ה, כי כשהיה אביה זקן וחולה בסוף ימיו, נערכה תורנות בין בחורי הישיבה לשהות עמו ולדאוג לכל צרכיו.

**פעם** אחת התעורר הח"ח משנתו וגילה כי כל הבחורים שהיו עמו נעלמו. כששאל היכן הם, ענו לו שהם הלכו להתפלל מנחה בציבור. נענה החפץ חיים ואמר: "יש כאן יהודי זקן וחולה ומשאירים אותך כך?! מצוות הם מחפשים"?! **ר' חיים**



## להטיב לזולת ולגמול חסד עמו בכל עת ובכל מצב !

**נלמד מהפסוק: "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו..." (פרק יח-ט)**

ואמרו חז"ל: שלשה סימנים יש באומה זו [ישראל] רחמנים ביישנים וגומלי חסדים... גומלי חסדים דכתיב: "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו... לעשות צדקה ומשפט" (יבמות עט.)

אמרו חז"ל בירושלמי סנהדרין (פ"י א): אמר הקב"ה לישראל: בני, אם ראיתם זכות אבות וזכות אמהות שנתמוטטו (היינו שזכותם שוב לא ממשיכה להשפיע על הדור) לכו והדבקו בחסד. וזה נלמד מהפסוק (ישעיה נד-י) "כי ההרים ימושו והגבעות תמוטנה". "כי ההרים ימושו" - זה זכות אבות. "והגבעות תמוטנה" - זה זכות אמהות. מכאן ואילך "וחסדי מאתך לא ימושו... אמר מרחמך ה'".

**ומבאר החפץ חיים (אהבת חסד ח"ב פ"ה) כי אברהם אבינו במעשיו הטובים, שהיה רק טוב וחסד לכל העולם (כדמוכח בפרשת וירא) וכן יתר האבות שהלכו בדרכיו כדכתיב "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט", מכח זכות זו השפיע הקב"ה חסדו על כל הבריות. ועל ידי מעשי האבות נמשכה ההשפעה השמימית על כל העולם.**

אך ידוע שכאשר האדם, באשר הוא, נמצא תחת גבולות הזמן וממילא גם להשפעת כח מעשיו יש גבול. לכך יעץ לנו הכתוב שכאשר נראה שנתמעט זכותם של האבות אזי אנו בעצמנו נעורר את מדת טובו וחסדו של הקב"ה עלינו, על ידי שנתדבק במעשינו במדת החסד, ואז מדה במדה יתדבק חסדו עמנו.

**ומוסיף החפץ חיים:** והנה עתה, שמדת הדין גברה מאד על העולם, ואין שום עיצה להנצל מן הצרות המתחדשות יום ויום, מה מאד יש להתחזק במדת החסד, כדי שעלי"ז תתעורר מדת החסד העליונה ויקיים עלינו מה שאמר הכתוב "וארשתוך לי בצדק ובמשפט ובחסד וברחמים".

**ואמרו חז"ל,** שאומר הקב"ה: ומה אלו שהם בעצמם צריכים חסד, עושים חסד אלו עם אלו, אני, שאני מלא חסד ורחמים, על אחת כמה וכמה שאני צריך לגמול חסד עם בריותי.

**כיצד יתעורר האדם לעשות חסד?** מיעץ החפץ חיים (בספרו אהבת חסד ח"ג פ"ח): "ע"י שיתבונן תמיד בכתובים ובמאמרי חז"ל המספרים לנו בגודל שבח המדה הקדושה הזו ויתברר ויתאמת אצלו שזה הוא רצון השי"ת שנרגיל עצמינו להתנהג ברחמים ובחסד עם זולתנו. כדכתיב "ללכת בכל דרכיו" ופירשו חז"ל בספרי: אלו הן דרכי השי"ת שנאמר "ה' ה' א-ל רחום וחנון". ועל ידי זה ישיג אהבה למדת החסד. ובזכות זה יתחסד עמו השי"ת גם כן בכל עניניו בזה ובבא". עכ"ד הח"ת.

**הגומל חסד אוכל פירות** בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא כפי שידוע מהמשנה (פאה א-א). וכל כך למה? מביא **המהר"ל מפראג** ז"ל (בספרו **גבורות ה'** פ"ו) כי בכך דבק הוא במדותיו של הקב"ה, ומדת טובו של ה' שמשפיע מחסדו על כל העולם והשפעה זו עושה פירות ותולדות בעולם, וכדכתיב (תהלים פט-ג) "אמרתי עולם חסד יבנה". על כן, מי שדבק במדה זו יש לו גם קרן וגם פירות.

**ומובא בספרים הק'** שישנן בשמים מלאכים הממונים על גמילות החסד שעושים ישראל למטה. וכאשר מדת הדין מקטרגת על ישראל רח"ל. מראים אותם מלאכים, את החסד שעושים ישראל, והקב"ה מרחם על ישראל, מפני שהוא יתברך חפץ חסד הוא. ואם כן ראוי גם לאדם להתנהג במדה זו, גם לענין זה: שאפילו אם רואה בחברו דבר רע, אבל יש בו צד טוב, יסיר כעסו מעליו.

### כי יעמוד לימי אביון

עיניו ולבו של הגאון רבי שמואל סלנט זצ"ל היו על יהודי ירושלים שהיו ברובם אביונים ודלים, וחיפש בכל דרך היאך לסייע להם, להתחסד עמם ולהקל מהם את סבלם.

**פעם** הזמינו "בעל-תוקע" לביתו של חולה עני על מנת שיתקע לו בשופר בראש השנה. לאחר החג בא הבעל-תוקע לבקש את שכרו... אך החולה סירב לשלם ובאו שניהם לדין תורה אצל רבי שמואל.

**גער** רבי שמואל בבעל-תוקע ואמר לו: "אני הוא זה שפקדתי עליו שלא ישלם. ועליך לדעת לגמול חסד גם בלי תשלום. ומה גם שהחולה עני הוא וחסר יכולת: ואכן הבעל-תוקע קיבל את הפסק ברצון.

**ימי שמואל**

### משכיל אל דל...

**מספר** תלמיד: באחד הימים, לאחר שיעורו של ראש הישיבה הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל, עמדו בחורים ושוחחו עם ראש הישיבה בענין השיעור. והנה ניגש השמש הזקן שהיה עובד במסירות שנים רבות בנקיון הישיבה. וביקש לשוחח עם רבי שמואל...

**כולם** פינו לו מקום, ואז החל הלה להביע את כאבו וצערו, שבדירה בה הוא גר בשכונה חילונית שומעים מידי שבת בשבתו "חילול שבת" מהשכנים, כשהוא מוסיף לתאר איך שבעיר מולדתו ברוסיה, היו נזהרים על שמירת שבת, ואילו כאן בארץ ישראל צריך לסבול בגיל זיקנה, מקולות של חילול שבת, ועל כן מבקש הוא לסייע לו לעבור דירה למקום חרדי.

**רבי שמואל** השתתף בצערו וניסה להרגיעו. אך הסכים עמו שבאמת במצב כזה אין כל ברירה והיה אף עדיף לחזור לרוסיה מאשר להשאר כאן במקום של חילול שבת (באותן שנים רוסיה היתה סגורה ומסוגרת) ובה נסתיימה השיחה. היינו בטוחים - מספר התלמיד - שמהשיחה הזו לא ייצא מאומה.

**והנה** לא עברו אלא ימים ספורים ונודע בין התלמידים שאכן רבי שמואל סידר לו דירה... מיד בבואו של ראש הישיבה לביתו לא נח ולא שקט. הוא הרים טלפון לידיד שיש לו מהלכים במשרד השיכון ואמר לו שיש לו ידיד קרוב הסובל משכנוי... ועל כן הוא מבקש מאד לסדר לו דירה באיזור אחר שיהיה טוב ונעים בשבילו.

**אותו** אדם ששמע על ידיד טוב של רבי שמואל שנמצא במצוקה, פנה מיד לנוגעים בדבר במשרד השיכון, וסידר את הענין על הצד הטוב ביותר ואף אירגן שיעבירו את הפציו לדירה החדשה.

**עפ"י ראש הישיבה'**

### לקבל טובה - גם זה חסד...

**הגאון רבי אברהם גחובסקי** זצ"ל היה נוהג להגיע לביתו בבני ברק. ביום שישי, לאחר ששהה רוב ימות השבוע בירושלים, ומיד היה נכנס לבית המדרש צאנז (ברחוב יהודה הלוי) לאמירת שיעור.

**מספר** אחד התלמידים: "ראיתי שרבי אברהם נצרך ליטול את ידיו, ומכיון שידעתי שהכיוור של בית המדרש שבור בימים אליו. מיהרתי ללכת לברז מים המרוחק יותר, מלאתי ספל והמתנתי בחוץ לרבי אברהם שיבוא ליטול ידיו בספל שהכנתי עבורו. כשיצא, שאל האם אני רוצה ממנו דבר מה, ואמרתי לו שהכנתי לו מים לנטילת ידיו, מיד לקח את הספל, נטל בו את ידיו, והודה לי בחמימות רבה..."

**והנה** רק לאחר כמה דקות הבחנתי שכבר תיקנו את הברז בבית המדרש ונתברר לי שכבר נטל ידיו שם, ורק בשביל שארגיש נעים שטרחתי עבורו לא לשוא, נטל שנית את ידיו...

**אגן הסהר**

# ומי כעמך ישראל

## בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

### מהי הסגולה לבנים?

**השם שבזכות מידת החסד שתתנהג עם אנשים יתחסד השם יתברך עמך ויתן לך בנים!**

"האיש שמע לעצתו ועסק הרבה בענין זה עד שיסד גמ"ח קבוע בעיר. הוא קבל על עצמו את המצוה להתעסק בענין זה להלוות על משכונות, ועשה פנקס עם תקנות לענין זה כנהוג, ובתוך התקנות היה כתוב שפעם אחת לשלש שנים בפרשת "אם כסף" (משפטים כב, כד) יתאספו הכל ויעשו סעודה שתהיה חיזוק למצווה זו.

"ויהי ככלות ג' השנים, נולד לו בן - ולאות שהדבר אירע בזכות המצוה, אירע יום שמיני ללידתו ביום שהיה מיועד עוד קודם לכן לאסיפתם (!) אותו אדם עסק במצווה זו כמה וכמה שנים, ובמשך השנים הללו נולדו לו כמה בנים".

"אך ברבות הימים שכח את טובותיו של הקב"ה, ובא לפני החכם ובקש ממנו היות שהוא טרוד מאד והגמ"ח גדל, וגם יש אנשים המערערים עליו, לכן יראו למנות נאמן אחר שיעסוק בגמ"ח. החכם מיאן באמרו שבוודאי אחר לא ינהל את הגמ"ח טוב כפי שהוא מנהל. אך כעבור כמה שנים, כאשר הרבה להפציר בחכם שיעשה בקשתו, הוכרח להסכים לדבריו, ועשו בחירות ונבחר נאמן אחר במקומו לעסוק בגמ"ח.

"מעשה זה היה בתחילת הלילה, ויהי ממחרת בא אותו אדם אל החכם וסיפר לו שקרה דבר נורא, באותו לילה נחנק לו ילד קטן אחד - ויחזור ויאחז במצווה זו. הנך רואה בעליל שבזכות החסד נולדו לו בנים, וכאשר נסתלקה החסד התחילה מידת הדין תיכף להתגבר עליו, לכן יראה האדם להחזיק במצווה זו ולא להרפות ממנה".

\* \* \*

ביום שישי, כ"ד אלול תרצ"ג עלתה נשמתו של מרן החפץ חיים זי"ע בסערה השמימה.

רק לאחר הסתלקותו ניתן הדבר לפרסום - בשם הגרי"מ רבינוביץ, מחבר ספר "אפיקי ים" - שהסיפור הנ"ל התרחש ב'ראדין' והחכם הנזכר הוא רבינו החפץ חיים בעצמו...

אברך חשוב מירושלים עיר הקודש, אשר לא זכה לפרי בטן, התדפק על דלת ביתו של אחד מגדולי הפוסקים וביקש את עצתו.

תשובתו של הגאון הוא לא ריחפה בשמי-שמים, לא דרשה ממנו "תיקונים" - אלא: **'קבל על עצמך להתמסר למעשה חסד והקדוש ברוך יעזור!'**

שב האיש לביתו, סיפר לאשתו על המשימה והם החלו להתלבט בדבר מהות תחום החסד שבו כדאי להם להתמקד. לאחר מחשבה עמוקה החליטו לנקוט ביוזמה חדשנית: אספקת סעודות שבת כשרות למהדרין למבקרים השוהים במהלך השבת באחד מבתי החולים המרכזיים בירושלים.

המדובר בציבור גדול של יהודים חרדים לדבר השם, המגיעים לבית החולים בעיצומה של השבת ונשארים שם עד מוצאי שבת. בהיעדרם של מוצרים כשרים-למהדרין, לא הייתה להם האפשרות לקיים את שלושת הסעודות.

בני הזוג החלו להביא לבית החולים מאכלים מבושלים וערבים, סעודות של ממש, לפעמים אף שהו שם במשך כל יום השבת, כדי לדאוג ולהבטיח שהכל יסתדר על הצד הטוב ביותר.

מאז שלקחו את הפרויקט לידיהם הפך העניין למוסד שלם. יהודים חרדים יודעים מאז שאפשר לסמוך עליהם, ומגיעים לבית החולים מתוך ידיעה שיקבלו שם את מאכלי השבת.

...לא חלפה שנה ובני הזוג חבקו את בנם הבכור!

\* \* \*

סיפר זאת מזכה הרבים הרה"ג רבי יהודה חיון שליט"א, שהוסיף את שסיפר מרן ה"חפץ חיים" זצ"ל ונביא זאת בלשונו הטהור:

"איש אחד שהיו לו בנים ומתו כולם רחמנא לצלן, בא לפני חכם שיתן לו עצה וסגולה לענין זה. והשיב לו: 'איני יודע סגולות - אך עצתי שתעשה גמ"ח קבוע בעיר אולי יתן

**היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון?**

**ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il**

# כאיך תערוג

פנינים על פרשיות השבוע וליקוטי ענינא דיומא  
מרבן של ישראל מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א

בס"ד | גליון 179 | שנה ד' | פרשת וירא | שנת תשע"ז

## פניני הפרשה

**יש תועלת מכל תפילה, גם זו שלא נתקבלה. והמתפלל מתעלה**

(וה' אמר המכסה אני מאברהם (וירא יח, יז))

פרש"י, בסדום (סדום היא העיקר, כמ"ש רש"י להלן כ"ו) לא יפה לי לעשות דבר זה שלא מדעתו ... אשמיד את הבנים ולא אודיע לאב שהוא אוהבי? משמע, שיש תועלת לאברהם מידיעה זו. וכנראה שהתועלת היה בזה גופא שהתפלל. אפילו שתפילתו לא התקבלה, יש תועלת מכל תפילה. והמתפלל עצמו מתעלה מתפילותיו.

**מי שלא מתבונן הרי הוא....**

ו"אמר אברהם אל נערי שבו לכם פה עם החמור ואני והנער נלכה עד כה ונשתחוה ונשובה אליכם. (וירא כ"ב, ה)

ובדעת זקנים מבעה"ת הביאו בשם מדרש, כשראה אברהם את המקום מרחוק וענן קשור עליו, חזר אצל נערי וואמר להם: מה אתם רואים, אמרו לו אין אנו רואים שום דבר, אמר להם אתם והחמור שוים שאינכם רואים כמוהו א"כ שבו לכם פה עם החמור עכ"ל.

ויש להבין דאם ה' זה דבר רוחני שא"א לראות רק בדרגה של רוח"ק, למה אמר להם שהם שוים לחמור, וכי מי שאינו בדרגת רוח"ק הוא כבר בדרגת חמור?

הרי רוח"ק זה המדרגה הכי גדולה, ולא רואים רק מה שצריך לראות כדמוכח בכמה דוכתי (ועי' מגילה דף ג') וע"כ שזה ה' ראה גשמית ואיך הם לא ראו?

וצ"ל דבאמת הרבה פעמים יש ענן על הה, אלא דאברהם ויצחק ראו שזה אחרת מתמיד, שהענן לא זז משם, וזה מה שאמרו וענן קשור עליו, שאינו זז משם, אבל נערי לא שמו לב ודנו שזה כענן רגיל, והיינו דאברהם ויצחק ידעו שיש להסתכל בהתבוננות על הבריאה, ומה שרואים שיוצא מהרגילות בודאי המקום הזה מיוחד, אבל נערי שלא הסתכלו בהתבוננות ללמוד מכל שינוי בהבריאה, חשבו שזה כרגיל, ולזה אמר להם שמי שאינו יודע ללמוד מהבריאה ולהסתכל עליה, הרי אינו בן אדם, כי זה למטה מהמדרגה שהאדם צריך להיות.

**זריזות דאברהם לעשיית צור.**

וישלח אברהם את ידו ויקח את המאכלת לשחוט את בנו. (וירא כב, י)

כתבו התוס' זבחים (צז, ב ד"ה והתם) וז"ל תימה דהאי קרא דרשי ליה לענין חולין בפ"ק דחולין (דף טז) דאמרין מנין לשחיטה שהיא בתלוש שנאמר ויקח את המאכלת. ואומר ר"ת דגמרי' נמי חולין מדכתיב לשחוט את בנו ולא כתיב לשחוט את העולה, אבל כלי לא שייך למילף בחולין אלא בקדשים כשאר עבודות דבעו כלי שרת, ומדכתיב ויקח דמשמע דבר תלוש ולא כתיב סכין, דרשינן תלוש בחולין וכלי בקדשים, ומדזהכיר מאכלת דהוה מצי למכתב ויקח המחתך, ואף על גב דהתם בחולין (ג"ז שם) דחי רבי חייה זריזותיה דאברהם קמ"ל הכא לא שייך לדחויי הכי' דלענין מה שהביא דבר תלוש, ולא סמך על מה שימצא צור וקנה מחובר שייך למימר דכתב

קרא לאשמועינן זריזותיה' אבל לענין מאכלת שהזכיר למה לי למכתב אי לא לאשמועינן דעולה טעונה כלי עכ"ד התוס'.

והעיר רבנו דלכא' מה שייך טעם של זריזות, ומהיכ"ת שיסמוך על זה שימצא צור מחובר שראוי לשחיטה, הרי צריך שיהי' בצור כאורך צואר הראוי לשחוט שהוא מחודד בלי פגימות וזה דבר דלא שכיח כלל? גם לכאורה ה' אסור לו שלא להכין דבר הראוי לשחיטה, על סמך שבדאי ימצא צור או קנה שם בהר המוריה, ואין זה רק זריזות אלא דינא ממש.

ויש לעיין אם יש לחלק בין מצוה שנאמרה בתורה לציבור שכל א' יעשה זה, וע"ז יש לנו כללים איך ללמוד מזה כגון מכלל לאו אתה שומע הן, וכלל ופרט וכלל, וגזירה שוה, ועוד כללים, משא"כ מה שנאמר לנביא הוראת שעה דבזה צריך לעשות רק מה שהנביא אומר ואין ההכנה חלק מן המצוה, לכן אברהם לא ה' מחוייב עפ"י דין להכין דבר שיוכל לשחוט, כי לא כלול בהציווי של והעלהו שם לעולה ליקח דבר שיוכל לשחוט, אלא מ"מ זריזותיה דאברהם ה' שגם זה עשה.

(אילת השחר זבחים צח, א)

**גדר קרבן יצחק**

הנה כל דין הקרבן של יצחק הוא דין מחודש שהרי אברהם לא היה בעל הקרבן, שהרי יצחק לא היה רכושו ונמצא שהביאו קרבן בלי בעלים ובהכרח שהקרבן שבעקידה הוא דין מחודש.

**ומו"ר מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א נקט שבאמת לא חל קדושת קרבן על יצחק כי לא היה בעלים להקדישו** (אך דנתי קמיה לפמ"ש המנ"ח מצוה שמ"ז בתחילתו כדעת הרמב"ם פ"ט מעבדים ה"ב "שגוי יש לו בעלות על בניו אפילו הגדולים אם הם כבושים תחתיו ויכול למוכרם לעבד", וציינו שמקורו מהתו"כ פרשת בהר פרשה ו' פסקא ד', ולפי"ז הרי שפיר הקדיש אברהם את יצחק מדין בעלים וחל עליו קדושת קרבן עולה. ואזיל רש"י לשיטתו כמש"כ בסוף האי פרשה עה"פ הן גביר שמתיו לך בראשית [כז לז] א"ל מה תועלת לך בברכה אם תקנה נכסים שלו הם שהרי גביר שמתיו לך, ומה שקנה עבד קנה רבו ע"כ הרי בהדיא שיצחק היה בעלים על יעקב ועשיו, והקנה את עשיו לעבד ליעקב, וזהו בהכרח משום שבנ"ח יש לו בעלות גמורה על בניו בין גדולים בין קטנים כל זמן שהם כבושים תחתיו).

(מנחת בנימין עמ' נט)

**לאמא יש כוח**

קומי שאי את הנער והחזיקי את ירך בו כי לגוי גדול אשימנו. (וירא כא, יח) באחד הימים פנה רבנו אל אחד מתלמידיו הותיקים ושאל אותו, איך הגר נשאה על כפיה את ישמעאל, והרי הוא היה נער גדול (כבן 17) וגם היה חולה?

והשיב בעצמו, שהתורה באה ללמד אותנו שלאמא יש כוח בשביל הילדים שלה. (ודבר ד' היה בפיו, שאחד הנוכחים רצה לשאול את רבנו אודות אשתו תחי' שעובדת בשביל פרנסת הבית, חוץ ממה שעוסקת בגידול הילדים וכו' וקשה לה הדבר, והנה השיב לו רבנו מבלי שנשאל: "שלאמא יש כוח בשביל הילדים שלה").

הגליון מוקדש לע"נ יצחק בן רינה ז"ל  
גלב"ע י"ט חשוון תשע"ז

וימרו אברהם האלה אל שרה. (וירא יא, 1)

## מצוה הבאה לידיך על תחמיצנה

שח הרה"ג רבי אליעזר טורק שליט"א: באחד הימים עליתי למעונו של מרן ראש הישיבה רבי אהרן יהודה ליב שטיינמן. התחושה העילאית במחיצתו מעוררת ההשראה של קדושה ורוממות מיוחדת, כמו בכל פעם שזכינו בתוך כל הבאים להיכנס 'לפני ולפנים', לדרוך על מפתן דלת ביתו, ברחוב חזון איש 5 בבני-ברק.

צורת הבית על כל רבדיו וחפציו, בתוך קיתונו הצר והדל, זועק את השקפת עולמו הנוקב והמעשי של בעל-הבית הקדוש זה; ראש הישיבה ורעייתו הרבנית הצדקנית, שחיו בתחושה מתמדת בעולם הזה: 'כאן זה פרוזדור! זה רק היכי תמצא' כדי להיכנס לטרקלין! הכל זמני! הכל חולף!

ראש הישיבה שב בדיוק בדקות אלו לביתו לאחר מסירת שיעורו היומי בישיבת פוניבז' לצעירים, ועוד לפני שהספיק לנוח מעט מעמל הדרך או ללגום דבר מה, הופיע לפתע הגאון רבי

דוד שמידל שליט"א - ראש

ארגון 'אתרא קדישא', שקם

במטרה להגן על בתי הקברות

בארה"ק מסכנת הריסה. רבי

דוד נכנס וניגש הישר אל ראש

הישיבה. ראש הישיבה שוחח

עמו דקות ספורות, כשבסיומו

יצא רבי דוד מהבית.

לאחר מכן מיד לבש ראש

הישיבה שוב את הכובע

והחליפה והתכוון לצאת מן

הבית. והתנצל בפני הממתנינים

על שהוא מוכרח לצאת כעת.

ראש הישיבה עמד מתחת לבית

והמתין לרכב שיבוא לקחתו.

הרבנית עליה השלום, אמרה

לי: 'אוי! הוא עדיין לא טעם

כלום! להיכן הוא יוצא!...

וכשניסיתי להתערב ולומר

זאת לראש ישיבה, הגיב לי:

'זה העניין שלי... בינתיים מה

רצונך לשאול?!...'

אלא, שהתברר מאוחר יותר,

שרבי דוד נכנס לעדכן אותו על

חפירת קברים במקום מסויים, שיביא תועלת לעצור את העבודות

במידה והראש ישיבה יבוא למקום. ולכך מבלי עיכוב של רגע יצא

הראש ישיבה למקום החפירה, אולם בזמן שהמתין לרכב הגיע

שליח לומר שבסוף הפועלים יתחילו מחר את עבודתם, רק אז שב

הראש ישיבה הביתה...

(מתוך הס' 'אוצרותיהם אמלא' העומד לראות אור בקרוב)

## זריזות שורשה הוא שמחה

מביא רבינו בספרו אילת השחר על התורה פרשת מטות

על הפסוק החלצו מאתכם לענין מלחמת מדין, ומבואר שם

שמשו רבינו אע"פ ששמע שמיתתו תלויה בדבר עשה בשמחה

ולא איחה, והכלי יקר מפרש שהעושה בזריזות על כרחך עושה

בשמחה, וכן רואים במציאות שדבר ששמחים לעשותו מזדרזים

ולא מתעצלים בו עכ"ל.

## מעלת הזריזות

בכינוס ערכים ז' אלול תשע"א אמר רבנו. שמעתי פעם מפי המשגיח דתורת חסד הרה"צ רבי אברהם יצחק גורדון זצ"ל הי"ד: כתוב בפסוק שנח שתה יין אחרי שיצא מהתיבה והיה שוכב לא מכובד, ובא בנו שם וראה שאבא שלו לא מכובד, הלך הוא ויפת לכסותו שלא יראה לא מכובד. וכתוב ששם ע"י זה זכה שאחר כך הדורות הבאים יזכו למצות ציצית.

ציצית היא מצוה כל כך גדולה ששקולה כנגד כל המצוות, כל היהודים שלובשים ציצית אין לשעה, זה נצח שבנצח! ומה היה עם יפת, הוא גם כן נזהר אבל פחות, אז הוא זכה גם כן דבר גדול מאד, שבמלחמת גוג ומגוג יזכו לקבורה, יש כל כך הרבה אנשים מתים, בלי קבורה זה גם כן לא מכובד, וצריך קבורה.

אך בכל זאת האם זה דומה לשם? ולמה ההבדל כ"כ בשכר?

כי שם התאמץ יותר, הוא

התאמץ יותר, כ"כ גדול ההבדל

בין התאמץ יותר לפחות.

ההבדל בין התאמצות

קצת יותר או שלא כל כך,

ההבדל כל כך הבדל ענקי!

שאי אפשר לשער ולתאר!

זה מצוה לדורי דורות, כל

הדורות אנשים יקיימו מצות

ציצית ששקולה כנגד כל

המצוות, כל המעלות מה

שיש בציצית, מה שהגמ'

אומרת שמצילה מן החטא,

כל כך גדול. ויפת גם כן זכה

לאיזה דבר, אבל האם זה

דומה לזה? למה, התאמצות

יתירה, שם התאמץ יותר

לעשות שהאבא שלו לא

יהיה בבזיון, ויפת גם כן אבל

לא כל כך כמוהו, וזה כל כך

הבדל עצום.

אם כן כל דבר שעושים עם

התאמצות יתירה, או פחות, אי

אפשר לתאר את החילוק שיש ביניהם.

אם כן אנחנו צריכים לדעת גם בזה, כל מצוה, כל דבר

שאדם עושה, עם התאמצות זה שוקל כ"כ שאינו דומה,

אפילו הבדל קצת, עושה כל כך... אחר כך כבר כל הדורות

יש נפקא מינה. ובשעת מעשה כששם הלך עם יפת, הוא

התאמץ קצת יותר, לא היה הבדל כ"כ גדול, אבל היה הבדל,

וההבדל הזה אי אפשר לתאר את המשמעות שבזה, אם

זוכים שכל הדורות יקיימו מצות ציצית או סתם שיקברו

אותם במלחמת גוג ומגוג.

ממילא כל הדברים צריך לעשות בזריזות והתאמצות, מה

שעושים בזריזות והתאמצות אפילו משהו יותר, זה כבר משנה

את הדבר לגמרי.

תזכו באמת לעשות את הדברים בהתאמצות ובזריזות, תזכו

ששכרם יהיה גדול מאד שכר נצח לדורי דורות!

מן הראוי לציין שאין למדים הלכות מפי מעשה, וע"כ אין לסמוך על הדברים למעשה בשום אופן, והכל נכתב בדרך מו"מ בלבד.

## לעשות תנאי

בענין כונת השמות מובא בשם האשל אברהם מבוטשאטש שיאמר: הריני מכוון מעתה עד למחר בעת הזאת בכל פעם שאזכיר שם הוי' הק' שהוא בכתיבתו ה' הוה ויהי' ובקריאתו אלף דלת וכו' שהוא אדון הכל, וכשאזכיר שם אלוקים שהוא תקיף ובעל היכולת ובעל הכחות כלם עילת העילות וסבת הסבות עכ"ד.

וצ"ב ממ"נ דאם זה מועיל א"כ למה אומר שיועיל עד למחר, ולא אומר שיאמר שמתנה כן לעולם, דבשלמא אם ה' מגביל שזה מועיל רק עד שילך לישון, ה' אפשר לומר דבכה"ג מהני משום דעל דעת ראשונה הוא עושה, אבל כיון דכתב שיועיל עד למחר בעת, הזאת נמצא דלא איכפ"ל שישן א"כ למה לא יועיל לעולם, וכמו במסירת מודעה על נדרים בער"ה דמוסר על כל השנה, ובאמת שיכול למסור המודעה גם לכל ימי חייו?

והנה הגר"ח ק שליט"א אמר שדנו לפני החזו"א על הקם סמוך לסוף זמן ק"ש ואינו יודע אם יספיק לקרוא ק"ש עם ברכותיה בזמן דדינו שקורא לפני התפילה, ומתנה שאם יספיק לקרוא ק"ש עם הברכות לפני סוף הזמן יהא הק"ש שקורא עכשיו כקריאת התורה, ואם לא יספיק זה יהא עכשיו קריאה של מצות ק"ש.

ואחד שאל שא"כ יעשה התנאי על כל חייו שאם יארע לו כן הוא מתנה כהנ"ל?

והחזו"א אמר שזה לא דבר מופרך וא"כ גם בעצה זו י"ל שיועיל לתמיד.

אלא דבעצם עצה זו לא ברור דמועיל, ומ"מ יתכן דהמתפלל מסתמא כונתו לכיון כונת השמות והוי כעין על דעת הראשונה הוא עושה. [וראה הליכות שלמה תפלה עמוד ב-ג מה שדן הגר"ש בדברי האשל אברהם עיי"ש] (ימלא פי תהלתך עיונים בתפילה עמ' כו)

## מסתמא כונתו לזה

ופ"א נשאל רבנו האם מועיל עצה זו? ואמר שכיון שאנו לא משתמשים בדרך כלל בשמות הללו למשהו אחר, א"כ בסתמא אדם שאומר את זה כונתו לה', וע"ע סגי בעצה זו. (מפי נכדו הרה"ג ר' אשר שטיינמן שליט"א)

## כשמוציא אחר

כשאדם מוציא חבירו בברכה לכאורה רק המברך צריך לכיון את כונת השמות ולא השומע. [ועי' בס' אמרי חיים עוזר עמ' תק"א שהביא מרבנו בנוסח אחר].

## נוסח שם אדנות

שאל רבנו את החזו"א על הקוראים שם אדנות בניקוד פת"ח למה לא יצאו דמאחר שאפשר לומר בכל לשון מה גרוע הקורא את שם ה' בפת"ח? וענה דיתכן שזה יותר גרוע.

ואמר רבנו שי"א דהחזו"א אמר לספרדים שיכולים לומר שם אד' בפת"ח. וברש"י פרשת וירא י"ח ג' מתבאר דמש"כ שם אד' מנוקד בקמ"ץ אינו מכריע דהיינו שם קודש, אבל רבינו בחיי שם כתב דמפני שמצאנוהו קמוץ בכל הספרים יש לנו לומר שהוא קודש. (ימלא פי תהלתך עיונים בתפילה עמ' כז)

## כונה בשמות

כשאברך אחד (הרה"ג רמ"ל שליט"א) שוחח עם מרן הגרמ"ל אודות כוונה הנצרכת באמירת שמות הקדושים.

סיפר לו מרן הגרמ"ל: שהיתה קבוצה של כעשרה ת"ח שהתכנסו כל עשרה ימים לעשות חיזוקים, וקיבלו ע"ע שכל פעם ששוכחים לכיון בה' יניחו פרוטה לצדקה.

ואמר לו מרן הגרמ"ל אתה יודע מי היה היחיד שלא הוצרך להכניס פרוטה. זה היה הגרמ"ל שטיינמן שליט"א. [א"ה ובהזדמנות אחרת אמר מרן הגרמ"ל ע"ע שכמדומה שלא אמר אזכרה בלא כונה].

## מכתבים הערות והוספות

בגיליון וירא תשע"ה - תשע"ו כתבנו אודות מרן רבנו הגראמ"מ שך זצ"ל. [שיום היארצייט שלו ט"ז חשוון תשס"ב]. ושלחו לנו (בשם רד"י שליט"א) שפ"א נשלח הגאון רבי יוסף ישראלזון זצ"ל לדבר עם מרן הגראמ"מ שך זצ"ל בענין פירצה שהתעוררה באותה עת, והגיע למרן זצ"ל עם כל המסמכים והוכחות לענין, והגראמ"מ לא התייחס לזה. ואחרי כמה חודשים הגיע שוב להגראמ"מ שך והראה לו את כל הנ"ל ושוב לא התייחס לזה, ואחרי כמה חדשים הראה לו שוב, ואז הגראמ"מ התעורר כארי ולחם בכל הכוח כנגד פירצה זו.

והתפלא ע"כ הגר"י זצ"ל באזני רבנו שליט"א מה השתנה בב' פעמים הראשונות לפעם השלישית, ואמר לו רבנו שליט"א: הרי מקרא מפורש 'לב מלכים ושרים ביד ה' ומאן מלכי - רבנן, וממילא כשרצון ה' היה להילחם בזה ממילא עורר את לבו של - מלכי רבנן שילחמו בזה, וכשרצון ה' היה שעדיין לא ילחמו בזה ממילא מרן זיע"א לא נלחם [ובאחת המאבקים שעשה מרן זצ"ל, ועלה מרן שליט"א לדבר עמו, וכשירד פגש בהגר"נ ובנצאל זצ"ל ואמר לו רבנו בהתרגשות 'הרב שך הוא גיבור כאריה' "ער איז א לייב"]

בגיליון נח תשע"ז. גבי דברי רבנו שאין להקיל ע"פ השמועה מהגר"א שבוה"ז מותר ללכת ד"א בלא נט"י שחרית כי נחלשה הקליפה. האיר הגרא"ש שליט"א. כי מרן שליט"א הורה לו בשאלה אודות הישן בחדר עם עוד אנשים ובקומו בבוקר כשנוטל ידים סמוך למיטה מתעוררים מזה אחרים. שיש לסמוך בזה על שמועת הגר"א ולא יטול ידים סמוך למיטה רק במקום שלא יהא בזה הפרעה לאחרים.

# עולם הישיבות

## ישיבת אור ברוך

לאחר פטירתו הטראגית של הבה"ח אלחנן טויטו ז"ל (ניסן תשע"ד) שלח רבנו שליט"א מכתב לחיזוק הלימוד של שישי שבת בישיבה.

### בס"ד. כבוד תלמידי הישיבה הק' אור ברוך שבראשות הגאון רבי גבריאל טולידנו שליט"א.

שמעתי בשם הג"ר נפתלי אמסטרדם תלמידו של הגרי"ס זצ"ל שאמר בשם רבו הגרי"ס דלאחר שאירע רח"ל מיתה פתאומית א"צ ללמוד מוסר ג' ימים, שזה במקום לימוד מוסר. וכפי ששמעתי אירע אסון בישיבתכם ה"י שא' מתלמידים מת בחטף וזה לבד דבר הגורם להתעוררות, והיות שעיקר הכל היא תורתנו הקדושה וכח היצר הוא להחליש לימוד התורה, ע"כ עיקר החיזוק צריך להיות בלימוד התורה, ואתם שקבעתם על עצמכם להתחזק בלימוד התורה בימי שישי ושבת אשר יש בהם רפיון גדול, וכידוע מה שמוכא בספרים בגודל מעלת הלימוד בש"ק אשר שכרו גדול עד מאד, וזה יועיל גם לע"נ חברכם ז"ל.

והנני לברככם שתזכו בזכות זה לעלות מאוד בתו"ש כל אחד לפי מדריגתו, ותצליחו ברוחניות ובגשמיות.

## ישיבת אור ישראל

את כל העולם, ונשארו רק נח ובניו ונשותיהם, וכן עוג ניצול שהי' מחוץ לתיבה (עי' זבחים קט"ז ב') וא"א לדעת כמה אנשים היו, דמשמע שהיו מליארדי אנשים, דהיו פרים ורבים מאוד וגבורים וחזקים וכולם מתו, וגם הבע"ח מתו חוץ מהדגים שבים ואלו שנכנסו לתיבה, כי אין רצונו בבריאה כזאת.

אנו ב"ה קיבלנו התורה אבל יש מקומות הרחוקים מתורה, אומות העולם רחוקים מתורה, פעם היו כולם עובדי ע"ז והיום קצת אחרת, אבל לא בכל אלו רצון ה', אלא במקבלי התורה, אנו מקוים שכל ישוב שיש שם תורה שיגדלו אנשים כמו שצריך, להיות בדרך ארץ להיות הגונים שלא לגנוב ושלא לגזול וכו', ואדה"ר נתכוין לישוב כזה של תורה ויר"ש.

ומזמן לזמן אנו זוכים דמקומות שהיו רחוקים קצת ב"ה מתקרבים, והקב"ה יעזור שגם במקום הזה יתווספו בו בחורים לומדי תורה, ויהא שמחה להקב"ה ולאנושות בכלל, ויה"ר שיתרבו לומדי תורה בכל המקומות וגם בישוב הזה, שיהיו יר"ש ות"ח כרצון ה' וישמח בזה ואנו נשמח, ונזכה ג"כ לגאולה האמיתית בבא"ס.

כמו כן בעת שמרן רבנו שליט"א שימש כסנדק לנכד ראש הישיבה הגר"י רוזן שליט"א נשא לאחר מכן דברים קצרים לחיזוק.

### חיוב הכרת הטוב

שח לנו ראש הישיבה הגר"י רוזן שליט"א באחד השנים הגיע לישיבה להיבחן בחור שהתאים לישיבה אבל היו כמותו עוד רבים, ולכן לא התקבל, וג"א שליט"א שלח מכתב שיקבלו אותו.

ונכנס הגר"י לרבנו לשאול אותו האם צריך לקבלו, ואמר לו רבנו הנה אם הוא לא מתאים לישיבה ודאי שאין לקבלו, אבל אם מתאים לישיבה רק יש עוד כמוהו בחורים, כאן יש שיקול נוסף שהרי אביו של הבחור הנ"ל מחנך חשוב, וא"כ עולם התורה חייב לו הכרת הטוב, וממילא שורת הדין היא שהוא קודם לאחרים, כי חובת הכרת הטוב של עולם התורה מוטלת על כאו"א.

בשבועות הקרובים נכתוב אי"ה אודות ישיבות: אור לישרים, איתרי, אמרי צבי, ארחות יעקב, ארחות משה. ואודות ישיבתו של מרן שליט"א - 'ארחות תורה' מי שיש בידו חומר אודות הישיבות הנ"ל נא לשלוח בהקדם.

הוקדש ע"י הרב יצחק פריימן שליט"א לרגל הולדת בנו בשעטו"מ יזכה לגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים

מי שמעוניין להנציח תאריכים מסויימים במהלך השנה רצוי שיפנה כעת, כדי שנדע שאנו יכולים לעמוד במשימה. ניתן לתרום בפניה למוקד המגבית בטל' 072-2164440, בפניה לדוא"ל המערכת, או בכרטיס אשראי בעמדות נדרים פלוס בבתי הכנסת ברחבי הארץ.

טנא מלא ברכה  
להרה"ג ר' משה סהייק שליט"א  
לרגל הוצאת ספרו מזקנים אתבונן  
שבו הוראות הדרכות ועובדות ממרן רבנו שליט"א  
על עניני אמונה ובטחון  
יזכה להגדיל תורה ולהאדירה כשאיפת לבו



# שואל ומשיב בהלכה – מלונות ובתי הארחה - חלק ח'

ההלכות מוקדשות לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

אדם המבקש להתארח בבית-מלון או בית הארחה בשבת, על מה עליו להקפיד?

שאלה: ?

תשובה: !

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת ציון מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

נושא הכשרות בצימר הוא נושא פרוץ, ואין כמעט אפשרות להשיג צימר, שיש עליו פיקוח כשרותי. לצימר עצמו אין שום צורך ב"כשרות". אך בדרך כלל יש במקום כלי בישול ואכילה, כגון ארוחת בוקר. אחת הסיבות, שאין השגחה על צימרים, היא העובדה, שנהלי הרבנות הראשית לא מאפשרים נתינת כשרות על בית פרטי- צימר. בעיה נוספת היא, שהכלים בצימר שייכים ל"רשות הרבים" של כלל המתארחים בו, ואין שום אפשרות לעקוב אחר השימוש שנעשה בהם.

אם ארוחת הבוקר כלולה במחיר, ורוצים ליהנות ממנה, יש לבקש כי הכל יוגש בכלים חד- פעמיים והארוחה תכלול אך ורק מוצרים סגורים כגון: לחם, חלב, ומוצריו, שניתן לראות את ציון הכשרות שלהם. אפשר להשתמש בירקות חיים, אך יש להפריש מהם תרומות ומעשרות לחומרה [בלי ברכה]. אין לאכול ממאכלים, שמכילים בעלי הצימר בעצמם בלא פיקוח כשרותי.

חשוב לדעת כי קיימים צימרים ללא השגחת רבנות המציעים ארוחות כשרות לנופשים. ייתכן שחלק מהם מבשלים את המאכלים בכליהם ומטבחם הפרטי וחלקם מזמינים מנות סגורות מחברות קייטרינג מושגחות. מומלץ לבדוק נושא זה טרם הזמנת מקום.

## כיצד יש להכניס אורחים

כיצד עלינו להכניס אורחים ועד כמה עלינו לתת להם את ההרגשה הטובה ביותר, כך שירגישו כאילו הם בבית. להלן סיפור המעובד מתוך 'במדבר יהודה' חלק ב', ויש בו כדי ללמדנו זאת. הרה"ח רבי אברהם יהודה ורטהיימר פגש פעם באדם גלמוד וקשה יום, שהסתובב בבית המדרש הנודע "בית הלל" בקרית יז'לניץ שבבני ברק ואף היה לן שם בלילה. ניגש הרב והתעניין בשלומו, בין הדברים שאלו: "מהיכן אתם?". ענה האיש, שמוצאו מאמריקה. רבי אברהם יהודה הזמינו לארוחת בוקר בביתו, כשהוא מודיע לפני כן לאשתו חגיגית, כי לארוחת הבוקר יגיע אורח מאמריקה...

כמובן, בעלת הבית הכינה ארוחה כראוי לאורח מאמריקה. כשהגיע האיש הבינה מיד באיזה 'אורח מאמריקה' מדובר... מאז מסר לו רבי אברהם יהודה חדר בביתו. ואשתו היתה מכינה לו ארוחותיו ומכבסת את בגדיו. זאת, אף שהאיש היה קשה יום, והיו לו דרישות מיוחדות בנוגע לארוחות. הלה קיבל את כל צרכיו מתוך יחס של כבוד. הם אירחו אותו בכבוד גדול. וכדי לתת לו הרגשה טובה, שאינו אוכל לחם חסד, העסיקוהו לעבוד בגינה הסמוכה לביתו. כך התגורר בביתם שבע שנים עד פטירתו!.

## חמור או שור?

מדוע רבותינו המשילו את הגויים לעם הדומה לחמור? זאת ניתן להבין מהסיפור שלפנינו: תלמיד ישיבה הלומד בהונגריה היה הולך כל בוקר ממקום לינתו אצל אחד מ'בעלי הבתים', שהיה מארחו ודואג לו לכל צרכיו להיכל הישיבה כדי ללמוד (באותם הימים הישיבה שימשה אך ורק ללימוד, ולכן היו אוכלים 'בתים'. דהיינו בכל יום היו הולכים לבעלי בתים, שהיו דואגים לארוחות חמות ולשינה ואת הלימוד היו עושים בישיבה ולא כפי מתכונתה היום, שהכול נמצא בישיבה).

בדרכו לישיבה היה עובר תמיד ליד שדה. מדי יום ביומו היה רואה את בעל השדה החורש את שדהו בשני שוורים. פעם בחולפו ליד השדה מצא את הגוי יושב ובטל מעבודת החרישה. מאחר שראה, כי בעל השדה הוא אדם, שתמיד עוסק במלאכתו ואינו מכלה את זמנו לריק תמה הוא על המקרה והבין, כי לא דבר ריק הוא.

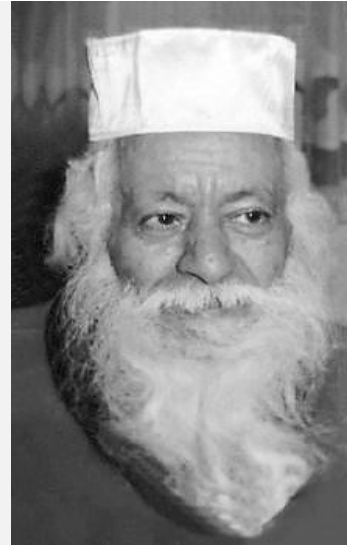
לפיכך ניגש אליו ושאל: "מדוע אינך עובד היום?", ובעל השדה השיב: "אחד מהשוורים חלה". המשיך התלמיד והקשה: "ומדוע אינך עובד עם השור השני?", תשובתו של בעל השדה הייתה מפתיעה מאוד: "השור הבריא השני, בראותו את חברו חולה, איבד את החשק לעבוד לבדו, ואי אפשר להקימו מרצו. ולמעשה מגלה התחשבות בצער חברו והשתתפות בצערו".

כששמע זאת התלמיד, אמר, שעכשיו הוא מבין, מדוע המשילו חז"ל את הגויים לעם הדומה לחמור. שכן צריך להבין את לשון רבותינו, מדוע דווקא לחמור ולא לשור?! משום ששוורים שהם בהמות טהורות מרגישים האחד בצער חברו, וכאשר אחד חולה, אין חברו מסוגל לעבוד, ואילו כשיחלה החמור, ימשיך רעהו לעבוד כרגיל, ולא ירגיש כלל וכלל בצער הזולת...

מנויים	הקדשת העלון	לשאלות בהלכה
לקבלת העלון חנם ב-email: מידי שבוע, שלח את כתובתך אל: PnineEH@gmail.com	נתן להקדיש את העלון לעילוי נשמת, לרפואה שלמה, להצלחה, חיג הגון, חזרה בתשובה וכו' - נא לפנות לליאור בטל" 0504-115673 כתבת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבשם 26 א ת.ד. 83375 מבשרת ציון. מקוד 90805	לשאלות נא לפנות לרב אליהו חיים פנחסי בטל" 052-6329144
2/4	פניני עין חמד   פרשת וירא   י"ח חשוון תשע"ז   גיליון 612	



**המקובל הרב מרדכי שרעבי זצ"ל:** נולד בשנת ה'תרס"ז (1907) בדרום תימן. בילדותו התייתם מהוריו וגדל בשרעב (תימן) בתנאים קשים של יתמות ועוני, כשעל חייו מאיימת כחרב מנופפת גזירת היתומים – להעביר כל ילד יהודי יתום מדת אבותיו לדת האיסלאם! אך אהבת התורה יקדה בעצמותיו ומשחר ילדותו עמל ויגע לזכות לכתר תורה. השקיע עצמו בים התלמוד, למד בעיון רב את דברי רבותינו ראשונים ואחרונים.



בהיותו בגיל 8 מונה למארי המרביץ תורה. בהגיעו לגיל 15 עמד למבחן פומבי אצל **חכמי שרעב על כל ארבעה טורים ומשנה תורה להרמב"ם ועבר בהצלחה מרובה** אך למרות גיוני הכבוד, שחלקו לו ושליטתו המלאה בש"ס, בארבעת חלקי שולחן ערוך וברמב"ם לא זחה עליו דעתו. שינה את שם משפחתו לשרעבי משום שר"ת של **שלום רב על בני ישראל**.

**במשך שש שנים רצופות עינה בצום את נפשו ממוצאי שבת עד ליל שבת והקדיש עצמו ללימוד התורה.** בשנת ה'תרצ"ב (1931) עלה לארץ, קבע מושבו בירושלים התגורר בשכונת "מחנה יהודה" ולמד בישיבות הידועות "אמת ליעקב" ו"בית אל". **לאחר מכן ייסד את ישיבת "נהר שלום" ועמד בראשה.**

כונה זקן המקובלים וראש עדת המכוונים. **התפרסם כאיש מופת וכירא חטא. מקובל עצום, בעל רוח-הקודש. איש חלוש היה ואף מספר פעמים לקה בהתקף לב, סכל מסכרת, לחץ דם גבוהה וחולי המעינים.** מעונו פהיה שוט ודל אך כל זה לא מנע ממנו לקבל את הרבבות שפנו אליו. רבים פנו ונושעו: עקרות, בעיות בזיווגים ומחלות קשות ל"ע ושאר מרעין בישין. נפטר ב-כ"ל מר-חשוון תשמ"ג (1983). חי כ-75 שנים, ציונו בהר המנוחות.



**אביו:** ר' יהודה. **אמו:** מרת מרים. **אשתו:** מרת לאה. **מרביתיו:** סבו, ר' אברהם יפת תעזי, ר' חיים סינואני, ר' משמר נסים. **מתלמידיו:** ר' עובדיה יוסף, ר' מרדכי אליהו, ר' מאיר יהודה גץ, ר' אברהם הכהן, ר' מאיר לוי, ר' רפאל רפאלי, ר' יששכר דב רוקח השני מבעלז, ר' בניהו שמואלי, ר' שלמה פיישר ועוד רבים.

**בספר "דרך צדיקים"** הובאו סיפורים מאלפים ומדהימים על רבנו, הרב מרדכי שרעבי זצ"ל בהם ניכר לראות באופן ברור, כי הרב היה בעל רוח-הקודש ואעפ"כ היה צנוע וברח מן הכבוד. מטעם הכמוס עמו, מנע הצדיק להגיע בתחילת התפילה לבית-מדרשו, ולכן מביתו ששכן מול ביה"כ, הטה אוזן קשבת לקולו של החזן שהתנצח בנגינה והגיע עדין. ומידי יום, תכנן רבינו בקפידה את זמן בואו לביה"כ.

בחירתו נפלה **דווקא על קטעי התפילה, שבהם עומדים הקהל על רגליהם בלאו הכי כתקנת חז"ל.** כגון "ה' מלך ה' מלך", "ויברך דוד" או "תהילות לא-ל עליון". **ואם קרה שהגיע מביתו קודם לכן, נעמד רבנו בחצר ביה"כ והמתין לחזן, ורק אח"כ נכנס.** וזאת, כיוון שרצה למנוע טירחה מהציבור הקמים מפניו, ולא ליהנות מהכבוד שחלקו לו קהל המתפללים, בעומדם מלאו קומתם לכבודו.

**הרבנית הצדקת לאה שרעבי ע"ה,** השיבה ביום כ"א שבט ה'תשל"ח את נשמתה הטהורה ליוצרה לאחר שסבלה ייסורים קשים בעטיה של המחלה ר"ל. בהלווייה השתתפו מכל שכבות הציבור: רבנים, אדמו"רים, ראשי ישיבות, אברכים, בעלי בתים ונשים מתלמידותיה בדרכה האחרונה לעבר הר המנוחות. לאחר מסע ההלוויה, נכנס הרה"ג מרדכי אליהו לביתו של רבינו מרדכי שרעבי, כדי לקיים סעודת הבראה כנהוג. בתוך כך פנה אליו הצדיק בבקשה שיבוא לישיבת "נהר-שלום" בשבת הקרובה, כדי לדרוש לכבודה של הנפטרת. **הרב אליהו הביע את הסכמתו ושב לביתו.**



כשהגיע יום שישי, פקדו גשמי זלעפות את ירושלים. ממטרים עזים נתכו ארצה והקור חדר לעצמות. הרב אליהו, בראותו את מזג האוויר הסוער, אמר לנפשו: **הואיל ומרחק רב מפריד בין ביתו שב'קרית משה' לבין ישיבת 'נהר שלום' אשר בשכונת 'מחנה יהודה', ובחוץ יורדים גשמים עזים. לכן, אין בדעתו ללכת לעצרת התעוררות האמורה להיות למחרת בשבת. ובלאו הכי חסרונו לא יורגש, שהרי יבואו רבנים נוספים לדרוש שם. הוא שמר על הדברים בלבו, ולא שוחח על כך עם איש.**

בליל שבת קודש לאחר הסעודה, הבחין ר' אליהו ביהודי, שנכנס לביתו. מקום בו מוסר הוא שיעור. לאחר הדרשה ניגש לרב אליהו ואמר לו: **"שבת שלום. שמשו של הרב מרדכי שרעבי אני, ובאתי לומר לך, שאל תמנע עצמך מלבוא למחרת לדרשה, ואפילו אם ירד גשם."** הרב התפלא ושאלו: **"מי אמר לרב, שאין בדעתי לבוא?"**, השליח השיב, שאינו יודע מאומה מכך, רק הגיע כדי לומר לו, שיבוא. הרב חשב קמעא ואמר לשליח: **"אמור לרב שרעבי בשמי, שאם מחר ירד גשם - לא אבוא לדרשה"**. תשובתו לא ערבה לשליח, והוא הפציר ברב שיבוא. הרב אליהו נענה ואמר, שיאמר לרב שרעבי, שיבטיח לו, שלא ירד גשם ואז אבוא לדרשה. אך השליח לא הרפה ממנו, עד שהרב אליהו הסכים.

למחרת, ביום שבת קודש פרשת משפטים, התגברו הגשמים והרחובות מלאו במים. הרב אליהו החליט, שבמזג אוויר סגרירי כזה, הוא פטור מללכת כדי לבוא לדרשה, שהרי עלול הוא לחלות. אולם, לפתע, שעה קלה קודם הדרשה, חלה התבהרות בשמים, הגשם פסק וקרני השמש הציצו בין קרעי העננים. הרב אליהו ראה בכך אות משמים! והזדרז ללבוש את מעילו ועשה דרכו לעבר ישיבת "נהר שלום".

בהגיעו לישיבה, ראה, שהמקום מלא עד אפס מקום באנשים אשר באו לכבודה של הנפטרת הגולה. הרב אליהו אמר לרבינו "שבת שלום" והתכונן לעלות לבימה ולשאת את דבריו. אולם רבינו הביט בו ואמר במתינות: **"הנרטבת בגשם?"** - "לא", השיב ר' אליהו. "ובכן", המשיך הרב שרעבי ואמר, **"עתה יכול הגשם להמשיך ולרדת"**, ומיד התחדשו הגשמים.

עלינו להבין ולדעת, שכל מה שקורה בעולם ואף הדבר הקטן ביותר- הינו בהשגחה מופלאה של הבורא. לעיתים רבות אין אנו מבינים על מה ולמה עלינו לעבור ניסיון זה או אחר. אולם עלינו להתחזק באמונה וביטחון כדי שנפנים שהבורא הוא המשגיח על כל בריותיו. להלן סיפור הצלה מופלא בו ניתן לראות את יד ההשגחה. ומעשה שהיה- כך היה:

בעיירה קטנה שבפולין התגוררה משפחה יהודית קטנה – אב, אם ושני ילדים תאומים זהים בשם בנימין ויוסף. השנים היו דומים במראם, עד שקשה היה להבחין ביניהם. למרבה המבוכה, אפילו ההורים, לא זיהו תמיד בתחילה, מי הוא בנימין ומי הוא יוסף – כה דומים היו השניים.

באחד הימים נקשה על דלת ביתם שכנתם, שעסקה בתפירה, והביאה לאם מתנה: שני צמידים מחומר דמוי פלסטיק, על האחד היו רקומים בחוטי תפירה סגוניים אלומות חיים, ועל השני זאב. האלומות, אמרה השכנה, מסמלות את שבטו של יוסף, והזאב את בנימין. "תענדי לילדים את הצמידים על הידיים, וכך לעולם לא תתבלבלי ביניהם יותר".

האם הודתה לשכנה הנחמדה וענדה את הצמידים על ידי הילדים. חודשים חלפו, וגם שנים, וכולם יכלו להבחין בקלות מי הוא בנימין ומי הוא זאב, אך הצמידים עדיין נותרו על ידם. הם בחרו שלא להסיר אותם, שכן הרגישו שהצמידים הפשוטים הללו אותם ענדו מילדות, מהווים חלק מאישיותם.

כשהיו הילדים בני 16 פרצה מלחמת העולם השנייה וצבאותיו של הרודן הנאצי כבשו מדינה אחר מדינה באירופה, כשהם דואגים להשמיד את היהודים בכל שטח שנכבש. גם העיירה הקטנה של שני האחים נכבשה על ידי הנאצים, ובני המשפחה כמו כל בני הקהילה, נשלחו למחנות ההשמדה והוצאו להורג הי"ד. האחים נשלחו למחנות עבודה שונים, והצליחו לשרוד בקושי את המלחמה האיומה.

שש שנים מאוחר יותר, הסתיימה המלחמה, ויוסף, בחור צעיר כבן 22 מצא את עצמו ללא משפחה, ללא קרוב וללא גואל. ככל שניסה לברר מה עלה בגורל בני משפחתו, הוריו ואחיו, הבין כי הם נספו בתוך שש מיליון קרבנות השואה. הוא עלה לארץ, התגורר במושב בדרום הארץ, והקים משפחה קטנה.

חלפו 50 שנים נוספות, ויוסף איבד את אשתו שנכנעה למחלה קשה ל"ע. ילדיו כבר נישאו, והוא התגורר בגפו בביתו הקטן שבקצה המושב. הוא עבד בקיבוץ, התפלל בבית הכנסת המקומי, ומעת לעת היה נוסע למרכז הארץ לבקר את נכדיו.

הפקיד בחנות הצ'ינינג- המקום בו ניתן להמיר כסף זר בכסף ישראלי ולהפך, הביט בעצבנות בגבר הלבוש בהידור, שביקש ממנו להמיר אלפיים דולר לשקלים ישראליים. האיש, שקלט שהפקיד לא מפסיק להתבונן בו, שאל אותו: 'סליחה, משהו מוזר בי?!' הפקיד, מיהר להסיט את ראשו, ומלמל 'סליחה' חטופה.

בעוד הוא פורט את הכסף, מבטו המשיך לנדוד לעבר שעונו של

האיש. הלה הוריד את שעונו ואמר: 'אתה רוצה לראות את השעון מקרוב? זה שעון סוויטש עשוי מטיטניום'. 'השעון לא מעניין אותי', ענה הפקיד, 'אלא הצמיד המוזר שיש לך על היד, הפלסטיק הזה עם החוטים הרקומים, מה הסיפור שלו?'

'אה, זה צמיד שאני עונד מאז שאני ילד... ענה האיש. הוא סיפר לפקיד על ילדותו, על המלחמה שעבר, ועל חייו בלונדון, והוסיף, כי למרות מראה המיושן של הצמיד, הוא אינו מוריד אותו מידו לעולם, 'זאת המזכרת אחרונה שיש לי מאחי ומהורי', אמר.

הפקיד משך בכתפיו ואמר: 'מעניין, בקיבוץ, שבו מתגוררים הוריי יש אדם מבוגר, בשם יוסף, העונד צמיד דומה לזה. ייתכן, שהוא מאותה עיירה שממנה הגעת?' האיש הנרגש שהציג את עצמו לבנימין, חשב שאזניו לא שמעו טוב, 'אמרת יוסף? שאל, 'אולי זה אחי האבוד? אני מבקש ממך לקחת אותי ברגע זה לקיבוץ'.

'הקיבוץ נמצא בדרום הארץ', ענה הפקיד, 'מרחק של שעתיים נסיעה', אלא שבנימין לא היה מוכן לשמוע. הוא דרש מהצעיר לסגור את החנות, והבטיח, כי ישלם לו על יום עבודה מלא. השניים עלו על מונית וביקשו ממנו לנסוע לקיבוץ בדרום.

מיד כשהגיעו אל הקיבוץ, מיהר הצעיר לקרא להוריו שהתגוררו במקום, ואלו הזמינו גם את השכן, שהיה רופא במקצועו, שמא יינזקו האחים מההתרגשות הגדולה. הקבוצה הקטנה פסעה לעבר קצה המושב, שם התגורר האח, ונקשו על דלת ביתו.


כל תשובה לא נשמעה. שקט שרר בבית. 'ייתכן שהוא נסע', אמר הפקיד הצעיר, אך אביו השיב כי פגש אותו שעתיים קודם לכן בבית הכנסת, ולא נראה היה שהוא מתכוון לנסיעה. גם מכונתו של יוסף חנתה סמוך לבית, והסירה כל ספק לעובדת הימצאותו במקום. דאגה החלה לעלות בלבם, והם ניסו להאזין בדממה מאחורי הדלת. כעבור שניות אחדות נשמעו קולות גרירה, מתוך הבית הקולות התגברו, ונדמה, היה שמשוה קורה בתוך הסלון.

הם החליטו לא לחכות רגע נוסף, והחלו לבעוט בדלת בכל כוחם. כעבור דקה נפרצה הדלת והקבוצה שעטה פנימה. המחזה שנגלה לפניהם היה נראה כלקוח מעולם הדמיון. יוסף שכב כפות על הרצפה. 'הם ברחו הרגע אל מאחורי החצר!', צעק יוסף, ואז הוא קלט את הגבר האנגלי שהתלווה לשכניו. הוא מלמל 'בנימין' ואיבד את הכרתו.

רק כעבור שעות ארוכות של התאוששות בבית הרפואה, כשאחיו לצדו, התבררה התמונה. שני מחבלים, הגיעו דרך מנהרה משטח עזה, סמוך לביתו של יוסף שבקצה המושב. הם פרצו לביתו ותכננו לחטוף אותו ולהבריח אותו לעזה ולדרוש תמורתו את שחרור חבריהם המחבלים. באותה שעה בדיוק הופיעה בדלת הקבוצה הקטנה, והמחבלים, שהבינו כי לא יצליחו להימלט בזמן עם שללם, מיהרו לעזוב את הכול ולהימלט. המחבלים לא אותרו, אך המנהרה כמו מנהרות נוספות באזור נאטמה לחלוטין. יוסף הרוויח ברגע הגורלי לא רק את חייו, אלא גם את אחיו... (מעובד מתוך 'שלום לעם')

הרב שבתי בן אסתר אטון זצ"ל	הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל
מאיר מורד בן שושנה ז"ל	הרב נחום בן ויקטוריה בצרי זצ"ל
גאולה בת טובה ע"ה	אביבה בת איירין ע"ה
עמירם בן דבורה ז"ל	אברהם בן יונה ז"ל
רחל רפאת בת השמת ע"ה	יצחק בן חביבה ז"ל
הרב עוליאל ישועה בן סטה מקינין זצ"ל	אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל
דרור יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל	חי זידי בן קלרה ז"ל
דב בן מזל ז"ל	יוסף בן סעדה ז"ל
יוסף בן מרים נוסרת ז"ל	אסתר בת נעמי ע"ה
אביגדור בן ג'ולי ז"ל	יעקב בן סלימה ז"ל
יעקב בן אסתר ז"ל	ספירנס תקווה בת נעמה ע"ה
מאיר בן נעמי ז"ל	אברהם בן דינה ז"ל
זילפה בת רנדה ע"ה	
אביבה לויש ע"ה	
כל נשמות עם ישראל	

**לע"נ**



**תנצב"ה**

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל

הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל

אסתר בת בלה ע"ה

נעמי בת כותן ע"ה

מרים בת בלה ע"ה

צדיק חנם בן חזלה ז"ל

שני בת אסתר ע"ה

מסודי בת חביבה ע"ה

יונה בן סעדה ז"ל

ברכה בת מרדכי ע"ה

יפה בת רבקה ע"ה

שרה בת מורברי רחל ע"ה

אלון בן סעדה ז"ל

הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל

הרב יעקב בן מרגלית זצ"ל

שמואל בן רבקה ז"ל

משה בן רוזה ז"ל

אביחי בן אסתר ז"ל

נעמה בת גורג'יה ע"ה

דוד בר חסיבה ז"ל

מסעוד בן יקות ז"ל

שמעון בן שמחה ז"ל

ר' דב בן בנימין אלטר ז"ל

אורה בת נעמה ע"ה

שמעון בן חנה ז"ל

גורג'יה בת נעמה ע"ה

# ליקוטים נפלאים פרשת וירא

## ”יוקה נא מעט מים ורחצו רגליכם וכו’ ואקחה פת לחם וכו’” (יה, ד-ה)

ותמוה, אברהם שהצטיין במידת הכנסת אורחים, לקח לאורחים ג' סאים קמח סולת ושחט להם ג' פרים וכו', מדוע קימץ דווקא במים וציווה לקחת רק "מעט מים"? עוד קשה, שאברהם אבינו אמר למלאכים ואקחה פת לחם, ולשרה אמר לושי ועשי עוגות, ולא נתן לחם, מדוע? אלא תירץ הרה"ק בעל השפע חיים מצאנו זי"ע נראה, שאברהם אבינו חזה ברוח קדשו שמלאכי השרת יטענו בשעת מתן תורה כנגד הקב"ה תנה הודך על השמים, דהיינו, שיתן הקב"ה את התורה למלאכים, והקב"ה יענה לעומתם, איך רוצים אתם לקבל את התורה, הרי כבר עברתם עליה, כי אכלתם בשר וחלב אצל אברהם אבינו כדאיתא בפסיקתא רבתי (סוף פסקא עשר תעשר). והנה בשו"ע (יו"ד סימן פט. ס"ב) מבואר שעל ידי קינוח פיו בפת והדחה במים מותר לאכול בשר אחר חלב. ואברהם אבינו שנתן להם חמאה וחלב ורק אחר כך בשר לא רצה שיהיה להם פת לעשות קינוח, ולא מים לעשות הדחה, כי הוא רצה שהתורה תינתן לבניו, ולכן לא נתן פת, ונתן רק מעט מים שלא יספיקו לשתייה אלא לרחיצת רגליים בלבד...

## ”ואקחה פת לחם וסעדו לבכם אחר תעבורו” (יה, ה)

יש לדקדק שאמר "פת לחם" ולא אמר גם שיתן להם לשתות. ועוד, למה אמר להם "אחר תעבורו" שמראה כאילו אינו רוצה שיתעכבו אצלו. ויש לומר על דרך הלצה, דהנה רבי מאיר סובר 'ואכלת' זה אכילה, 'ושבעת' זו שתייה, ורק אז 'וברכת', ואם לא שתה אינו חייב בברכת המזון מדאורייתא. והנה אברהם ראה את המלאכים שהם רוצים ללכת, סבר אינם רוצים לאכול פת כיון שיצטרכו לברך ברכת המזון, לכן אמר "ואקחה פת לחם" בלי משקה, וממילא "אחר תעבורו" בלא ברכת המזון. (משך חכמה)

## ”ויאמר מהרי שלוש סאים קמח סולת לושי ועשי עוגות” (יה, ו)

בגמרא בבא מציעא (פז, א): "כתיב קמח וכתוב סולת, אמר רבי יצחק מכאן שהאשה צרה עיניה באורחים". ופירש רש"י שההוכחה היא ממה שאברהם אמר קמח ושרה אמרה סולת. כל המפרשים מתקשים, מהיכן הראיה שצרה עיניה באורחים, הרי סולת הוא יותר חשוב מקמח, ואם הביאה סולת לכאורה אין עיניה צרה באורחים? תירץ בדרך צחות בספר "אוצר הרעיון והמחשבה" שהנה כשעושים סעודה, יש בזה שני סוגים, יש "סעודה" ויש "שולחן מתוק", אם רוצים שהסועודים יאכלו סעודה שלמה עם מנה ראשונה ומנה מרכזית מגישים בתחילה לחם או לחמניות שייטלו ידיהם לסעודה. אבל אם זה רק "שולחן מתוק", נותנים על השולחן "מציות" או "לחמניות מזונות" וכו'

## ”וירא אליו ה' באלוני ממרא” (יה, א)

"באלוני ממרא - הוא שנתן לו עצה על המילה לפיכך נגלה עליו בחלקו" (רש"י בשם המדרש). והשאלה מפורסמת: מה טעם הוזקק אברהם לעצה מממרא על המילה, וכי היה לו חלילה וחס ספק כלשהו האם לקיים את דברי ה' יתברך? משיב על כך בספר הנפלא "שמעתי" (בנו בכורו של בעל "הסולם" מאשלג, שמע מאביו עשרות אמרות קצרות וקולעות וכתבן משך שנים בפנקסו. כל קטע שכזה נפתח במילה 'שמעתי'. לאחר פטירתו של הבה, כינסו תלמידיו את כל הפנקסים לספר שנשא את השם המגדיר כל כך את החיבור): שבמשנה במסכת שבת נאמר "עצה כמלוא פי גמל", ששיעור הוצאה של עשב זה בכמות שכזו בשבת, מחייבת את המוציא. עשב זה, סגולתו היא לרפא את מי שעובר ניתוח. ואומר ה"שמעתי": "הוא שנתן לו עצה", ממרא העניק לאברהם את העשב ששמו 'עצה' שמרפא את הניתוח "על המילה. לפיכך נגלה אליו בחלקו"... ודברי פי חכם חן!

## ”והוא יושב פתח האוהל” (יה, א)

ופירש רש"י: "לראות אם יש עובר ושב ויכניסם לביתו". ואמר אא"ז (הרה"ק רבי יחזקאל מקוזמיר) זי"ע: פירוש "לראות אם יש עובר ושב", היינו לראות אם יש אדם שעבר עבירה חלילה ורוצה לשוב בתשובה ואינו מוצא הפתח של תשובה, ויכניסם בביתו", אברהם הראה לו הפתח של תשובה. מה הביטוי של "עובר ושב"? אמר האדמו"ר רבי אברהם יעקב מסדיגורה: העניינים מוצאו את דרכם בעצמם לאוהלו של אברהם אבינו, אבל היו כאלה שרצו להיכנס אך התביישו, לכן הם התקרבו לאהל והתרחקו ממנו, וחוזר חלילה, והיו "עובר ושב"... אברהם אבינו המתין לראות היש עובר ושב, וכאשר מצא עניינים כאלו, היה רץ ומזמינם להיכנס. (בדברי ישראל - מודז'יץ, ומובא בשם כ"ק מרן אדמו"ר ה"שר שלום" מבעלזא זי"ע שפירש שאברהם אבינו יושב בפתח הגהינם לראות אם יש "עובר" עבירה, "ושב" שעשה תשובה, ויכניסם בביתו" לגן עדן)

## ”וירא וירץ לקראתם” (יה, ב)

מכאן למדו חכמים, שגדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני שכניה. שהרי הקדוש ברוך הוא נגלה לאברהם אבינו, והוא רץ לקראת האורחים. ויש להבין, אנו אכן למדים זאת מאברהם אבינו, אבל מהיכן למד זאת אברהם אבינו עצמו? וכתב הרב "תולדות אברהם" זצ"ל בשם הגה"ק הבאבא סאלי זצ"ל, שאברהם אבינו למד זאת מעצמו. שכאשר השכינה באה לבקרו היה תש כוח, וישב. ואילו כאשר ראה את האורחים - אזר כח ורץ לקראתם. מכאן למד שמורים לו מן השמים שהכנסת האורחים גדולה יותר... (מעייני השבוע)

להצלחת בני יקירי יהושע ני"ו לרגל היכנסו לנועם עול תורה ומצוות  
ויה"ר שנזכה לגדלו ולחנכו לתורה ולעשות רצון אבינו שבשמים.

# ליקוטים נפלאים פרשת וירא

אברהם משרה שתאמר לו את הדברים האלו, שהוא אחיה כמה פעמים, ועל ידי זה לא תטעה בעצמה ותזכור לומר כן בכל פעם, ואתי שפיר "אמרי לי", דייקא, כמה פעמים, "אחי הוא"...

## "וירע הדבר מאוד בעיני אברהם על אודות בנו"

(כא, יא)

יש לפרש שידוע מה שכתוב (מגילה כ"ח) שעיני יצחק כהו מלראות בעבור שהסתכל בפני עשו, והמסתכל בפני רשע עיניו כהות. וזהו שכתוב, שאברהם חשש שמא כמו כן, יכהו עיניו מחמת שישמעאל הוא בביתו והוא מוכרח להסתכל עליו, ועל כן "וירע הדבר בעיני אברהם" דייקא, שחשש מה יהיה סופן של עיניו...

## "ויקה את שני נערי אתו" (כב, ג)

"אליעזר וישמעאל" (רש"י).

ולכאורה הרי אברהם שילח את ישמעאל ממנו בכדי שלא ילמד יצחק ממעשיו הרעים, והיאך בא ישמעאל לכאן, אלא מכיון ששמע ישמעאל שהולכים לשחוט יהודי, מיד בא בריצה ברגעים אחדים...

## "ויהי אחר הדברים האלה ויוגד לאברהם לאמר הנה ילדה מלכה גם היא בנים לנחור אחיך"

(כב, כ)

"בשובו מהר המוריה היה אברהם מהרהר ואומר אילו היה בני שחוט כבר היה הולך בלא בנים. היה לי להשיאו אשה מבנות ענר אשכול וממרא. בְּשֶׁרְוֹ הקב"ה שנולדה רבקה בת זוגו, וזהו הדברים האלה הרהורי דברים שהיו על ידי העקידה" (רש"י). דבר מופלא אומר בעל ה"לב שמחה" מגור: אין הכוונה כי חשש אברהם, שאילו היה יצחק נעקד ונשחט, היה נותר ללא צאצאים. שכן, מקרא מלא מדבר בהבטחה שהובטח (כא, יב) "כי ביצחק יקרא לך זרע" הבטיח לו הקב"ה את המשכיותו ועתידו בדרכו של יצחק. אלא אפשר לומר שכוונה אחרת והפוכה למדרש. כי בשובו מהר המוריה נתן אברהם אל לבו לחשוב, על מה ולמה לא בא מעשה העקידה על השלמתו. ומדוע נצטוו לבסוף שלא לשחוט. אז החליט בדעתו, כי למעשה הוא עצמו אחראי לכך שלא נשלם הדבר. שכן, הקב"ה הבטיח לו כי ביצחק יקרא לו זרע וכי יהיה לו המשך. וכיון שלא השיא לו אשה ולא הכין את קיום ההמשך, לא הייתה העקידה יכולה בשום אופן להגיע אל השלמתה. שהרי אז הייתה נסתרת ומתבטלת ההבטחה האלוקית "כי ביצחק יקרא לך זרע". נמצא, אפוא, שאברהם עצמו גרם לציווי שלא לשלוח את ידו את הנער, בכך שלא השיא עד אז אשה ליצחק. ועל זה עונה לו הקב"ה שרק עכשיו נולדה רבקה בת זוגו ולא היה לך לעשות כלום.

[חידוש זה אמר בעל ה"לב שמחה" מגור לאחר שנפטרה לו בת בגיל ג' חודשים, לאחר אחת עשרה שנות ציפייה(!...)]

ואז זה מנה אחת בלבד. והנה מקמח עושים לחם, אבל מסולת עושים מיני מתיקה. וזה ההוכחה, שאברהם רצה שתביא קמח כי האורחים צריכים להתחיל עכשיו סעודה עם לשונות בקר וחרדל וכו', אבל שרה הביאה סולת, שיבינו שזה רק "שולחן מתוק"...

## "ולוט יושב בשער סדום" (יט, א)

כשהגיעו המלאכים להפוך את סדום מצאו את לוט יושב בשערה "שבאותו יום מינוהו שופט עליהם" (רש"י בראשית יט, א). ותמוה: במשך יובל שנים לא נהפכה, וביום שמינו את לוט כשופט, דווקא אז נהפכה? לכאורה, עם שופט צדק כלוט, היו להם סיכויים לשפר את דרכם! אקדים לתשובה סיפור מעשה, ובי היה מעשה. כשהשתלטו הרוסים על ליטא אסרו על קיום הישיבות, סגרו את תלמודי התורה, אטמו את המקוואות, אבל לא יכלו לאסור על האנשים, כבודדים, לקיים מצוות דתם. ובנובהרדוק, הן יודעים אתם, חינונו לאור: "לא יבוש מפני המלעיגים עליו בעבודת השם", גירא בעיני השטן! הלכתי אפוא בחוצות העיר כשציציותי בחוץ. והשטן הגיע. שוטר עצרני: "מה החוטים האלו?!" "בגד של יהודים", אני עונה. "יש ברוסיה חופש דת!" עיני ירקו ברקים: "חופש דת בבית. ללכת כך ברחבו זו התגרות, פרסומת לדת. פעילות אנטי מהפכנית", צמד מילים שעורר חלחלה באותם ימים. "את התעודות!" הרי לך. הייתי פליט מפולין, חסר תעודות. זו הייתה עבירה פלילית, שעלולה לסבך בצרות צרורות! "בוא אתי, במשטרה יחקרו". וימצאו שאני בן ישיבה ואיני עובד, "טפיל" לפי הגדרתם, עבירה נוספת. אך מה באפשרות לעשות, כאשר אבדתי אבדתי. אנו הולכים, וכולם סוטים מדרכנו כאילו היינו מצורעים. איש אינו רוצה בקשרים, לא עם שוטר ולא עם אסיר. תוך כדי הליכה אני שולף מהכיס שני רובלים, ומושיט לו. "טוב ויפה", הוא מסנן בארסיות. "פרופוגנדה, פרסומת חוצות לדת, וחסר מסמכים, ומנסה לשחד שוטר בעת מילוי תפקידו. תמשיך כך, לקבור את עצמך!" ומחיש את צעדיו לעבר תחנת המשטרה. כשנגיע לשם אני אבוד, הדברים יצאו מכלל שליטה. "טוב", אני עונה. "תגיד אתה, כמה?" "חמישה, לא פחות". למזלי הטוב, היה לי. החמישייה החליפה ידיים והוא הפטיר: "לך, ושלא אראה אותך יותר". בלי חמישה רובלים, התכוון. והבנתי שבסדום היו חוקים נוראים, ואיך שרדו שם? אם לא במתן קופיקות אזי במתן רובלים. אבל ביום בו מינו שופט הגון שאינו נוטל שוחד ושופט בנוקשות על פי חוקי סדום, אחת דינה להיחרב!... (והגדת, ר"ג גלינסקי ז"ל)

## "אמרי לי אחי הוא" (כ, ג)

לכאורה צריך ביאור שהיה לו לומר "אמרי להם" ולא לי. אך יש לומר דהנה מצינו בשולחן ערוך לגבי מי שנסתפק אם אמר בשמונה עשרה "ותן ברכה" או לא, שיש עצה טובה להוציא את עצמו מידי ספק, להרגיל את עצמו שיאמר הטוב והנכון שאם יאמר תשעים פעמים את הנוסח טוב, אז ידע בוודאי שלא ישגה ואמר את מה שמורגל בפיו כבר, וכמו כן הכא ביקש

## סיפורים נפלאים פרשת וירא

שלושה מלאכים שבאו בשליחות מיוחדת. מלאך אחד - שבא לרפאות את אברהם. מלאך נוסף שבא לבשר על הולדת יצחק. ועוד מלאך שהיה בדרכו להפוך את העיר סדום. ולמה שלושה מלאכים? למה אי אפשר שמלאך אחד יעשה את כל העבודה? כי 'אין מלאך אחד עושה שתי שליחויות'. לכל מלאך תפקיד, לכל מלאך משימה. ואין מלאך אחד יכול לעשות יותר ממשימה אחת. אבל האדם נעלה מן המלאכים, האדם ניהן בכוחות המשלבים אין ספור יכולות, בכוח להתעלות ולהתרומם ולהגיע לשלמות, דוגמת אברהם שעליו נאמר 'התהלך לפני והיה תמים', תמים משמעו שלם, מושלם.

### "יוקח נא מעט מים" (יה, ד)

כתב רש"י: ע"י שליח. יש להבין, ג' פרים שחט אברהם אבינו בשביל שיהיה לכל אחד לשון של בקר, וכשמגיע אל המים אומר "יוקח נא מעט מים"? למה לא לתת להם הרבה מים? מתרץ רבי ישראל מסלנט זצ"ל עם יסוד מוסרי, אי אפשר להיות צדיק על חשבון השני! אי אפשר להדר בהכנסת אורחים כשזה על חשבון השני, לכן כיון שאת המים הביא השליח, אמר אברהם אבינו יוקח נא "מעט מים". ראוי לצרף כאן סיפור (אותו סיפר הרב אליהו דיסקין) על החפץ חיים, המלמד הן על "גדולה הכנסת אורחים" והן על היסוד הנ"ל שלא להדר על חשבון השני: בחור אחד עבר בדרכו בראדין, היה זה ביום שישי, שעות ספורות לפני כניסת השבת. באין לו מכיר בעיר זו, פנה אל ביתו של החפץ חיים, שקיבלו בסבר פנים יפות. כשראה החפץ חיים שהבחור נראה עייף מאוד ותשוש מהדרך, הציע לו מיטה לישון. הבחור שבאמת היה מאוד עייף נענה להזמנה ונשכב לישון. כשהתעורר הבחור, אמר לו החפץ חיים, שכבר סיימו להתפלל בבית הכנסת, והוא מחכה שהבחור יתפלל ולאחר מכן יסעו את סעודת השבת. לאחר הסעודה רצה הבחור ללכת לישון, וראה שהשינה ממנו והלאה ואינו מצליח להירדם. הלך להסתכל מהחלון וראה שכבר עלות השחר. נחרד הבחור להיווכח שהחפץ חיים חיכה לו כל כך הרבה זמן עד שיתעורר. לאחר התפילה בבוקר, ניגש אל הרבנית, ושאל אותה מה היה אתמול בלילה, סיפרה לו הרבנית, שכשהגיע החפץ חיים מהתפילה, וראה שהבחור עדיין ישן, לא הרשה להעירו משנתו, ואמר לבני הבית, שהם יאכלו, ובנו יעשה להם קידוש, ואחרי הסעודה, שיערכו מחדש את השולחן כאילו שלא אכלו עדיין, והוא יחכה לאורת. כשסיימו את הסעודה וראו שהבחור עדיין לא התעורר ערכו באמת את השולחן מחדש, ואמר להם החפץ חיים שילכו לישון והוא יעיר אותם כשהבחור יתעורר. ואכן כשהבחור התעורר קמו כל בני הבית והצטרפו אליו לסעודה, כדי שלא ירגיש אי נעימות לאכול לבד, ועל שעיכב את החפץ חיים כל כך הרבה זמן מלאכול.

### "והוא עומד עליהם" (יה, ה)

פעם היו רבי אליעזר ורבי יהושע ורבי צדוק מסובים בבית בנו של רבן גמליאל, והיה רבן גמליאל עומד ומוזג להם משקאות, מילא כוס משקה ונתנה לרבי אליעזר, לא נטל רבי אליעזר את הכוס, נתן אותה לרבי יהושע והוא לקחה מידו. אמר רבי אליעזר

### "וירא והנה שלושה אנשים" (יה, ב)

"שאינ מלאך אחד עושה שתי שליחויות" (רש"י).

לימוד שלושה מלאכים, ללמדנו שהאדם נעלה מהם, כי מלאך אחד אין עושה שתי שליחויות אבל האדם כן יכול, ולמען האמת גם האדם עושה רק שליחות אחת שעובד את ד', אם כן, כל מה שיעשה צריך להתבונן האם זהו רצון ד'.

המזכיר היה המום לגמרי. העוזר החדש שהגיע לפני כחודש ושימש נער שליחויות עקף את כל המערכת והפך פתאום למנהל המחלקה. זה נכון שמנהל המחלקה הקודם התפטר. זה נכון שהמשבצת הייתה בדיוק פנויה. אבל איך יכול להיות שדווקא את העוזר החדש מינו למנהל המחלקה בסך הכל חודש אחרי תחילת העבודה, ואילו הוא שיושב כאן כמעט שני עשורים לא זכה אפילו לקידום? הוא התרומם בכבודות מהכיסא המסתובב שלו, פסע בצעדים כבדים עד לקצה המסדרון ודפק בלהיטות על דלת עץ מפוארת שעליה היה חקוק באותיות מוזהבות 'מנכ"ל'. 'יבוא!' נשמע קולו הסמכותי של המנכ"ל מבעד לדלת. המזכיר נכנס בצעדים כבדים אך נחושים, בראש מורם ובגב זקוף. 'למה הוא?' שאל המזכיר. 'למה מי?' החזיר המנכ"ל שלא הבין על מה הסערה. 'למה קידמת את משה, העוזר החדש, לתפקיד מנהל המחלקה? הוא נמצא כאן בקושי חודש. אני פה כבר עשרים שנה. אז למה הוא?' תעשה לי טובה רק רגע', אמר המנכ"ל, 'תברר לי קודם מתי יוצאת הטיסה הבאה לקנדה?' המזכיר לא הבין מה הקשר אבל בהכנעה המתאימה למעמדו הוא חצה שוב את המסדרון פנה אל מעבר לדלפק וחזר כעבור כמה דקות כשבפיו תשובה פשוטה: 'בעוד חמש שעות אדוני, בשעה ארבע אחר הצהריים!' 'וכמה עולה כרטיס?' משך המזכיר בכתפיו וחצה שוב את המסדרון. כשחזר הוא ידע לומר שהכרטיס עולה שמונה מאות ארבעים ותשעה דולרים במחלקת העסקים. 'וכמה עולה כרטיס במחלקת הראשונה?' ביקש המנכ"ל לדעת. ושוב עמד המזכיר לחצות את המסדרון הארוך, אלא שהמנכ"ל עצר בעדו: 'שב לידי!' ביקש המנכ"ל, ובאינטרקום הפנימי חייג למנהל המחלקה החדש, 'תברר לי בבקשה מתי יוצאת הטיסה הבאה לקנדה', ביקש. לא חלפו דקות ארוכות והאינטרקום הבהב. המנכ"ל לחץ על כפתור הרמקול וקולו של מנהל המחלקה החדש בקע בשטף: 'בעוד חמש שעות, בשעה ארבע אחר הצהריים יצא המטוס הבא של חברת לופטהנזה, מחיר הכרטיס שמונה מאות ארבעים ותשעה דולר במחלקת העסקים, ואלף וחמש מאות במחלקת הראשונה. אם אתה חבר מועדון תוכל לזכות להנחה של עשרים אחוז, וכרטיס החזרה הוא כרטיס פתוח. האם להזמין לך הסעה לשדה התעופה, אדוני?' 'תודה, לא', אמר המנכ"ל והניח את השפופרת. 'אתה?!', חזר המנכ"ל לפנה למזכיר שעמד לפניו מבויש, האם הבנת למה קידמתי את משה למנהל המחלקה? אם הייתי מקדם אותך, הייתי זקוק לעוד שלושה אנשים כדי למלא תפקיד אחד פשוט. אבל משה בשיחת טלפון אחת עשה את כל העבודה וביסודיות. זהו כוחו המופלא של האדם, שיכול לעשות אין ספור דברים ובשלמות. שלושה אנשים באו לבקר את אברהם בעודו מתאושש מכאביו. והמדרש מסביר לנו שאנשים אלו היו

## סיפורים נפלאים פרשת וירא

### "כי עתה ידעתי כי ירא אלוקים אתה" (כב, יב)

בהתכנסות ציבורית גדולה, השתתף גם רבי משה פיינשטיין שפילס את דרכו בין ההמונים כדי להיכנס אל הוועידה. לפתע עצר בדרכו ועמד על מקומו בסבלנות. פנו המלווים לראות מדוע עצר את הילוכו וגילו כי בדרכם עומד אדם השקוע בתפילת שמונה עשרה, ורבי משה נמנע מלעבור לפני המתפלל כדין. המתין כולם זמן רב, וכיון שהשעה דחקה ניסו ללוש לרבי משה שמאחרים הם להתכנסות, אך הוא המשיך לעמוד ואמר בנחרצות: "הרי קיר מוצק ניצב למולי, וכיצד אעבור?!". כי אצל ירא אלוקים, נחשב אדם המתפלל שאסור לעבור לפניו כסלע איתן, עד שהדרך בלתי עבירה.

### "והאלוקים ניסה את אברהם" (כב, א)

איתא בשלה"ק, (פרשת וירא בקטע האחרון) העצה היעוצה שיוכל לעמוד בנסיונות, שבכל עת נסיון יחשוב בעצמו 'אולי מנסה אותי הבורא כמו שניסה את אברהם בעת העקידה', ומחשבה זו תסייעהו להתגבר על כל הנסיונות. והסבר הדבר, כי בעת שידע האדם שבשעה זאת מנסים אותו מן השמים לראות היאך יעמוד בנסיון, שוב לא יקשה לו להתגבר על כל הקושי.

עובדא הוה באחד שהיה מראשי משמר הצבא בארץ מגוריו, וכל סודות הצבא גלויים היו בפניו, באחד הימים עצר בדרכו "טרמפ", ומשעלה על הרכב ש'הסכים', לקחתו, ראה שיושבים שם שניים מהמדינה היריבה עם מדינתו, והבין שכל רצונם הוא לאסרו אצלם, וכך להוציא מפיו את הסודות השמורים עמו, אך כבר לא היה באפשרותו לברוח כך, מיד לקחוהו לביתם והחזיקוהו תחת מסגר ובריה, והחלו לבדקו ולחקרו בחקירות ודרשות.... אמנם בתחילה עמד כצור חלמיש שלא לגלות כלום, ועל אף שהשונאים הכוהו ויטרוהו רבות לא הגיד להם מאומה מגנזי מדינתו, עד שפעם אחת איימו עליו שבפעם הבאה אם לא יפתח פיו לגלות ולחשוף את סודות הצבא יכוהו בפטישים על ראשו, כשמוע האיש כי כן, נשבר בקרבו וגמר אומר למלאות רצון השונאים ויהי מה, אך השניים לא נזהרו דיים ובצאתם מחדרו אשר היה אסור בו, שכחו לסגור הדלת כראוי, ובזאת שמע הלה את דיבורם ביניהם, ושמע האיך ששפתם כשפתו ולא כשפת ארץ השונאים, או אז הבין ששניים אלו אינם נמנים כלל על עדת השונאים, אלא אדרבה הם נשלחו מטעם הממונים בארצו להעמידו על כור המבחן ולראות עד כמה כח סבלו בשמירת הסודות, כי רצו להעלותו במדרגה שאז יחשפו בפניו סודות עלומים יותר, ולפני גילויים כאלו יש להוסיף בבדיקה על בדיקתם שעשו לו בעבר, מכיון שכך ננסכו בו כוחות מחודשים והחליט בדעתו 'יעבור עלי מה', אני את פי לא אפתח לגלות הסודות אף לא ברמיזה...

נמצינו למדים כי עצם הידיעה שידע שכל ההסתרה והקושי שעוברים עליו - אינו אלא נסיון שמנסים אותו כעת, נותנת לו כוחות עצומים לעמוד כנגד כל הקשיים שבהתגברות, וזה מה שאמר הש"ה שיחשוב בעת נסיון אולי מנסה אותי הקדוש ברוך הוא כמו שניסה את אברהם בעת העקידה.(באר הפרשה)

לרבי יהושע, מה זה יהושע שאנחנו יושבים ואדם גדול כרבן גמליאל עומד ומשרת אותנו, האם לכבוד לו הדבר? ענה רבי יהושע, ומה בכך? מצינו גדול ממנו שהיה משרת את אורחיו, והוא אברהם אבינו גדול הדור שכתוב "והוא עומד עליהם". ושמא תאמר כמלאכי השרת נראו לו האורחים, לא כן, כערבים נראו בעיניו, ואף על פי כן שירת אותם, ואנחנו לא זכאים שרבן גמליאל ישקה אותנו? שמע רבי צדוק ואמר, עד מתי אתם מניחים כבודו של מקום ועוסקים בכבוד הבריות? הקדוש ברוך הוא משיב רוחות, מעלה נשיאים, מוריד מטר ומצמיח אדמה, ועורך שולחן לפני כל אחד ואחד, כלומר אף על פי שאין למעלה ממנו, דואג הוא לכל אחד ואחד, ואנחנו לא זכאים שיהיה רבן גמליאל עומד ומשקה אותנו? (קידושין לב, ב)

### "ותצחק שרה בקרבה" (יח, יב)

מסופר, כי בתו של הרה"ק רבי שמואל מקמניקא ז"ע הייתה שנים רבות עקרה. יום אחד, ורבי שמואל לא היה אז בעיר, הגיע הרה"ק רבי רפאל מברשד ז"ע לבקר בעיר, ובתו של רבי שמואל הלכה לבקש שיתפלל בעדה. הקשיב רבי רפאל לדבריה והשיב לה, שסגולה לבנים היא ה"שמחה". כששב רבי שמואל ושמע מפי בתו את דברי הצדיק, אמר לה: דבר זה למד מן התורה, מן הנביאים ומן הכתובים. בתורה כתוב: "ותצחק שרה", צחקה ושמחה ובזכות זו ילדה בן. בנביאים כתוב: "רני עקרה לא ילדה" - אם עקרה היא ואין לה ילדים, תרון ותשמח ותיוושע. ובכתובים: "מושיבי עקרת הבית - אם הבנים שמחה". שאלה הבת: אם לשם סגולה צחקה שרה, מפני מה התרעם עליה הקב"ה ושאל: "למה זה צחקה שרה?" השיב רבי שמואל - זאת - משום שבסגולה צריך ומותר להשתמש רק כשההבטחה ניתנת ע"י צדיק, אבל לא כשהמבטיח הוא הקב"ה בכבודו ובעצמו. אז אין עוד צורך בסגולות. וזה היה חטאה!...

### "ויאמר ד' אל אברהם למה זה צחקה שרה"

(יח, יג)

ולכאורה מדוע פנה הקב"ה אל אברהם בתביעה על שרה, ולא העיר לשרה עצמה. ויש להסביר זאת על ידי משל, אם יכנס אדם לבית המבשלות ויראה שהמשרתת אינה נזהרת ואינה מקפידה כל כך בענייני כשרות, הוא יסיק מכך שבעל הבית הוא האשם בדבר. מן הסתם הוא אינו מדקדק כל כך, ורעייתו שרואה שהוא מקל, מקילה עוד יותר, והמשרתת שרואה ששניהם מקילים, מקילה עוד יותר משניהם. אילו היה בעל הבית מדקדק ונזהר מאוד, לא הייתה רעייתו מקילה, וממילא לא היה למשרתת ממי ללמוד ולהקל. אותו דבר כאן, כשראה הקב"ה את שרה צוחקת, הוא תלה את האשמה באברהם, ואמר לו, "למה זה צחקה שרה", כי שרה מן הסתם ראתה פעם שאברהם לא נזהר כל כך בנבואה, וראתה זאת שרה ולמדה להקל בנבואה ולכן היא צחקה עתה. לכן, שאל הקב"ה את אברהם עצמו. (הגאון רבי ישראל מסלנט זצ"ל)

# דברי שי"ה

## ממרן שר התורה הגר"ה קניבסקי שליט"א

### דבר העורך

#### לא להטריח אחרים

סיפר הגאון רבי אליהו מן שליט"א לרבינו: ראינו אצל גדולי ישראל הנהגה שלא רצו להטריח כלום את אחרים, שמעתי שמרן הגרא"מ שך זצ"ל היה צריך להעלות כלי הפסח לבוידים, נכנס אליו בחור אחד וראהו עולה ויורד על הסולם, הבחור רצה לעשות את העבודה ולא הניחו מרן ז"ל בשום אופן. אמר הבחור: לפחות אני יעלה למעלה וראש הישיבה יגיש לי מלמטה, וגם לא הסכים. ועוד עובדות רבות כהנה לרוב.

וסיפר רבינו שליט"א: גם אבא זצ"ל לא הניח לשמשו, ובשנים שיכול היה, הוא לבד סידר ושלח הספרים, ולא נתן שיעשו עבודו אחרים, אפילו נכדיו, חוץ מהשנים האחרונות ממש כשכבר לא יכול היה.

במסכת סוכה (כ"ח,א) אמרו על ר' יוחנן בן זכאי כי מעולם לא פתח אדם דלת לתלמידו אלא הוא בעצמו, ומשמע גם בניו. הנהגה זו היא משום שלא ליהנות מבשר ודם.

וסיפר לי הבה"ח ישראל מאיר ג. נ"י שבערב פסח האחרון הגיע לבית רבינו, וכשדפק בדלת נדהם לראות שרבינו בעצמו פתח לו את הדלת, הבחור שהופתע למראה עיניו נבוכ ונרתע לאחוריו. ורבינו שאלו "מה אתה רוצה?" ואמר שהוא יכול להכנס, אבל הבחור שלא רצה להטריח ביקש סליחה ועזב את המקום. והתברר לאחמ"כ שבבית רבינו באותו זמן ניקו את חדר לימודו לפסח, וע"כ ישב ע"י דלת הכניסה כשארון הספרים המיוחדים לפסח על ידו ולמד את סדר לימודיו, וכך אירע ששמע רבינו את הדפיקות ופתח את הדלת, מה שכמעט לא קרה בשנים האחרונות שפתח את הדלת בעצמו.

מברכת עטת סוס  
זיבועזיבוע (א"ב)

### פשט על הפרשה

"ויה' פקד את שרה כאשר אמר" (כא, א)

בב"ק צ"ב א' כאשר אמר אברהם על אבימלך דאמור רבנן כל המבקש רחמים על חבירו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחילה, והובא ברש"י כאן. יל"ע אם זהו דוקא כשמתכוין רק לטובת חבירו אז נענה תחילה, או דגם אם מתפלל על חבירו ומתכוין כדי שהוא יענה תחילה אמרינן הכי, ומדברי המג"א בס"ס ר"ל סק"ו מבואר דגם אם מכוין שהוא עצמו יענה תחילה אמרינן הכי עיי"ש.

"ויאמר אבימלך לא ידעתי וגו'" (כא, כ)

לפי הנראה מהפסוקים לא רצה אבימלך להחזיר את הבאר והשתמט בערמה ואמר לא ידעתי מי עשה וגם אתה לא הגדת וגו' ולמה לא אמרת לי וגם לא סיפרו לי ש"מ שאין הדבר פשוט וצריך לברר ובנתיים השתמט מזה, וכשראה א"א עם מי יש לו עסק כאן כבר העמיד עדות על הבאר השני' את שבע כבשות כדי שלא יוכל להשתמט, וכעין זה שמעתי בשם מרן החזו"א זצ"ל.

"ויבן שם אברהם את המזבחה" (כב, ט)

יל"ע הרי העקדה הי' בר"ה או ביר"כ כדאי' במדרש (עי' למכסה עתיק) וכיון שא"א קיים כל התורה כולה איך בנה מזבח ביר"כ או ביר"ט לר"ש בזבחים ק"ח ב' דבבמה אפשר להקריב ע"ג סלע או אבן והרי הקב"ה לא אמר לו אלא והעלהו שם לעולה על אחד ההרים. ויל"ע כיון שהי' מקום המקדש כמ"ש ברמב"ם פ"ב מביה"ב ה"ב יש לה דין מקדש שצריך דוקא מזבח.

(טעמא דקרא)

### עלי שי"ח

#### "העני - העשיר"

שאלה מרתקת מאוד עלתה על שולחנו של מרן שליט"א השבוע, ובצידה הכרעה מעניינת מאוד. השאלה הגיעה על ידי גבאי אחד הקופות צדקה המפורסמות, וכדלהלן: אל הקופה הגיע בקשה מאחד שכותב שהוא נצרך לעזרה כספית, ויש לו כמה בעיות רפואיות והוצאות שונות, ועל כן הוא חייב עזרה גדולה בכל חודש שהקופה תעזור לו. היהודי אף ציין כי אפשר לברר אצל מספר אנשים, ושיכנע כי אכן הוא נצרך. בישיבת הנהלת רבני הקופה, בדקו את הבקשה ומכיון שהיה נראה כי הוא אכן נצרך אישרו לו סכום גדול למשך מספר ארוך של חודשים, כשכל חודש אותו איש מקבל תמיכה הגונה מאוד בהתאם למצבו.

עבר זמן, והתברר כי לא דובים ולא יער. אותו יהודי לא נזקק כלל, וכי הוא רמאי ונוכל! אין לו שום צרה ושום הוצאה כספית, ובמורמה הוציא כספים מקופת צדקה, שמויעדת לעניים. בהנהלה, פנו אל אותו רמאי, וביקשו ממנו שיחזיר את הכסף שקיבל כי זה לא מגיע לאנשים כמותו. אותו אחד סירב להחזיר בטענות שונות ומשונות.

כמובן, שלא היתה אפשרות מעשית להוציא ממנו את הכסף.

חלף זמן, והתקיים באותו איש, המשנה שבסוף מסכת פיאה "כל מי שאינו צריך ליטול (צדקה) ונוטל, אינו נפטר מן העולם עד שיצטרך לבריות" ואכן באותו יהודי פגעה מדת הדין והוא נותר ערום וחסר כל, בלי כסף כלל, ולא עוד אלא שנייה לו כמה הוצאות שונות של רפואה (כמובן לא נוכל לפרט מידו). כעת הוא שלח מכתב לאותה קופה, עם בקשה ל...תמיכה כספית, היות ואין לו לכלכל את עצמו.

בישיבת רבני אותה הקופה דנו בכך, וצידידו לכאן ולכאן, מהם אמרו כי היות וכעת הוא מחוסר כל, עלינו לדון אותו לפי מצבו כעת ולסייע בידו, מאידך, אחרים סברו כי אין לנו לסייע לרמאים, והיות ולקח כסף שלא כדין, ויכול היה להחזיר ולא רצה, אל לנו שוב להתעסק איתו.

מכיון שלא הגיעו לעמק השווה, העלו את השאלה לפני מרן שליט"א עם כל הפרטים (ומהם גם פרטים שלא יוכלו להעלות על גבי הנייר, שלא בייש יהודי לחינם), מרן שליט"א הרבה בדעתו ואח"כ פסק את פסקו: הקופה לא צריכה לתמוך באיש שכזה, לא צריכים להתעסק עם רמאי ונוכל. והקב"ה כבר יסובב את העזרה מכיוונים אחרים [א"ה, כמובן אין להקיש ממקרה זה למקרים אחרים, וכל מקרה נדון לגופו].

## שיעורו של רבינו מרן שר התורה שליט"א

כפי שמסר בבית הכנסת "לדרמן" ביום רביעי ט"ו חשוון תשע"ז  
במלאת ס"ג שנים לפטירת דודו הגדול מרן בעל החזון איש זצוק"ל

בענין: "הטעם דיש מצוות שאין מברכין עליהם שהחיינו ובדברי התוס' בסוכה דף מ"ו.

והראשונים סוף פסחים. ובדעת הרמב"ם בזה בפ"א מברכות"

הראשונים מחפשים טעם למה יש מצוות שמברכין עליהם שהחיינו כגון פדיון הבן (בגמ' סוף פסחים) ובעשיית סוכה ולולב (בסוכה דף מ"ו) ובקריאת המגילה (במגילה דף כ"א) ואילו במילה אין מברכין שהחיינו (כדמשמע במנחות פרק התכלת דף מ"ב) וכן בעשיית ציצית ותפילין אין מברכין שהחיינו (כדמשמע נמי במנחות שם) וכן בקריאת ההלל אין מברכין (כדמשמע במגילה שם) ותירצו התוס' בסוכה דף מ"ו וכן בעל המאור והר"ן סוף פסחים והאבודרהם (שער ג') דלא תקנו שהחיינו אא"כ יש הנאה לגוף, ולכן בפדיון הבן שיצא בנו מכלל נפל יש לו שמחה ותקנו שהחיינו, וכן בעשיית סוכה ולולב יש לו שמחה שהוא זמן שמחתנו חג האסיף, וכן בקריאת המגילה ונר חנוכה דחס רחמנא עלן ופרוקינו, וכן תקיעת שופר יש בו שמחה שיעלה זכרונינו לפניו לטובה (כדאמר' בר"ה ט"ז) אבל במילה דאיכא צערא דינוקא, וכן בבדיקת חמץ שמצטער באיבוד חמצו ושרפתו, וכן ספירת העומר שאין שמחה לגוף ואדרבה נזכר מחורבן ביהמ"ק, וכן בעשיית ציצית ותפילין או בקריאת ההלל אין בזה שמחה לגוף לא תקנו בזה שהחיינו, ולפי"ז אתי שפיר דאיתא בתוספתא דברכות ההולך להפריש תרומות מברך שהחיינו, ששמח ונהנה באסיפת פירותיו, כך כתבו הראשונים.

אך צ"ע דבברכות ל"ח מבואר דהמקריב מנחה מברך שהחיינו, ומאי הנאת הגוף איכא בזה, ולפמ"ש"כ הרמב"ם (בפ"ז מתמידין ומוספין ה"ח) דמיירי במנחה הראשונה מן החדש, ו"ל דשמח בזה שמתרת חדש, אך צ"ע דבתוספתא דברכות פ"ה איתא נמי גבי המקריב זבחים דמברך שהחיינו, והתם אי"ז מתיר חדש. ושמא מברכין שהחיינו דוקא במקריב זבחים ומנחות הנאכלים ושמח בזה שמצווה על המקריב לאכל ממנו כמש"כ התוס' ביבמות (דף מ'), אי נמי כמש"כ רש"י במנחות שמיירי בכהן שמקריב פעם ראשונה והשמחה היא שמתחנך לעבודה כמש"כ תוס' בברכות ל"ז, אבל תוס' שם בברכות חולקים על רש"י.

גם ברמב"ם בפ"א מברכות (הלכה ט') משמע דלא ס"ל טעם דהנאת הגוף, מדכתב שם דכל מצוה שהיא מזמן לזמן כגון שופר וסוכה ולולב וכו' או מצוה שהיא קניין לו כגון ציצית ותפילין וכו' או מצוה שאינה תדירה ואינה מצויה בכל עת שהרי היא דומה למצוה שהיא מזמן לזמן כגון מילת בנו ופדיון הבן, מברך עליהן שהחיינו בשעת עשייה, וצ"ע לברר לדעת הרמב"ם מתי אין מברכין שהחיינו, ויש לפלפל בזה.

### מענייני הפרשה למנוע השפעות שליליות

"גרש האמה הזאת ואת בנה" (כ"א, י')

סיפר רבינו שליט"א: אבי זצ"ל היה יתום מאביו, ובאו אנשי נובהרדוק וביקשו ליקח את היתום יעקב ישראל ללמוד בישיבה. אמו ע"ה שמחה מאד על כך, כי לא היה לה אוכל בעדו, ובכל חצי שנה היה מגיע לבקר את אמו, עד שהחלה המלחמה. אח"כ למד אצל ר' יוזל [הלא הוא הסבא מנובהרדוק זצ"ל], אבא ז"ל סיפר מה שזוכר, על חתנו של ר' יוזל - ר' אלתר שמואלביץ סטוצ'ינער (אביו של הגר"ח), שהיה ראש ישיבה שם והיה מדבר בלימוד עם הבחורים בזמן סדר מוסר, ובאמצע ביהמ"ד הרים חמיו הנעל הלך אחריו וצעק: איר גייט ארויס פון דאנען! [אתם יוצאים מכאן!] וכך זרקו מביהמ"ד, ואח"כ סידר לו רבנות. אם היה צריך לעשות כך או לא זה ענין אחר - אבל אבא ז"ל אמר שכולם בטוחים שזה היה לשם שמים! אבא ז"ל מביא בספרו (קה"י חלק א' ס' כ"ג) דברי תורה משמו של הגר"ר אלתר, חפץ מאד להביא ממנו כי היה גדול מאד בתורה ולא נשאר ממנו כלום. אמרתי לפני רבינו שליט"א בענין מה שר' יוזל גירשו בנעל, הנה יש פרשה בתורה (בראשית כ"א, ט' - י') "ותרא שרה את בן הגר המצרית וגו' מצחק, ותאמר לאברהם גרש" וגו', וקשה גם אם רוצה למנוע חבר רע והשפעה דישמעאל, שידאג שלא יהיה בבית אבל מדוע "גרש", ובצורה כזו של "ויקח לחם וחמת מים" וגו'? אכן הנה שרה חששה מה עם ההשפעה שהיתה עד עתה, כיצד עוקרים אותה - סיפר לי אאמו"ר [הגר"ר מרדכי מן] זצ"ל שסיפר לו רבי זאב איידלמן זצ"ל, שאחד מבניו של מרן הגר"י זצ"ל זרק פעם בשבת קיסם לתנור, והיה זה כשהיה הבן קטן מאד, לקחו אביו ונתן לו מכות נוראות עד שהתחננו בפניו כי יפסיק בנימוק שאין הילד מבין, ואמר אביו שהוא כן מבין... - ולכן סברה שרה שצריך דוקא לגרשו, שע"ז יראה יצחק עד כמה חמור הענין אצל אביו, ותעקר ההשפעה השלילית שכבר קיבל. ובדרך דרוש י"ל שמצינו שאת היר"ד של שרה נתן משה ליהושע, מפני שפחד מהשפעת המרגלים, והיר"ד של שרה שהיא היתה ה"רבי" בענין זה. הרי לנו עד כמה צריך לזהר מהשפעה רעה, וזה מה שרצה ר' יוזל להחדיר עד כמה חריף אצלו ביטול המוסר שלכן גירשו בצורה כזאת. אמר על כך רבינו שליט"א, כי בתוספתא (סוטה פ"ה ה"ז) איתא שאברהם אבינו טען לשרה שזה יהיה חילול ה', אמרה שרה אם כן שיכריע הקב"ה, ואמר הקב"ה "כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה".

(דרך שיחה)

לקבלת הגליון ניתן לשלוח בקשה במייל: [0573145900@okmail.co.il](mailto:0573145900@okmail.co.il) או בפקס: 077-2092005

נשמח לקבל הערות והארות וכן עובדות ושו"ת מרבינו

להנצחות ולתרומות: 053-3145900 כתובת: ר' יהודה הנשיא 52 בני-ברק